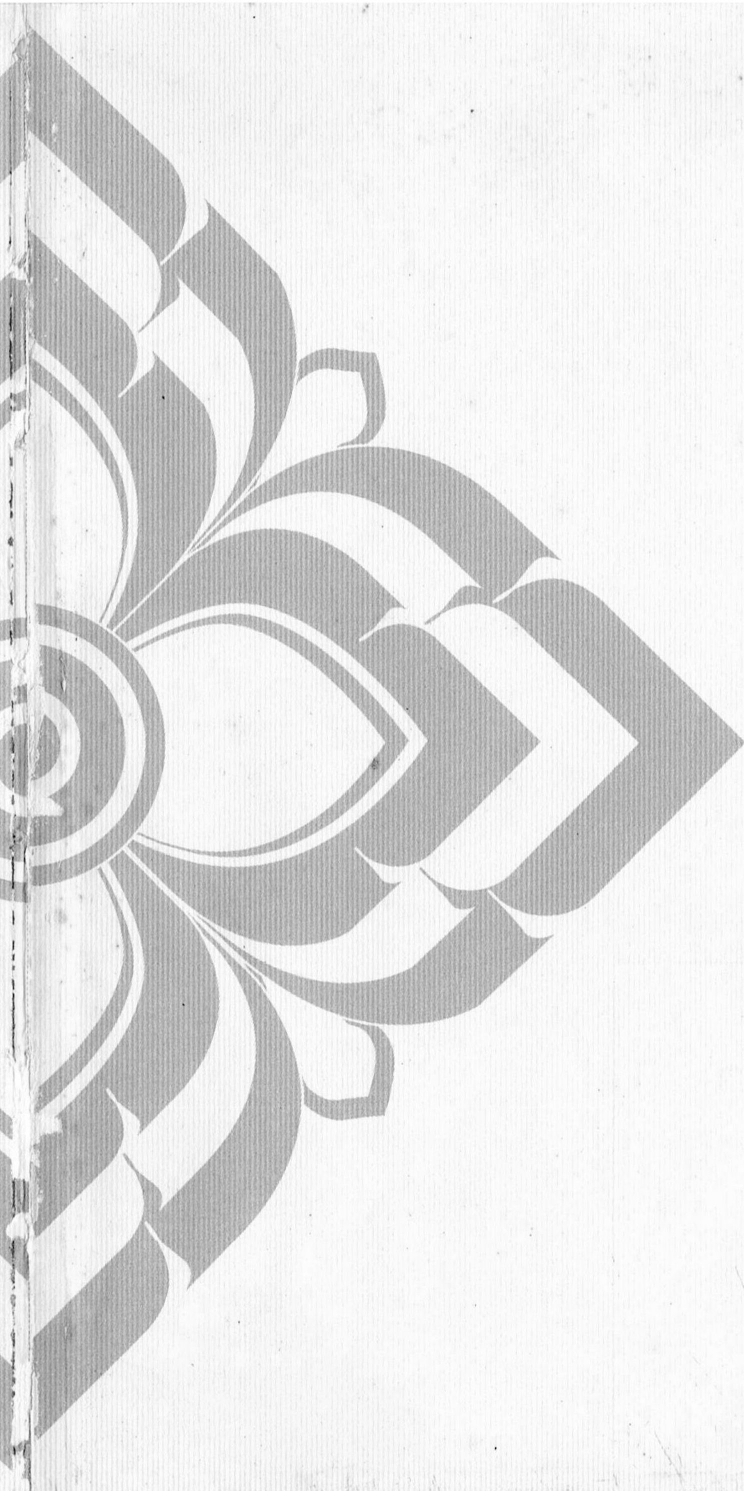
十大弟子傳

สิบอัครมหาสาวก

傳記

สิบอัครมหาสาวก

德慧雜誌社

สารบัญ

คำนำ

ขอนบนอบวันทา แด่

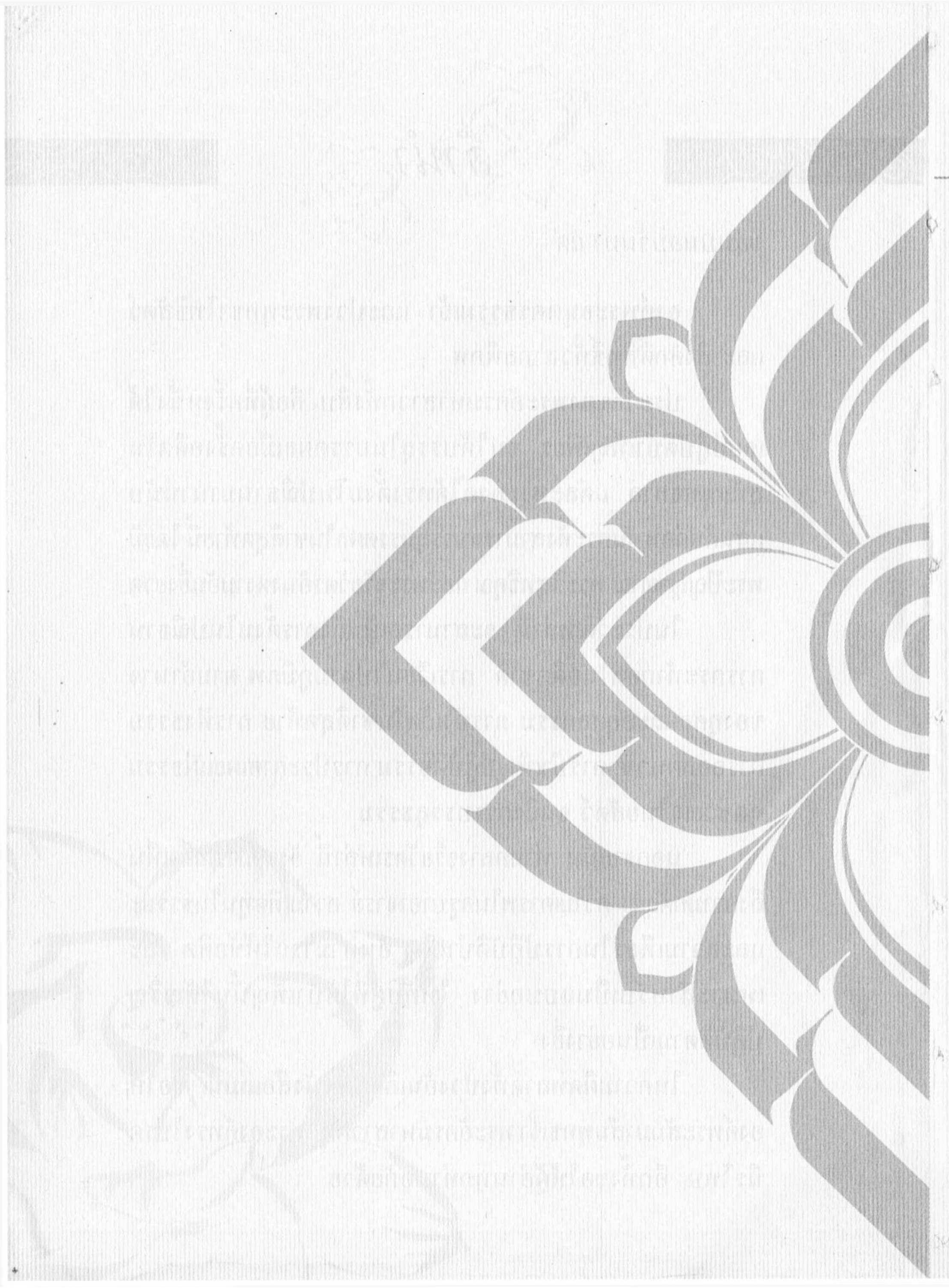
องค์พระอนุตตรธรรมเจ้า และปวงพระพุทธาโพธิสัตว์ และ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั่วสากลพิภพ

ประวัติของพระอัครมหาสาวกทั้งสิบ คือผู้ที่ครั้งหนึ่งได้เคยปฏิบัติบำเพ็ญเพียร จนได้บรรลุในมรรคผลเมื่อครั้งอดีตในสมัยพุทธกาล แต่ละพระองค์ได้ทรงตั้งมโนปณิธานมานานนับแสนกัปก่อน จนกระทั่งสามารถบรรลุมรรคผลในชาติสุดท้ายนี้ โดยมีพระปัญญาญาณ พระวิสุทธิคุณ และพระจริยวัตรอันงดงามอันยิ่งยวด

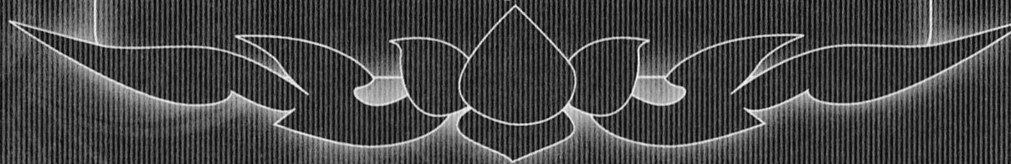
ในประวัติเหล่านี้ จะสามารถเห็นถึงการตั้งมโนปณิธาน การกระทำกุศลในอดีตชาติ การเวียนไปตามภูมิภพ ตามอำนาจของกุศลและอกุศลกรรม การบังเกิดในชาติสุดท้าย การฟังธรรม การออกผนวช การบำเพ็ญปฏิบัติธรรม การประกาศเผยแผ่ธรรม ฉุดช่วยเวไนยสัตว์ จนถึงการบรรลุธรรม

นอกจากนั้น ท่ามกลางจริยวัตรเหล่านี้ ยังสามารถเล็งเห็นถึงความกตัญญู ความเคารพในครูบาอาจารย์ ความเทิดทูนในธรรมะ และความเพียรในการปฏิบัติบำเพ็ญ อันสามารถให้ข้อคิด และเหมาะสำหรับเป็นแบบอย่าง ให้กับผู้ที่ใฝ่บำเพ็ญนั้น ได้เจริญปฏิบัติตามเป็นอย่างยิ่ง

ในความผิดพลาดทั้งปวงอันเกิดแต่หนังสือเล่มนี้ ขอให้องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอัครมหาสาวกทุกพระองค์ทรงโปรดนิรโทษ อีกทั้งขอให้ผู้อ่านทุกท่านอภัยด้วย

พระสารีบุตรเถระ

พระสารีบุตรเถระ

ผู้เป็นเอตทัคคะด้าน "ปัญญา"

พระสารีบุตรนั้นเป็นผู้ที่อุดมด้วยปัญญา อันหาพระสาวกผู้เสมอเหมือนมิได้ และได้ดำรงตำแหน่งพระอัครสาวกเบื้องขวา เปรียบประหนึ่งเป็นกองทัพธรรม ที่คอยออกปราบปรามหมู่มวลอธรรม ทรงไว้ซึ่งความดีทั้งปวง ทั้งได้ประพฤติตนเป็นเนติ คือเป็นแบบแผนอันดีแก่ผู้คนทั้งหลาย

ชาติภูมิ

พระสารีบุตร เดิมมีชื่อว่า " อุปติสสะ " เป็นบุตรของ "วังคันตพราหมณ์" ผู้เป็นนายบ้านตำบลหนึ่ง ชื่อว่า อุปติสสคาม บ้างเรียกว่า นาลกะ หรือ นาลันทา ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากกรุงราชคฤห์ มีมารดาชื่อ "นางสารี" การที่มีชื่อว่า "สารีบุตร" นั้น เป็นเพราะเรียกตามชื่อมารดา หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ คำว่า สารีบุตร แปลได้ว่า บุตรของคนเล่นหมากรุก เมื่ออุปสมบทแล้ว เพื่อนพรหมจรรย์นิยมเรียกท่านว่า "พระสารีบุตร" โดยทั่วกัน จึงทำให้ชื่อ อุปติสสะ แต่เดิมนั้นเลือนหายไป

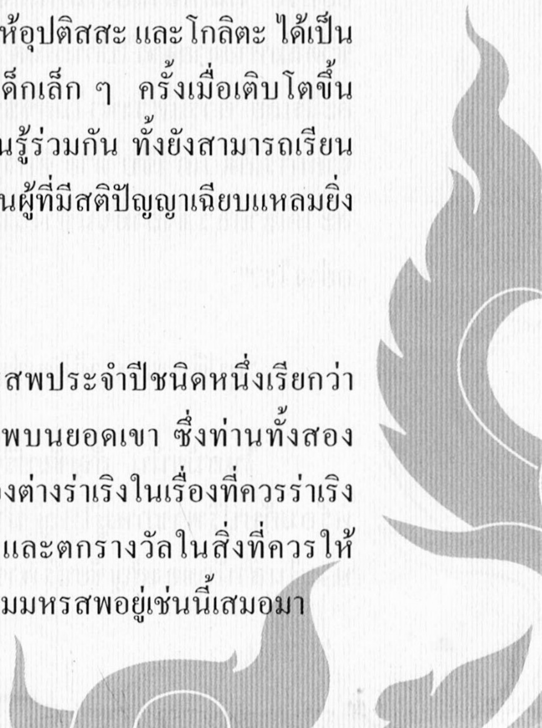

ตระกูลของอุปติสสะ เป็นตระกูลที่มั่งคั่งสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์และบริวารเป็นอย่างยิ่ง แต่ยังมีตระกูลพราหม์อีกตระกูลหนึ่ง อยู่ในหมู่บ้าน โกลิตคาม ซึ่งอยู่ไม่ห่างจากหมู่บ้านอุปติสสคาม เป็นตระกูลที่มีฐานะทัดเทียมกัน หัวหน้าตระกูลนี้เป็นพราหมณ์มีชื่อว่า "โกลิตพราหมณ์ โมคคัลลานโคตร มีภรรยาชื่อ นางโมคคัลลี มีบุตรชื่อ โกลิตะ ตามชื่อหมู่บ้าน หรือเรียกตามชื่อโคตรวงศ์ว่า โมคคัลลานะ บางท่านกล่าวว่า เรียกตามชื่อของมารดา และชื่อโมคัลลานะนี้ ได้ใช้เรียกมาจนกระทั่งออกบวชเป็นพระภิกษุแล้ว ตระกูลทั้งสองเป็นสหายสนิทมา ๗ ชั่วคน จึงเป็นเหตุให้อุปติสสะ และโกลิตะ ได้เป็นเพื่อนเล่นกันมาทั้งแต่ยังเป็นเด็กเล็ก ๆ ครั้งเมื่อเติบโตขึ้น ได้เรียนศิลปศาสตร์ที่ควรเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งยังสามารถเรียนจบได้อย่างรวดเร็ว ด้วยต่างเป็นผู้ที่มีสติปัญญาเฉียบแหลมยิ่ง

บรรพชา

กรุงราชคฤห์ มีมหรสพประจำปีชนิดหนึ่งเรียกว่า "คิรัคคสมัชชา" คือมหรสพบนยอดเขา ซึ่งท่านทั้งสองได้ไปเที่ยวเป็นประจำ ทั้งสองต่างร่าเริงในเรื่องที่ควรร่าเริง สังเวชในเรื่องที่ควรสังเวช และตกรางวัลในสิ่งที่ควรให้รางวัล ท่านทั้งสองนั้นเที่ยวชมมหรสพอยู่เช่นนี้เสมอมา

วันหนึ่งอุปติสสะและโกลิตะ ได้ชวนกันไปดูมหรสพเหมือนเคย แต่คราวนี้กลับไม่ร่าเริงเหมือนก่อน ไม่ให้รางวัลเหมือนที่ผ่านมา ด้วยญาณบารมีนั้นเริ่มแก่กล้าขึ้นแล้ว

เมื่อมหรสพเลิก โกลิตะได้เอ่ยถามขึ้นว่า "อุปติสสะ วันนี้เพื่อนไม่สนุกสนานเหมือนวันอื่น ๆ เราดูเพื่อนมีความเศร้าแฝงอยู่ เพื่อนเป็นอะไรหรือเปล่า?"

"โกลิตะเพื่อนรัก ในการละเล่นนี้มีอะไรที่เราควรจะดูอยู่หรือ คนเหล่านี้ยังไม่ทันถึง ๑๐๐ ปี ต่างก็ต้องล่วงลับดับชีวิตล้มหายตายจากไปกันหมด ดูการละเล่นไม่เห็นมีประโยชน์อะไรเลย ควรแสวงหาโมกขธรรม คือธรรมอันเป็นเครื่องพ้นจากการเกิด แก่ เจ็บ ตาย ดีกว่า เรานั่งคิดอยู่ดังนี้ "เมื่ออุปติสสะได้เล่าแล้ว จึงถามขึ้นบ้างว่า "ส่วนเพื่อนละ มีความคิดเป็นอย่างไร?"

"อุปติสสะ เราก็คิดเช่นนั้นเหมือนกัน" โกลิตะตอบ

ในสมัยนั้น สัญชัยปริพาชก อาศัยอยู่ในกรุงราชคฤห์ พร้อมกับปริพาชกหมู่ใหญ่ มาณพทั้งสองจึงได้ชวนกันออกบวชในสำนักของสัญชัยปริพาชก และได้เล่าเรียนจนหมดภาย

ในเวลาไม่กี่วัน อาจารย์สัญชัยจึงให้เป็นผู้ช่วยสั่งสอนศิษย์ ต่อไป และต่อมาทั้งสองได้ถามต่อสัญชัยปริพาชกว่า

"ข้าแต่อาจารย์ ลัทธิของท่านอาจารย์มีเพียงเท่านี้ หรือว่ายังมียิ่งขึ้นไปกว่านี้อีก? "

"มีอยู่เพียงเท่านี้แหละ ลัทธิทั้งสิ้นเธอทั้งสองได้เรียนรู้หมดแล้ว" อาจารย์สัญชัยปริพาชกกล่าวตอบ

ทั้งสองคิดว่า เมื่อเป็นเช่นนี้การอยู่ในสำนักของอาจารย์สัญชัยก็ไม่มีประโยชน์อะไร เพราะสิ่งที่เราแสวงหานั้นคือโมกขธรรม คือ ธรรมอันเป็นเครื่องหลุดพ้นจากกิเลส ทั้งสองได้เที่ยวไปตลอดชมพูทวีป แล้วกลับมาสู่ที่อยู่ของตน เมื่อกลับมาแล้ว จึงตั้งกติกาต่อกันไว้ว่า "ถ้าผู้ใดได้บรรลุอมตะธรรมก่อน ผู้นั้นจงบอกแก่กันด้วย"

ในสมัยนั้น พระบรมศาสดา ได้ตรัสรู้เป็นระยะเวลาหนึ่ง ได้ทรงส่งคณะพระอรหันตสาวก ๖๐ รูปคณะแรก อันมีพระอัสสชิเถระรวมอยู่ในนั้น ออกไปประกาศเกียรติคุณของพระรัตนตรัย ด้วยพุทธดำรัสที่ว่า

"ภิกษุทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงเที่ยวไปสู่ที่ที่ควรเที่ยวไป เพื่อประโยชน์แก่ชนหมู่มาก "

รุ่งเช้า พระอัสสชิ ได้ครองจีวรอุ้มบาตรแต่เช้า เข้าไปบิณฑบาตในกรุงราชคฤห์

เช้าวันนั้น อุปติสสปริพาชกบริโภคอาหารเช้าแล้ว ได้ไปที่อารามของพวกปริพาชก และได้แลเห็นพระอัสสชิเถระ แล้วคิดขึ้นว่าบรรพชิตเช่นนี้ เรามิเคยได้เห็นมาก่อน จึงได้ติดตามไป อุปติสสะเมื่อเห็นพระอัสสชิได้บิณฑบาตแล้ว กลับออกไปเพื่อหาที่นั่งฉันภัตตาหาร เมื่อทราบว่าประสงค์จะนั่ง อุปติสสะจึงได้จัดตั้งของตนเองถวาย เมื่อฉันเสร็จ ก็ได้ถวายน้ำในคณโฑน้ำของตน แล้วถามว่า "ท่านผู้มีอายุ อินทรีย์ของท่านผ่องใสยิ่งนัก ผิวพรรณก็บริสุทธิ์นักแล ท่านตั้งใจบวชเฉพาะใคร ใครเป็นศาสดาของท่าน ท่านชอบใจในธรรมของใคร?"

พระอัสสชิเถระตอบว่า *"พระมหาสมณะผู้เป็นบุตรศากยราช ผู้ออกบวชจากศากยตระกูลมีอยู่ เราตั้งใจบวชเฉพาะพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น พระผู้มีพระภาคเจ้านั้นเป็นศาสดาของเรา เราชอบใจธรรมะของพระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น"*

อุปติสสะถามด้วยความสนใจยิ่งว่า "พระศาสดาของท่านบอกกล่าวสั่งสอนอย่างไรขอรับ? "

พระอัสสชิตอบว่า "เราเป็นผู้บวชใหม่ บวชยังไม่นาน เพิ่งเข้ามาสู่พระธรรมวินัยนี้ เรามิอาจแสดงธรรมให้พิสดารได้"

อุปติสสปริพาชกจึงคิดว่า เราเป็นผู้มีความสามารถจะรู้แจ้งแทงตลอดซึ่งธรรมะ จึงกล่าวขึ้นว่า "ท่านจะแสดงมากหรือน้อยก็ตาม ขอจงแสดงเฉพาะแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์เท่านั้น ข้าพเจ้าต้องการแต่เฉพาะใจความสำคัญ "

เมื่อนั้นพระอัสสชิเถระจึงได้กล่าวขึ้นว่า

เย ธมฺมา เหตุปฺปภวา　　　เตสํ เหตุํ ตถาคโต
เตสญฺจ โย นิโรโธ　　　　เอวํ วาที มหาสมโณ

"ธรรมเหล่าใดเกิดแต่เหตุ พระตถาคตทรงแสดงเหตุแห่งธรรมเหล่านั้น และความดับแห่งธรรมนั้น พระมหาสมณะทรงสั่งสอนอย่างนี้ "

อุปติสสปริพาชกได้ฟังธรรมนี้เพียง ๒ บาทแรก ก็ได้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติมรรค อันประกอบด้วยนัยหนึ่งพัน

พอได้ฟัง ๒ บาทหลังจบลง ก็ได้ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล เป็นพระอริยบุคคลขั้นต้นในพระพุทธศาสนาที่เรียกว่า "พระโสดาบัน" จากนั้นจึงได้ถามพระอัสสชิเถระว่า "พระศาสดาของเราประทับอยู่ที่ใดขอรับ "

พระเถระตอบว่า "พระศาสดาประทับอยู่ที่พระเวฬุวันมหาวิหาร

อุปติสสปริพาชกจึงกล่าวว่า "ข้าแต่พระคุณเจ้าขอท่านจงล่วงหน้าไปก่อน ข้าพเจ้ามีสหายอยู่คนหนึ่ง ที่ได้ทำกติกากันไว้ ว่าผู้ใดบรรลุอมตะธรรมก่อน ผู้นั้นจงบอกแก่กัน ข้าพเจ้าจะขอเปลื้องปฏิญญาข้อนั้น แล้วพาสหายไปยังสำนักของพระศาสดา ตามทางที่ท่านไป" กล่าวจบก็ได้หมอบกราบแทบเท้าพระอัสสชิเถระ ด้วยเบญจางคประดิษฐ์ แล้วกระทำการประทักษิณ ๓ รอบ จึงส่งพระเถระไป ส่วนตนก็มุ่งหน้ากลับไปยังอาศรมของโกลิตปริพาชก

เมื่ออุปติสสปริพาชกถึง โกลิตะได้สังเกต เห็นดวงตาและสีหน้าของสหายรัก จึงแน่ใจวาอุปติสสะคงได้พบสิ่งอันประเสริฐ ที่ทั้งสองได้แสวงหามาช้านานแล้ว

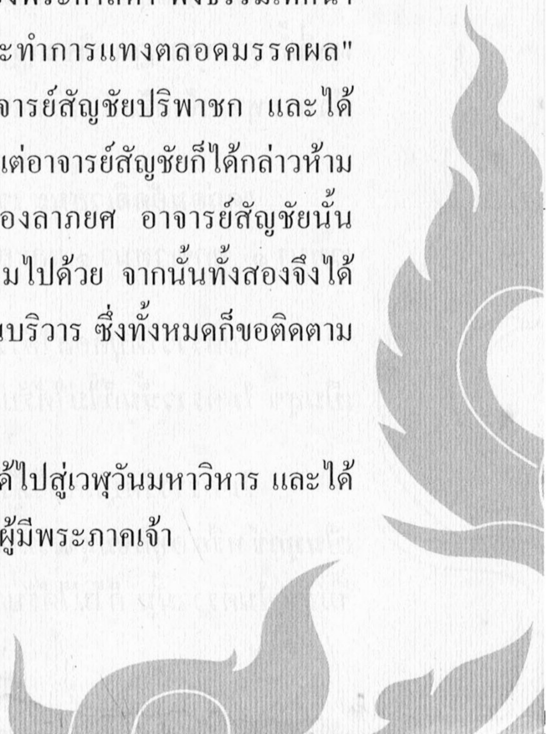

อุปติสสปริพาชกได้ตอบรับ และเล่าเรื่องที่ไปพบพระอัสสชิเถระ และกล่าวคาถาธรรมนั้นให้ฟัง

โกลิตะได้ฟังจบ ก็ได้สำเร็จโสดาบันเช่นเดียวกัน เมื่อตกลงกันว่าจะไปเฝ้าพระบรมศาสดา อุปติสสะได้กล่าวกับโกลิตมาณพผู้สหายว่า

"สหาย เราจักบอกธรรมที่เราบรรลุ แก่สัญชัยปริพาชกอาจารย์ของเรา เมื่อท่านรู้จักได้แทงตลอด หากไม่แทงตลอดพวกเราก็จักพาไปยังสำนักของพระศาสดา ฟังธรรมเทศนาของพระพุทธเจ้า แล้วจักกระทำการแทงตลอดมรรคผล" จากนั้นทั้งสองจึงได้ไปหาอาจารย์สัญชัยปริพาชก และได้ชักชวนให้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า แต่อาจารย์สัญชัยก็ได้กล่าวห้ามและกล่าวแสดงความเลิศล้ำของลาภยศ อาจารย์สัญชัยนั้นมิยอมไปเป็นศิษย์ใคร จึงไม่ยอมไปด้วย จากนั้นทั้งสองจึงได้ไปลาปริพาชก ๒๕๐ คนผู้เป็นบริวาร ซึ่งทั้งหมดก็ขอติดตามไปเฝ้าพระพุทธเจ้าด้วย

ทั้งสองและปริพาชกได้ไปสู่เวฬุวันมหาวิหาร และได้ขอออกบวชในสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้า

พระพุทธเจ้าได้ตรัสว่า ***"จงมาเป็นภิกษุเถิด ธรรมอันตถาคตได้แสดงไว้ดีแล้ว เธอทั้งหลายจงประพฤติพรหมจรรย์เพื่อกระทำให้สิ้นทุกข์ด้วยชอบเถิด"***

การบวชเช่นนี้เรียกว่า เอหิภิกขุอุปสัมปทา คือมีพระพุทธเจ้าเป็นผู้บวชให้ ด้วยการกล่าวเช่นนี้ เมื่อทั้งสองได้ออกบวชแล้ว พระอุปติสสะได้เปลี่ยนเป็นพระสารีบุตร และพระโกลิตะได้เปลี่ยนเป็นพระมหาโมคคัลนะ

พระสารีบุตรบรรพชาแล้ว ๑๕ วัน จึงได้สำเร็จอรหัต-ผลที่ถ้ำสุกรขาตา ภูเขาคิชฌกูฏ ใกล้กรุงราชคฤห์ โดยการที่ได้ฟังพระพุทธเจ้าตรัสกับปริพาชกผู้หนึ่งว่า

"ดูก่อนอัคคิเวสนะ เวทนามีอยู่ ๓ ประการ คือ สุขเวทนา ๑ ทุกขเวทนา ๑ และอุทกขมสุขเวทนา ๑

ในคราวใดบุคคลได้รับสุขเวทนา ได้แก่ มีความรู้สึกเป็นสุข ในคราวนั้นก็ไม่ได้รับเวทนาอีก ๒ ประการ

ในคราวใดบุคคลได้รับทุกขเวทนา คือมีความรู้สึกเป็นทุกข์ หรือ อทุกขมสุขเวทนา คือ มีความรู้สึกเฉย ๆ ไม่ทุกข์ไม่สุข ในคราวนั้น ก็ไม่ได้รับเวทนาอีก ๒ ประการ

เวทนาทั้ง ๓ นี้ ล้วนแต่ไม่เที่ยง ล้วนแต่มีเหตุปัจจัยแตกแต่ง มีแต่ความสิ้นไป เสื่อมไป คลายไป ดับไปเป็นธรรมดา"

ปริพาชกนั้นได้ส่งใจ ไปตามที่พระบรมศาสดาได้แสดงไว้ก็ได้บรรลุโสดาบัน ส่วนพระสารีบุตรซึ่งนั่งถวายงานพัดอยู่ก็ได้พิจารณาตามพระธรรมเทศนาไปด้วย จิตก็หลุดพ้นอาสวะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ ซึ่งตรงกับวันเพ็ญ เดือน ๓ พระบรมศาสดาได้ทรงกระทำสาวกสันนิบาต แล้วประทานตำแหน่งอัครสาวกเบื้องขวาแก่พระสารีบุตร และตำแหน่งอัครสาวกเบื้องซ้ายแก่ พระมหาโมคคัลลานะ

บูรพเหตุ (มโนปณิธาน)

เมื่อหนึ่งอสงไขยกัป กับอีกแสนกัปล่วงมาแล้ว พระสารีบุตเกิดในตระกูลพราหมณ์มหาศาล ชื่อว่า "สรทะ" (สุรุจิ) ส่วนพระมหาโมคคัลลานะ เกิดในตระกูลคฤหบดีมหาศาล ชื่อว่า "สิริวัฑฒะ" ทั้งสองเป็นสหายกันแต่เล็ก ครั้งเมื่อบิดาล่วงลับไป ต่างก็ได้รับมรดกเป็นอันมาก จนวันหนึ่งสรทะมาณพนั้นต้องการบรรพชา แสวงหาการหลุดพ้นใจึงได้มาชวนสิริวัฑฒะกุฎุมพี แต่สิริวัฑฒะตอบว่า "เราไม่อาจไปบวชได้

ขอเพื่อนจงบวชเถิด" เมื่อออกบวชเป็นดาบส ท่านก็ได้สำเร็จอภิญญา ๕ สมบัติ ๘ มีศิษย์อยู่ ๘๔,๐๐๐ คน เมื่อได้พบพระอโนมทัสสีพุทธเจ้า กับพระสาวกหนึ่งแสนรูป ก็ได้บูชาด้วยดอกไม้อยู่ตลอด ๗ วัน แล้วได้ฟังพระธรรมเทศนาในวันที่ ๗ ซึ่งตลอด ๗ วันที่ท่านได้บูชาด้วยดอกไม้นั้น ท่านได้ยืนประนมมือนอบน้อม พระอโนมทัสสีพุทธเจ้าอยู่ที่ได้เข้านิโรธสมาบัติอยู่ในที่แห่งเดียว โดยที่ท่านไม่ได้ไปไหน ไม่ได้บริโภคข้าว น้ำ และ โภชนาหารเลย แต่อิ่มอยู่ด้วยปีติที่ได้เห็นพระพุทธเจ้า กับหมู่สาวกหนึ่งแสนรูปที่กำลังเข้าสมาบัติอยู่

พอพ้น ๗ วันแล้ว ศิษย์ทั้ง ๘๔,๐๐๐ เมื่อได้ฟังพระธรรมเทศนาจากพระอโนมทัสสีพุทธเจ้า ก็ได้สำเร็จอรหันต์หมด ส่วนสรทะดาบสนั้นเพราะได้ปรารถนาตำแหน่งอัครมหาสาวก จึงได้ตั้งความปรารถนาว่า *"ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้าพระองค์กั้นเศวตฉัตรดอกไม้ถวายพระองค์มาตลอด ๗ วัน ด้วยอานิสงส์นี้ ข้าพระองค์ไม่ปรารถนาเป็นพระอินทร์ พระพรหม อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ขอให้ข้าพระองค์ได้เป็นอัครสาวกของ พระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในอนาคตเหมือนพระนิสภเถระ (อัครสาวกเบื้องขวาของพระอโนมทัสสีพุทธเจ้า) นี้ด้วยเถิด พระเจ้าข้า"*

เมื่อพระอโนมทัสสีพุทธเจ้า ได้ทรงพิจารณาดูแล้ว จึงได้ทรงพยากรณ์ว่า ในอนาคตล่วงไปอีก ๑ อสงไขยกัปป์กับอีก๑แสนกัปข้างหน้า จะได้เป็นอัครสาวกของพระโคดมพุทธเจ้า มีชื่อว่า " พระธรรมเสนาบดี สารีบุตร "

นับถอยหลังจากกัปนี้ ถอยไปประมาณ ๖๐ กัป พระสารีบุตรในชาตินั้นได้ตั้งใจบำเพ็ญทานบารมี ยินดีสละซึ่งบ้านเรือน ไร่นา ทรัพย์สมบัติเป็นต้น ดังนั้นสมบัติที่มีอยู่ทั้งหมดจึงถูกบริจาคเป็นทานออกไป แม้กระทั่งชีวิตท่านก็ยินดีที่จะสละ ปณิธานนี้สะเทือนไปถึงสวรรค์ชั้นฟ้า ทำให้เทวดารูปหนึ่งปรารถนาจะหยั่งใจของท่าน

เทวดาได้เนรมิตตนเป็นเด็กหนุ่ม ไปรออยู่ในทางผ่าน เมื่อพบท่านก็แกล้งทำเป็นร้องไห้ พระสารีบุตรในพระชาตินั้นด้วยความสงสารจึงเข้าไปถาม "พ่อหนุ่มเอย เหตุใดจึงร้องไห้เสียใจเช่นนี้เล่า?"

"อย่าได้ถามให้มากความ บอกท่านไปก็หามีประโยชน์อันใดไม่ "

"จงบอกเถิด เราเป็นผู้กระทำบำเพ็ญเพียรเพื่อให้หมู่ชนทั้งหลายได้พ้นจากห้วงทุกข์ หากท่านปรารถนาในสิ่งใด ขอ

เพียงเป็นสิ่งที่เราสามารถให้ได้ เราย่อมตอบสนองแก่ท่านเป็นแน่แท้ "

"การที่เราร่ำให้อยู่เช่นนี้ หาใช่ด้วยขาดซึ่งโภคทรัพย์ใด ๆ แต่เป็นเพราะมารดาเราป่วย ซึ่งหมอผู้ทำการรักษาได้กล่าวว่า จักต้องอาศัยดวงตาของผู้บำเพ็ญธรรมมาเป็นตัวยาจึงจะสามารถรักษาโรคได้ ลำพังดวงตาของคนก็เป็นที่หาได้ลำบากแสนเข็ญยิ่งนักแล้ว ยิ่งเป็นดวงตาผู้บำเพ็ญธรรม จักให้เราหาได้จากที่ใดเล่า ? ครั้งเมื่อเรานึกถึงมารดาที่เจ็บป่วยอยู่จึงได้ร้องให้เสียใจอยู่เช่นนี้ "

"เรานั้นได้กล่าวแก่ท่านแล้วว่า เราเป็นผู้บำเพ็ญเพียรและเรายินดีสละดวงตานี้ให้แก่ท่าน จงมาเอาไปเถอะ "

ในขณะนั้น ด้วยมีดำริว่าถึงอย่างไร ดวงตานั้นยังคงเหลืออยู่อีกข้างหนึ่ง เช่นนี้คงไม่เป็นไรนัก

"เช่นนี้หาได้ไม่ เราจักนำเอาดวงตาของท่านมาได้อย่างไร ถ้าท่านมีความเต็มใจจักมอบให้ ก็โปรดควักออกมาเองเถิด "

พระสารีบุตรในชาตินั้น ได้ทนกลั้นต่อความเจ็บปวด

กระทำการควักดวงตาของตนออกมา จากนั้นก็ส่งมอบให้กับเด็กหนุ่ม

"แย่แล้ว เหตุใดท่านจึงควักดวงตาข้างซ้ายเล่า ? หมอนั้นบอกว่า โรคของมารดาเรา จักต้องใช้ดวงตาข้างขวาในการรักษา"

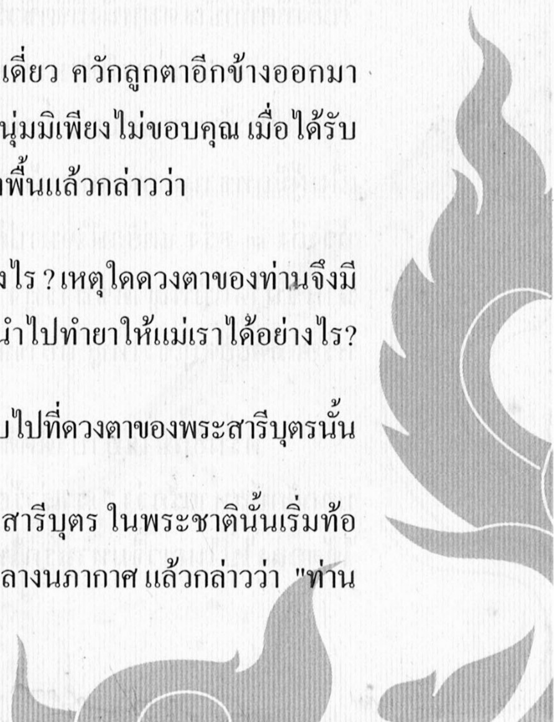
"อย่าได้ตกใจเลย ด้วยเรานั้นไม่ทันได้ถามไถ่ให้ชัดเจน อันร่างกายนี้เป็นเพียงมายา เป็นอนิจจัง เรายังเหลือตาขวา และยินดีสละเพื่อเป็นยารักษามารดาท่าน"

จากนั้นก็ได้ตัดใจเด็ดเดี่ยว ควักลูกตาอีกข้างออกมา มอบให้เด็กหนุ่มคนนั้น เด็กหนุ่มมิเพียงไม่ขอบคุณ เมื่อได้รับดวงตา ก็เอามาดมแล้วขว้างลงพื้นแล้วกล่าวว่า

"ท่านเป็นผู้บำเพ็ญเยี่ยงไร ? เหตุใดดวงตาของท่านจึงมีกลิ่นเหม็นถึงเพียงนี้ เช่นนี้จักนำไปทำยาให้แม่เราได้อย่างไร?

"เมื่อด่าจบแล้ว ก็กระทืบไปที่ดวงตาของพระสารีบุตรนั้น

เหตุนี้ถึงกับทำให้พระสารีบุตร ในพระชาตินั้นเริ่มท้อ บัดนั้น เทวดาจึงปรากฏตัวขึ้นกลางนภากาศ แล้วกล่าวว่า "ท่าน

ผู้บำเพ็ญเอย โปรดอย่าได้ท้อใจเลย เด็กหนุ่มเมื่อครู่เป็นเราที่มาทดสอบใจท่านเท่านั้น ขอท่านจงยิ่งวิริยะพากเพียร บำเพ็ญไปตามปณิธานของท่านเถิด "

พระบารมี

ครั้งหนึ่ง พระสารีบุตรเถระ ซึ่งปลงผมใหม่ นั่งเข้าสมาธิอยู่กลางแจ้งในคืนเดือนหงาย

ครั้งนั้นมียักษ์ ๒ ตน ซึ่งกำลังเดินทางจากทิศอุดรไปยังทิศทักษิณ ตนหนึ่งมีจิตชั่วร้ายจึงกล่าวกับอีกตนว่า "นี่แน่ะสหาย เราจะประหารที่ศีรษะของสมณะนี้" ยักษ์สหายกล่าวว่า "อย่าได้ทำร้ายพระสมณะนี้เลย สมณะนี้เป็นผู้มีคุณล้ำยิ่ง และเป็นผู้มีฤทธานุภาพมากหาผู้เสมอเหมือนได้ยาก "และได้ทักท้วงถึง ๓ ครั้ง แต่ยักษ์ใจบาปก็ไม่เชื่อฟัง และได้ตีอย่างหนักมากขนาดแม้พญาคชสารสูง ๗-๘ ศอก ก็จะล้มจมลงได้ หรือแม้ตียอดภูเขาใหญ่ ก็อาจแตกทลายลงในทันใด

ครั้นยักษ์ใจบาปได้ตีศีรษะของพระสารีบุตรแล้ว จึงบอกยักษ์สหายรักว่า " เราเร่าร้อนในร่างกายเหลือเกิน " แล้วก็ได้ตกลงไปในอเวจีมหานรกในที่นั้นนั่นเอง

ฝ่ายพระมหาโมคคัลลานะ ได้แลเห็นยักษ์ตนนั้นตีศีรษะพระสารีบุตรด้วยทิพยจักษุ จึงไปหาพระสารีบุตรแล้วได้ถามว่า *"ข้าแต่ท่านสารีบุตร ร่างกายของท่านอันมีจักร ๔ ทวาร ๙ ของท่าน ยังพออดทนไหวหรือ ยังพอเป็นไปได้หรือ ทุกขเวทนาอะไรหรือไม่ขอรับ"*

พระสารีบุตรตอบว่า *"ดูก่อนพระมหาโมคคัลลานะ ร่างกายของผม อันมีจักร ๔ มีทวาร ๙ ยังพออดทนได้ไหว ยังพอเป็นไปได้ แต่รู้สึกเจ็บบนศีรษะบ้างเล็กน้อยขอรับ"*

พระมหาโมคคัลลานะจึงกล่าวว่า *"ดูก่อน พระสารีบุตร น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก พระสารีบุตรผู้มีฤทธานุภาพมาก ยักษ์ตนหนึ่งได้ประหารศีรษะของท่านในที่นี้ ซึ่งเป็นการประหารอันใหญ่ยิ่ง แม้แต่พญาคชสารที่สูงตั้ง ๗-๘ ศอก ยังจักจมลงไปได้ หรือพึงทำลายยอดภูเขาใหญ่ได้ด้วยการประหารนั้นทีเดียว"*

พระสารีบุตรจึงกล่าวตอบว่า *"ดูก่อนพระโมคคัลลานะ น่าอัศจรรย์ยิ่งนัก ท่านมหาโมคคัลลานะผู้มีฤทธานุภาพมาก ที่ได้เห็นยักษ์ ส่วนกระผมไม่เห็นแม้ปีศาจผู้เล่นฝุ่นในบัดนี้"*

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ส่งสดับการเจรจาปราศรัยนี้

จึงเปล่งอุทานในเวลานั้นว่า

"จิตของผู้ใดเปรียบด้วยภูเขาหิน ตั้งมั่น ไม่หวั่นไหว ไม่กำหนัดในอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด ไม่โกรธเคืองในอารมณ์อันเป็นที่ตั้งแห่งความโกรธ จิตของผู้ใดอบรมแล้วอย่างนี้ ทุกข์จักถึงผู้นั้นแต่ที่ใด"

อีกครั้งหนึ่ง ที่มีหญิงทั้ง ๔ ผู้ได้เรียนรู้วาทะจากบิดามารดา โดยบิดามารดานั้นรู้วาทะคนละ ๕๐๐ วาทะ และได้ถ่ายทอดมาให้คนละ ๕๐๐ วาทะ ซึ่งบิดามารดานั้นได้กำชับไว้ว่า ผู้ใดที่เป็นชายครองเรือน แล้วเอาชนะวาทะเหล่านี้ได้ ก็ให้ตกแต่งเป็นบาทบริจาริกา (ภรรยา) ผู้ใดที่เป็นผู้ออกบวช แล้วเอาชนะวาทะเหล่านี้ได้ ก็จงออกบวชในสำนักของผู้นั้น หญิงทั้งสี่จึงได้นำเอากิ่งไม้หว้าท่องเที่ยวไป ถึงหมู่บ้านใด ก็ปักธงไม้หว้าบนกองฝุ่นหรือกองทรายแล้ว จึงกล่าวว่า ผู้ใดสามารถยกวาทะ (โต้ตอบความเห็นทางธรรม) เชิญผู้นั้นเหยียบธงนี้เถิด พวกเธอท่องเที่ยวไปทุก ๆ หมู่บ้าน จนกระทั่งมาถึงกรุงสาวัตถี

เมื่อพระสารีบุตรเข้าไปบิณฑบาต ได้เห็นธงไม้หว้าที่ประตูหมู่บ้าน จึงได้ถามพวกเด็กว่านี่คืออะไร แล้วพวกเด็กก็

ได้เล่าความตามนั้น พระเถระจึงกล่าวว่า "ถ้าอย่างนั้นพวกเธอจงเหยียบเถิด หากมีใครถามว่าใครให้เหยียบธงไม้หว้า พวกเธอพึงบอกว่า พระสารีบุตรผู้เป็นพุทธสาวกให้เหยียบ หากอยากยกวาทะ จงไปยังสำนักของพระเถระที่พระเชตวันมหาวิหาร"

เมื่อปริพาชิกาทั้ง ๔ มาเห็นธงไม้หว้าถูกเหยียบหักไป จึงได้ถามขึ้น พวกเด็กก็ได้บอกความตามที่พระเถระได้กำชับไว้ นางปริพาชิกาจึงได้ไปในหมู่บ้าน ไปคนละทาง บอกชาวบ้านว่า ได้ยินว่าพระสารีบุตรเป็นพุทธสาวกจักโต้วาทะกับพวกเรา หากผู้ใดประสงค์อยากฟัง จงออกไปเถิด เมื่อนั้นมหาชนและนางปริพาชิกา จึงได้ไปยังพระเชตวันมหาวิหาร พระเถระเห็นว่ามาตุคามจะมาในที่พักเรานั้น ไม่เป็นความผาสุก ดังนี้จึงได้นั่งท่ามกลางวิหาร เมื่อนางปริพาชิกาเข้ามาก็กล่าวกับพระเถระว่า

"ท่านให้เหยียบธงของเรา เราจักโต้วาทะกับท่าน"

พระสารีบุตรตอบว่า " ดีละ เชิญโต้เถิด ใครถาม? ใครตอบ?"

นางปริพาชิกากล่าวว่า "เราถาม" จากนั้นทั้ง ๔ คนก็ได้ยืน อยู่ใน ๔ ทิศ ถามพันวาทะที่ได้เรียนในสำนักของบิดามารดา ทั้งพันวาทะมาถามพระสารีบุตร

พระเถระกล่าวกระทำคำถามไม่ให้ยุ่งยาก ไม่ให้มีปมเหมือนตัดก้านบัวด้วยมีดฉะนั้น ครั้นกล่าวแก้แล้ว จึงกล่าวเชิญให้ถามอีก

นางปริพาชิกาทั้งหลายกล่าวว่า "ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ดิฉันรู้เพียงเท่านี้"

พระเถระจึงกล่าวว่า "ท่านถามพันวาทะ เราก็ได้ตอบแล้ว แต่เราจักขอถามปัญหาสักข้อหนึ่ง ท่านจงตอบปัญหานั้นเถิด"

นางปริพาชิกาได้ยินเช่นนั้นจึงตอบว่า "ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ถามเถิด พวกดิฉันจักตอบชี้แจ้งเท่าที่รู้"

พระเถระจึงถามว่า " อะไรชื่อว่า หนึ่ง"

นางปริพาชกทั้งหลายตอบว่า " พวกดิฉันไม่ทราบ" จากนั้นจึงได้เล่าสิ่งที่บิดามารดาได้กำชับไว้แล้วบอกว่า

"พวกดิฉันจักบวชในสำนักของท่าน"

พระเถระกล่าวว่า "ท่านเป็นมาตุคาม ไม่ควรจะบวชในสำนักของเรา แต่ท่านถือสาส์นของเรา ไปยังสำนักภิกษุณีแล้วบวชเถิด"

นางปริพาชิการับว่า "สาธุ" เมื่อครั้นได้ออกบวชเป็นภิกษุณีแล้ว ก็เป็นผู้ที่ไม่ประมาท มีความเพียร ไม่ช้าก็ได้บรรลุพระอรหันต์

ปรินิพพาน

พระสารีบุตรเถระ เป็นผู้ที่มีความกตัญญูรู้คุณเสมอมา นับแต่ฟังธรรมจากพระอัสสชิเถระจนได้บรรลุโสดาบัน และได้บวชเป็นพระแล้ว พอทราบข่าวว่าพระอัสสชิอยู่ในทิศใด ก่อนนอนท่านจะไหว้ไปทางทิศนั้น และนอนหันศีรษะไปทางทิศนั้น

เมื่อครั้น ท่านได้พิจารณาเห็นถึงการปรินิพพานของตนแล้ว จึงได้เดินทาง พร้อมพระภิกษุบริวาร ๕๐๐ รูป เพื่อเฝ้าพระพุทธเจ้า และได้ทูลขออนุญาตลาปรินิพพาน ครั้งเมื่อพระพุทธเจ้าทรงตรัสอนุญาตแล้ว ได้ให้พระสารีบุตรแสดง

ธรรมภิกษุทั้งหลายก่อน พระสารีบุตรก็ขึ้นสู่อากาศชั่ว ๑ ต้นตาล แล้วลงมาถวายบังคมแทบพระยุคลบาทพระศาสดา แล้วก็ขึ้นไปชั่ว ๒ ต้นตาล แล้วลงมาถวายบังคมอีก จนกระทั่ง สูงถึง ๗ ต้นตาล และได้แสดงอิทธิปาฏิหาริย์อีกหลายร้อยอย่าง แล้วจึงแสดงธรรมกถา

จากนั้น พระสารีบุตรได้ยื่นมือสีแดงดังน้ำครั่งออกไปจับพระบาทของพระบรมศาสดา แล้วกราบทูลว่า *"ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้าพระองค์ได้บำเพ็ญบารมีทั้งหลายมาตลอด ๑ อสงไขยกัป กับ ๑ แสนกัป เพื่อหวังได้จะได้กราบพระยุคลบาทนี้ของพระผู้มีพระภาค ความประสงค์ของข้าพระองค์ได้สำเร็จเสร็จสิ้นแล้ว นับจำเดิมแต่นี้ไป การที่จะปฏิสนธิ ในกาลเดียวกับพระผู้มีพระภาคเจ้าอีก ไม่มีแล้ว ข้าพระองค์ จะเข้าสู่เมืองแก้ว อันได้แก่ พระนิพพาน ถ้าหากพระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ทรงพอพระทัยในสิ่งใดอันมีในกาย วาจาของข้าพระองค์ ขอทรงพระกรุณาอดโทษแก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด เวลานี้จักเป็นเวลาที่ข้าพระองค์ต้องกราบถวายบังคมทูลลาแล้ว พระเจ้าข้า "*

พระสารีบุตรได้เดินเวียนขวา ๓ รอบ แล้วกราบถวายบังคมพระพุทธเจ้าทั้งข้างซ้าย ข้างขวา ข้างหน้า ข้างหลัง

และได้กราบทูลลาพระพุทธเจ้า แล้วก็เดินทางกลับไปยังบ้านเกิด เพื่อไปโปรดโยมแม่ จนกระทั่งบรรลุโสดาบัน จากนั้นก็ขอขมาโทษต่อพระภิกษุทั้งหลาย และภิกษุทั้งหลายได้ขอขมาโทษต่อท่านแล้ว ท่านได้ใช้จีวรผืนใหญ่ห่มคลุมหน้า นอนตะแคงขวา และเข้า "อนุบุพพวิหารสมาบัติ" เมื่อแสงอรุโณทัยขึ้นที่ขอบฟ้า ท่านสารีบุตรเถระก็ดับขันธปรินิพพานพอดี ซึ่งตรงกับวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ และพื้นแผ่นดินก็เกิดอาการไหวบันลือลั่นดุจจะทรุดทำลายไป

เมื่อพระมหาจุนทเถระ ได้นำพระอัฐิธาตุของพระสารีบุตรไปหาพระอานนท์และไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระผู้มีพระภาคจึงได้ยื่นพระหัตถ์ออกทรงรับแล้วตรัสกับพระภิกษุทั้งหลายว่า

"ดูก่อน ภิกษุทั้งหลาย เมื่อวันก่อนโน้น พระภิกษุรูปใดได้กระทำปาฏิหาริย์ หลายร้อยประการ แล้วขออนุญาตการปรินิพพานต่อตถาคต บัดนี้อัฐิธาตุของพระภิกษุรูปนั้น ซึ่งมีส่วนเปรียบเทียบเหมือนกับสีสังข์เหล่านั้น ได้ปรากฏอยู่ที่นี่แล้ว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระภิกษุรูปนั้นได้บำเพ็ญบารมีมาตลอดหนึ่งอสงไขยกัป และอีกหนึ่งแสนกัป ได้ประกาศพระธรรมจักรเป็นไปอย่างที่ตถาคตได้ประกาศแล้วได้

พระภิกษุรูปนั้น ได้มีสาวกสันนิบาตเต็มแล้ว หากไม่นับตถาคตเสียแล้ว ไม่มีใคร ๆ เสมอ พระภิกษุรูปนั้นด้วยปัญญา ในหมื่นจักรวาล

พระภิกษุรูปนั้นเป็นผู้มีปัญญามาก มีปัญญาแน่นหนา มีปัญญากว้างขวาง มีปัญญากล้าหาญร่าเริง มีปัญญาฉับไว มีปัญญาเฉียบแหลม มีปัญญาทำลายกิเลสได้"

พระภิกษุรูปนั้นเป็นผู้มีความมักน้อย มีความสันโดษ ชอบสงัดเงียบ ไม่ชอบคลุกคลีกับผู้ใด มีความเพียรอันเยี่ยม เป็นผู้ชอบตักเตือนผู้อื่น เป็นผู้ติเตียนความชั่ว

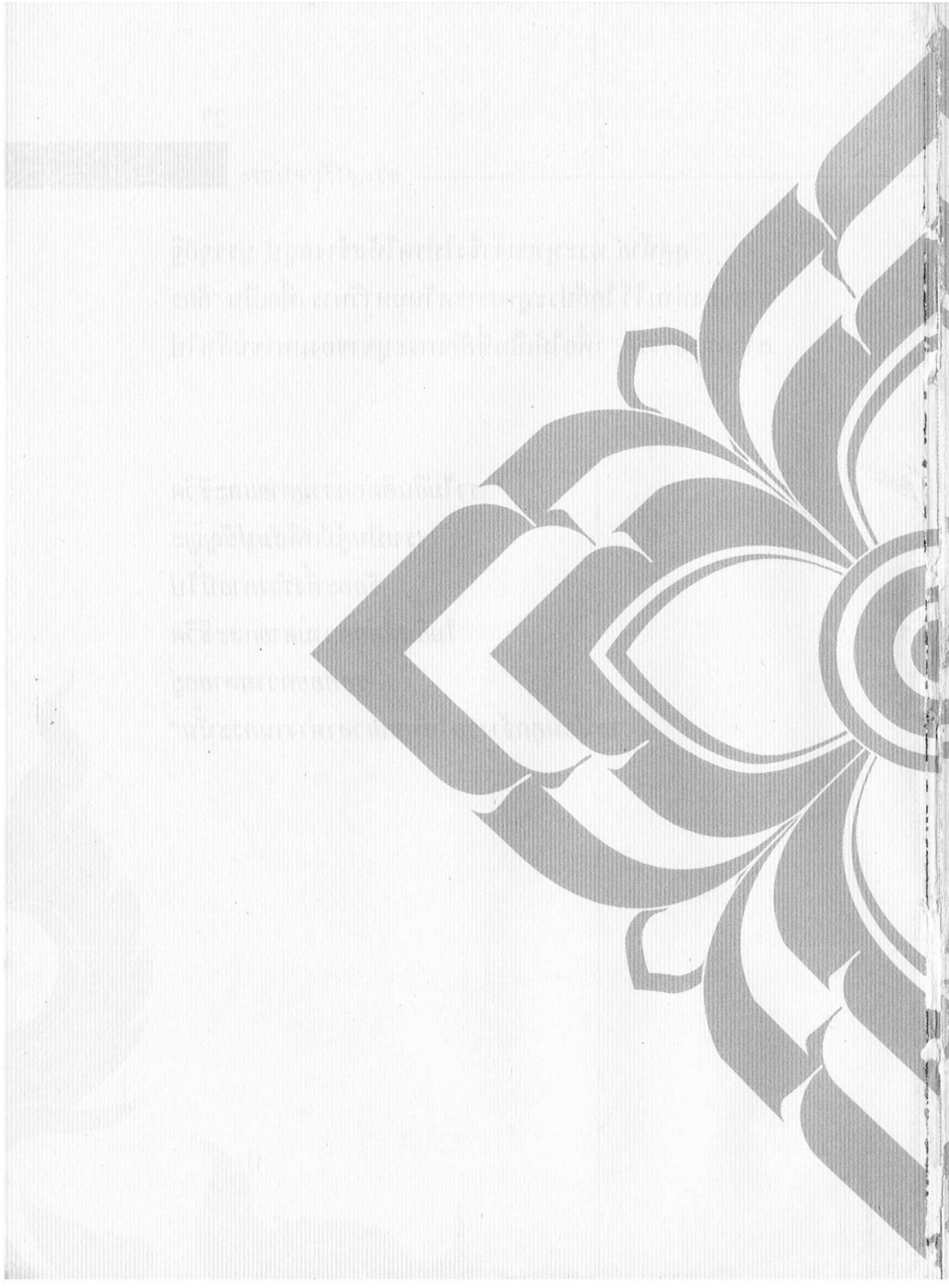
พระภิกษุรูปนั้น เป็นผู้มีขันติธรรมเสมอกับแผ่นปฐพี

พระภิกษุรูปนั้น ประพฤติตนเหมือนกับโคอุสภราช (โคผู้ซึ่งเป็นเครื่องหมายความสามารถของนักรบ) ที่เขาหัก ประพฤติตนมีจิตอ่อนน้อมอยู่เสมอเหมือนบุตรของคนจัณฑาล เธอทั้งหลายจงดูอัฐิธาตุทั้งหลายของพระภิกษุผู้มีปัญญามาก ฯลฯ มีปัญญาทำลายกิเลสได้"

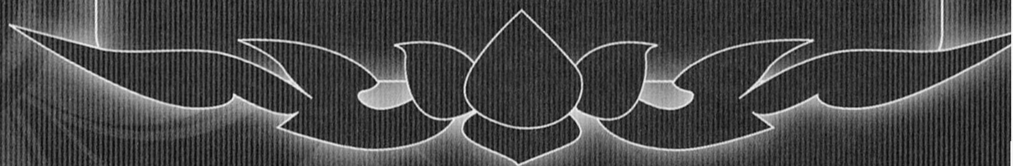
แล้วพระพุทธเจ้า ทรงกล่าวสรรเสริญคุณของพระสารีบุตรเถระด้วยพระคาถา ๕๐๐ พระคาถา

สุดท้าย พระพุทธเจ้าจึงโปรดให้สร้างสถูป บรรจุอัฐิธาตุของท่านไว้ใกล้ประตูพระเชตวันมหาวิหาร เพื่อเป็น "อัครสาวกานุสาวรีย์" เพื่อให้เป็นที่สักการะบูชาของมหาชนสืบไป

" เราไม่ยินดีต่อความตายและชีวิต
เราเป็นผู้มีสติสัมปชัญญะ
จักละทิ้งร่างกายนี้ไป
ไม่ยินดีต่อความตายและชีวิต
รอคอยความตายอยู่
"เสมือนลูกจ้างรอให้หมดเวลาทำงานกระนั้น"

พระมหาโมคคัลลานเถระ

พระมหาโมคคัลลานเถระ
ผู้เป็นเอตทัคคะด้าน " มีฤทธิ์ "

ชาติภูมิ

พระมหาโมคคัลลานเถระ เกิดในตระกูลพราหมณ์ "โมคัลลานโคตร" ในหมู่บ้าน "โกลิตคาม" เมืองนาลันทา ซึ่งไม่ไกลจากกรุงราชคฤห์และหมู่บ้านของพระสารีบุตรเถระ บิดาเป็นนายบ้านชื่อว่า โกลิตพราหมณ์ มารดาชื่อว่านาง โมคคัลลีพราหมณี มีทรัพย์สมบัติมากมาย เดิมท่านมีชื่อว่า โกลิตะ ส่วนอีกชื่อหนึ่งเรียกตามชื่อโคตรว่า "โมคคัลลานะ"

บรรพชา

หลังจากที่ครั้งหนึ่ง โกลิตะ ได้ไปดูมหรสพ กับอุปติส-สมาณพ สหายรัก แล้ว บังเกิดความเบื่อหน่ายในชีวิต อันเป็นความคิดเห็นที่ตรงกันกับอุปติสสมาณพว่า อะไรที่น่าดูในที่นี้ไม่ถึง ๑๐๐ ปีก็ต้องตายหมด พวกเราควรแสวงหา โมกข-

ธรรม แล้วจึงชวนกันไปเป็นปริพาชกในสำนักของอาจารย์สัญชัยปริพาชก

เมื่อเข้าเรียนรู้ในสำนักของอาจารย์สัญชัย ก็ได้เรียนรู้จนหมดสิ้นวิชาการอย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังไม่ได้บรรลุธรรมอย่างที่ตั้งใจไว้ จึงพากันแสวงหาโมกขธรรมต่อไป โดยสัญญากันไว้ว่า หากใครได้บรรลุอมตะธรรมก่อนแล้ว จะต้องบอกให้อีกผู้หนึ่งรู้ด้วย

จนกระทั่ง อุปติสสมาณพได้พบพระอัสสชิเถระ และได้กลับมากล่าวคำสอนนั้นแก่โกลิตมาณพ จึงได้บรรลุเป็นพระโสดาบัน เป็น อจลสัทธา คือเป็นความเชื่อที่ไม่คลอนแคลนอีกแล้ว เป็นความเชื่อที่ไม่มีความลังเลสงสัยเหลืออยู่ในใจอีกแล้ว

จากนั้นจึงได้ไปชวนอาจารย์สัญชัย ให้ไปเฝ้าพระบรมศาสดาด้วยกัน แต่อาจารย์สัญชัยอ้างเหตุผลต่าง ๆ ไม่ไปด้วย ทั้งสองจึงได้พร้อมกับบริวาร ๒๕๐ คน ไปเฝ้าพระบรมศาสดา ณ เวฬุวันมหาวิหาร

การบวชของทั้งสองนั้น บวชพร้อมกันด้วยวิธี เอหิ

ภิกขุอุปสัมปทา โดยมีพระพุทธเจ้าทรงอนุญาตการบรรพชาอุปสมบทด้วยตัวเอง

บรรลุธรรม

อนึ่ง ก่อนที่พระมหาโมคคัลลานเถระ จะได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์นั้น ขณะที่ท่านกำลังปฏิบัติธรรม ท่านมักเกิดความง่วงเหงาหาวนอน ไม่อาจปฏิบัติธรรมได้ตลอด ครั้งหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับอยู่ที่ เภสกฬามิคทายวัน ใกล้สุงสุมารีคีรีนครในแว่นแคว้นภัคคะ

คราวนั้น พระมหาโมคัลลานะไปกระทำความเพียรอยู่ที่บ้าน กัลลวาลมุตตคาม ท่านเกิดอ่อนใจนั่งโงกง่วงอยู่ พระผู้มีพระภาคทรงเห็นด้วยทิพยจักษุ จึงเสด็จไปปรากฏอยู่ข้างหน้า แล้วตรัสถามว่า

"โมคคัลลานะ เธอง่วงหรือ " ท่านกราบทูลตอบว่า

"ง่วงพระเจ้าข้า" พระองค์จึงแสดงอุบายแก้ง่วง โดยตรัสสอนไว้ ๘ ประการ โดยต่างเป็นอุบายที่เป็นเหตุให้หายง่วงได้ หากยังไม่หายก็ให้ปฏิบัติข้อต่อไป

๑. *โมคัลลานะ เมื่อเธอมีสัญญาอย่างไร ความง่วงนั้นย่อม*

ครอบงำเธอได้ เธอควรกระทำใจในสัญญานั้นให้มาก

๒. เธอควรตรึกตรองพิจารณาถึงธรรม ที่ได้ฟังและได้เรียนมาแล้วอย่างไร ด้วยน้ำใจของตน

๓. เธอควรท่องบทเรียน (ธรรมะ) ที่ได้ฟังและได้เรียนมาแล้วให้ดัง ๆ โดยพิสดาร (กว้างขวาง)

๔. เธอจงยอนหูทั้งสองข้าง แล้วลูบตัวด้วยฝ่ามือ

๕. เธอควรลุกขึ้นยืน แล้วเอาน้ำล้างหน้าล้างตาและเหลียวดูทิศทั้งหลาย แหงนดูดาวนักษัตร

๖. เธอควรกระทำในใจถึง "อาโลกสัญญา" คือความสำคัญในแสงสว่าง นึกถึงเวลากลางวัน กระทำใจให้สว่างเหมือนกันทั้งกลางวันและกลางคืน กระทำใจให้โปร่ง ไม่มีอะไรหุ้มห่อ กระทำจิตอันมีแสงสว่างให้เกิดขึ้น

๗. เธอควรอธิษฐานจงกรม เดินกลับไปกลับมา สำรวมอินทรีย์ มีจิตไม่คิดไปภายนอก

๘. เธอจงจำวัด (นอน) ตามแบบ "สีหไสยา" คือนอนตะแคงข้างขวาลง ซ้อนเท้า เหลื่อมเท้า มีสติสัมปชัญญะ ตั้งใจที่ลุกขึ้น พอตื่นแล้วจงรีบลุกทันที

ด้วยความตั้งใจว่า เราจะไม่ประกอบสุขในการนอน เราจะไม่แสวงหาสุขในการเอนหลัง เราจะไม่หาสุขในการ

เคลิ้มหลับ ดูก่อนโมคคัลลานะ เธอควรสำเหนียกในใจอย่างนี้ ครั้นพระผู้มีพระภาคตรัสสอนอุบายแก้ง่วงอย่างนี้แล้ว จึงทรงสั่งสอนให้ตระหนักในใจต่อไปอีก เกี่ยวกับความไม่ถือตัว ไม่พูดคำที่เป็นเหตุให้โต้เถียงกัน การไม่สรรเสริญการคลุกคลี แต่ไม่ติเตียน จากนั้นพระมหาโมคัลลานเถระกราบทูลถามว่า *" ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้อปฏิบัติโดยย่อมีเท่าไรพระเจ้าข้า ภิกษุชื่อว่าปฏิบัติอย่างไรจึงจะสิ้นตัณหาเกษมจากโยคธรรม (ธรรมอันเป็นกิเลสที่ผูกไว้) ประเสริฐกว่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายพระเจ้าข้า "*

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสตอบว่า *"ดูก่อน โมคคัลลานะ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ได้สดับแล้วว่า บรรดาธรรมทั้งปวงไม่ควรยึดมั่นถือมั่น เธอทราบชัดธรรมทั้งปวงด้วยปัญญาอันยิ่ง ย่อมกำหนดรู้ข้อธรรมทั้งปวง เมื่อเธอเสวยเวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นสุขก็ตาม เป็นทุกข์ก็ตาม ไม่ทุกข์ไม่สุขก็ตาม เธอพิจารณาให้เห็นว่าไม่เที่ยง พิจารณาเห็นด้วยปัญญาเป็นเครื่องหน่าย เป็นเครื่องดับ เป็นเครื่องสละคืนในเวทนาทั้งหลายเหล่านั้น*

เมื่อพิจารณาเห็นแล้วดังนั้น ย่อมไม่ยึดมั่นถือมั่นสิ่ง

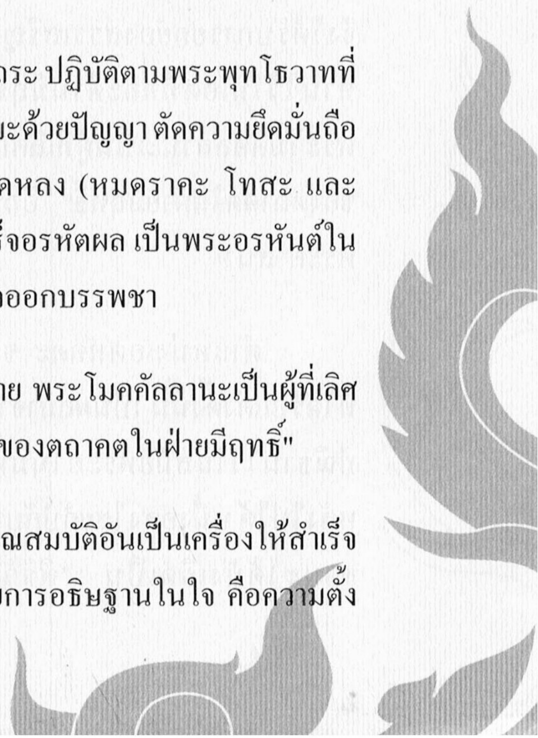

อะไร ๆ ในโลก และหมดความสะดุ้งหวาดหวั่น สามารถดับกิเลสให้สงบได้จำเพาะตน และทราบชัดว่า ชาติคือความเกิดสิ้นแล้ว พรหมจรรย์ได้อยู่จบแล้ว (จบอริยมรรค ๘ ประการ) กิจที่จะต้องกระทำได้กระทำสำเร็จแล้ว กิจอื่นที่จะต้องกระทำอย่างนี้อีกไม่มี กล่าวโดยย่อข้อปฏิบัติมีเพียงเท่านี้ ภิกษุชื่อว่าปฏิบัติธรรมเพื่อให้สิ้นตัณหา คือความทะยานอยาก มีความสำเร็จ เป็นผู้เกษมจากโยคะ คือปลอดภัยจากกิเลสเครื่องผูกมัด เป็นพรหมจารี คือ ผู้ประพฤติธรรม มีการเว้นจากเมถุนเป็นต้น มีที่สุดล่วงส่วนประเสริฐกว่าเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย"

พระมหาโมคคัลลานเถระ ปฏิบัติตามพระพุทโธวาทที่ทรงสั่งสอน พิจารณาเห็นธรรมะด้วยปัญญา ตัดความยึดมั่นถือมั่นได้ จิตหมดรักหมดชังหมดหลง (หมดราคะ โทสะ และโมหะ) เป็นจิตบริสุทธิ์ ได้สำเร็จอรหัตผล เป็นพระอรหันต์ในวันนั้น ซึ่งเป็นวันที่ ๗ นับจากออกบรรพชา

ว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระโมคคัลลานะเป็นผู้ที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้เป็นสาวกของตถาคตในฝ่ายมีฤทธิ์"

คำว่าฤทธิ์นี้ หมายถึงคุณสมบัติอันเป็นเครื่องให้สำเร็จความปรารถนา สำเร็จได้ด้วยการอธิษฐานในใจ คือความตั้ง

มั่นของจิต ซึ่งผลสำเร็จด้วยอำนาจ อริยฤทธิ์ นั้นเป็นสิ่งที่พ้นวิสัยของมนุษย์ปุถุชนจะพึงค้นคิดได้

บูรพเหตุ (มโนปณิธาน)

พระมหาโมคคัลลานเถระ เป็นผู้มีความโอบอ้อมอารีอารอบ ต่อพุทธบริษัทโดยไม่เลือกหน้า อนุเคราะห์ สาธารณชนทุกชาติชั้นวรรณะ คอยประคบประหงมพุทธบริษัทให้อยู่ร่มเย็นเป็นสุข จัดว่าท่านเป็นกำลังสำคัญของพระบรมศาสดาในการกระทำพุทธดำริให้สำเร็จได้ด้วยดี เพราะท่านมีมหิทธานุภาพ จึงได้รับการยกย่องสรรเสริญ จากพระบรมศาสดาแต่งตั้งท่านไว้ในเอตทัคคะด้านมีฤทธิ์ ว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระโมคคัลลานะเป็นผู้ที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้เป็นสาวกของตถาคตในฝ่ายมีฤทธิ์" อีกทั้งได้ตั้งท่านเป็นทุติยสาวกในพระศาสนา

ตำแหน่งเอตทัคคะ ของพระมหาโมคคัลลานเถระที่ได้รับแต่งตั้งนั้น เป็นผลมาจากการสร้างบุญบารมีและได้ตั้งปณิธานไว้ในสมัยพระอโนมทัสสีพุทธเจ้า คือเมื่อนับถอยหลังไปได้ หนึ่งอสงไขยกัปกับหนึ่งแสนกัป พระมหาโมคคัลลานะได้บังเกิดเป็น "สิริวัฑฒกุฎุมพี" อยู่ในตระกูล

คฤหบดีมหาศาล และได้เป็นสหายกับสรทมาณพ (พระสารีบุตรในอดีตชาติ) และได้รับคำแนะนำจากสรทมาณพนั้น

สรทมาณพนั้นคิดออกบรรพชาแสวงหาโมกขธรรม จึงไปชวนสิริวัฑฒกุฎุมพี แต่ปฏิเสธว่า ไม่สามารถบรรพชาได้ หลังจากที่สรทได้รับฟังพุทธพยากรณ์ เป็นอัครสาวกฝ่ายขวาแล้ว จึงได้ไปหาสิริวัฑฒกุฎุมพี และได้ชักชวนให้ทำอธิสักการะไว้ให้มาก เพื่อที่จะตั้งปณิธานเป็นทุติยสาวกในพระศาสนา ของพระโคดมพุทธเจ้าเหมือนตน

สิริวัฑฒกุฎุมพีได้ฟังคำแนะนำแล้ว ขอร้องให้คนทั้งหลายช่วยทำพื้นที่ภายในนิเวสของตนให้เรียบเสมอดี แล้วโรยทรายลงไป ให้โปรยข้าวตอกไม้ทับลงไป แล้วให้สร้างปะรำมุงด้วยดอกบัวเขียว ตั้งอาสนะสำหรับพระพุทธเจ้า และอาสนะสำหรับพระภิกษุทั้งหลาย ทั้งจัดตั้งเครื่องมหาสักการะบูชาไว้ หลังจากได้ถวายอาหารอันปราณีตโดยมีพระอโนมทัสสีพุทธเจ้าเป็นประธานแล้ว ก็ได้นำผ้าไตรจีวรมาถวายให้พระภิกษุสงฆ์มีพระพุทธองค์เป็นประธานครอง แล้วขอให้พระพุทธองค์ทรงอนุเคราะห์ต่อให้ครบ ๗ วัน เมื่อครบ ก็ได้กราบพระบังคมพระยุคลบาทลุกขึ้นประนมมือกราบทูลว่า "ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า สรทดาบสผู้เป็นสหายของข้าพระองค์ ได้

ปรารถนาเป็นอัครสาวกของพระบรมศาสดาพระองค์ใด ขอให้ข้าพระองค์ได้เป็นทุติยสาวกของพระบรมศาสดาพระองค์นั้นด้วยเถิดพระเจ้าข้า" เมื่อได้รับพุทธพยากรณ์แล้ว ทำให้มีจิตใจร่าเริงยินดีเป็นที่สุด ตั้งแต่วันนั้น ก็ได้กระทำกัลยาณกรรมตลอดชีวิต

พระบารมี

ครั้งหนึ่ง พระมหาโมคคัลานเถระ ได้ตรัสสอนสั่งหญิงแพศยา(โสเภณี) ที่มาเล้าโลมท่านว่า

"เราติเตียนกระท่อม คือร่างกายอันตั้งขึ้นด้วยโครงกระดูกที่ฉาบทาด้วยเนื้อ ร้อยรัดไว้ด้วยเส้นเอ็น เต็มไปด้วยของไม่สะอาด มีกลิ่นเหม็นน่าเกลียดชัง ที่คนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นของผู้อื่นและเป็นของตน"

"ในร่างกายของเธอ เฉกเช่นกับถึงที่เต็มด้วยคูถ (อุจ-จาระ) มีหนังหุ้มห่อปกปิดไว้ เหมือนนางปีศาจ มีฝีที่อกมีช่อง ๙ ช่อง (ตา หู จมูก ปาก ทวารหนัก ทวารเบา) เป็นที่ไหลออก (ของสิ่งโสโครก) เป็นนิตย์ "

แล้วก็ได้ตรัสบอกถึงว่า หากบุคคลใดพึงรู้จักร่างกาย

เหมือนที่ท่านรู้จัก ก็จะพากันหลบหนีไปเหมือนบุคคลผู้ชอบ ความสะอาด แลเห็นหลุมคูถในฤดูฝนแล้ว จึงหลีกไปจนไกลห่าง

ครั้งหนึ่งที่ท่านได้ไปโปรดท้าวสักกเทวราช เนื่องจากท้าวสักกเทวราช ได้มาเฝ้าพระพุทธเจ้า และทูลถามถึงวิมุติคือความสิ้นตัณหา เมื่อพระพุทธองค์ทรงตรัสตอบ ท้าวสักกเทวราชได้สดับแล้ว กลับไปเทวโลกด้วยความยินดี พระมหาโมคคัลลานเถระ ฉุกคิดขึ้นว่า ท้าวสักกเทวราชนั้น ยินดีเพราะทราบแล้ว หรือไม่ทราบก็ยินดี จึงได้ขึ้นไปบนดาวดึงส์อย่างเร็วพลัน เปรียบเหมือนบุรุษผู้มีกำลังมาก เหยียดแขนที่งออยู่ออกไป หรืองอแขนที่เหยียดอยู่เข้ามา จากนั้นเมื่อเล็งเห็นว่าท้าวสักกเทวราชนั้นตั้งอยู่ในความประมาท จึงปรารถนาให้ท่านนั้นบังเกิดความสังเวช คือความสลดใจ จึงบันดาล อิทธาภิสังขาร โดยใช้นิ้วหัวแม่เท้ากดเวชยันตปราสาทเขย่าให้สะท้านหวั่นไหว

ทันใดนั้น ท้าวสักกเทวราชตลอดจนเทพเจ้าชั้นดาวดึงส์ เกิดความอัศจรรย์ใจ กล่าวกันว่า ท่านผู้เจริญทั้งหลายเป็นที่น่าอัศจรรย์แท้ พระสมณะผู้มีอิทธานุภาพมาก ใช้นิ้วหัวแม่เท้ากดทิพยพิภพ เขย่าให้สั่นสะท้านหวั่นไหวได้ เมื่อนั้นเมื่อพระโมคคัลลานเถระ รู้ว่าท้าวสักกเทวราชทรงมีความสลด

พระทัย มีพระโลมาลุกชูชันแล้ว จึงได้ให้ท่านรำลึกถึงความสิ้นตัณหาที่พระพุทธองค์ได้ตรัสสอนไว้อีกครั้ง

อีกคราวหนึ่งที่ท่านได้โปรดมารผู้มาคุกคาม สมัยหนึ่งในขณะที่พระโมคคัลลานเถระได้เดินจงกรมอยู่ มารได้เข้าไปในท้อง และเข้าไปในไส้ของพระเถระ พระเถระรู้สึกหนักเหมือนมีก้อนหินเข้าไปอยู่ หรือเหมือนมีกระเชอที่มีถั่วหมักน้ำเต็มอยู่ในนั้น เมื่อรู้ว่าเป็นมาร จึงได้พูดขับไล่ออกไป และพูดห้ามไม่ให้เบียดเบียนพระตถาคต และพระสาวกของพระตถาคต เพราะกรรมนี้จะมีผลอยู่ตลอดกาล

ฝ่ายมารคิดว่า สมณะนี้รู้จักและเห็นเราแล้ว จึงออกทางปากของท่านแล้วมายืนพิงประตู จากนั้นจึงได้เทศนาสอนโดยยกเหตุการณ์ที่ครั้งหนึ่งท่านได้เป็นมาร และได้รับทุกข-เวทนา จากการสร้างกรรมนั้นโดยตกอยู่ในมหานรกอยู่นาน ทำให้มารนั้นมีความเสียใจ และหายตัวไป

หลายครั้งหลายหน ที่พระมหาโมคคัลลานะได้แสดงพระอริยฤทธิ์เพื่อโปรดเหล่าผู้มีมิจฉาทิฐิ ทั้งพญานาค เทวดา พรหม เศรษฐี ภิกษุ หรือเดียรถีย์ทั้งหลาย ให้กลับมาตั้งมั่นอยู่ในสัมมาทิฐิได้

สมัยหนึ่งที่พระพุทธองค์พร้อมทั้งภิกษุ ๕๐๐ รูป ได้เสด็จไปยังดาวดึงส์เทวโลกทางเหนือวิมานทองของนาคราช ในตอนนั้น นันโทปนันทนาคราช เกิดความเห็นอันลามกว่าสมณโล้นเหล่านี้เข้าไปยังภพของเทวดาชั้นดาวดึงส์ ทางเบื้องบนภพของเรา นับแต่บัดนี้ไป เราจักไม่ให้พวกสมณะโล้นเหล่านี้โปรยละอองเท้าบนกระหม่อมของเราทั้งหลาย จึงลุกไปยังเชิงภูเขาสิเนรุ แล้วเอาขนดโอบวงภูเขาสิเนรุ ๗ รอบ แผ่นพังพานไว้เบื้องบน แล้วเอาพังพานคว่ำลงบังภพดาวดึงส์ไว้

ครั้งนั้น พระรัฐบาลได้ถามพระผู้มีพระภาคเจ้าว่าเหตุใดหนอ ในครั้งนี้จึงไม่เห็นเขาสิเนรุ ไม่เห็นเวชยันต์ปราสาทของท้าวสักกะ

พระศาสดาตรัสว่า "รัฐปาละ นาคราชชื่อนันโทปนันทะนี้โกรธพวกเธอ จึงได้ใช้ลำตัวพันรอบภูเขาสิเนรุ ๗ รอบ ปิดเบื้องบนด้วยพังพานกระทำให้มืด"

พระรัฐบาลกราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ขอทรมานนาคราชนั้น" พระผู้มีพระภาคเจ้าไม่ทรงอนุญาต ครั้งนั้น ภิกษุทั้งหลาย ได้แก่พระภัททิยะ พระราหุล ต่างลุกขึ้นโดยลำดับ พระผู้มีพระภาคเจ้าก็ไม่ทรงอนุญาต

จนกระทั่งในที่สุด พระมหาโมคคัลลานเถระได้กราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ขอทรมานนาคราชนั้น" พระพุทธองค์จึงประทานอนุญาต

พระมหาโมคคัลานะ ได้เนรมิตตนเป็นรูปนาคราชใหญ่ ใช้ลำตัวพันรอบนันโทปนันทนาคราช วางพังพานของตนเหนือพังพานของนาคราชนั้น แล้วกดเข้ากับเขาสิเนรุ

นาคราชได้บังหวนควัน เพื่อทำร้ายพระเถระ พระมหาโมคคัลานะ จึงกล่าวว่า ควันนั้นไม่ใช่ว่าจะมีแต่ในสรีระของท่านเท่านั้น แม้ของเราก็มี ควันของนาคราชไม่อาจเบียดเบียนพระเถระ แต่ควันของพระเถระกลับเบียดเบียนนาคราช

นาคราชจึงได้กระทำให้เกิดไฟลุกโพลง พระเถระจึงกล่าวว่า ไฟนั้นไม่ใช่จะมีแต่ในสรีสระของท่านเท่านั้น แม้ของเราก็มี แล้วก็โพลงไฟให้ลุกขึ้น ไฟของนาคราชไม่อาจเบียดเบียนพระเถระ แต่ไฟของพระเถระนั้นเบียดเบียนนาคราช

นาคราชคิดขึ้นว่า สมณะนี้กดเราไว้กับเขาสิเนรุ บังหวนควันและโพลงไฟขึ้น จึงถามว่า "ผู้เจริญ ท่านนั้นเป็นใคร" พระเถระตอบว่า "นันทะ เราคือโมคคัลลานะ" นาคราช

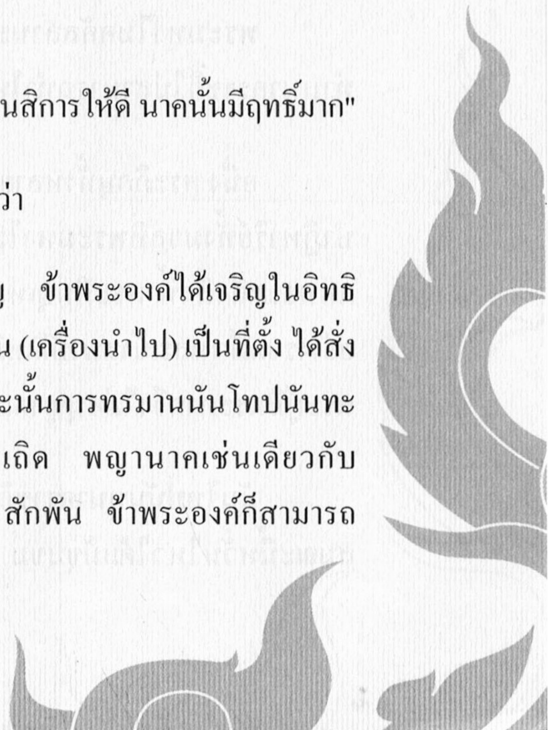
กล่าวว่า "ท่านผู้เจริญ ท่านจงดำรงอยู่ในภาวะพระภิกษุของท่านเถิด"

พระเถระจึงได้แปลงร่างให้เล็ก เข้าไปทางช่องหูขวาแล้วออกทางช่องหูซ้ายของนาคราช เข้าทางช่องหูซ้ายแล้วออกทางช่องหูขวา เข้าทางช่องจมูกขวาแล้วออกทางช่องจมูกซ้าย เข้าทางช่องจมูกซ้ายแล้วออกทางช่องจมูกขวา ลำดับนั้นเมื่อนาคราชอ้าปาก พระเถระจึงเข้าทางปาก แล้วเดินจงกรมอยู่ในท้อง ทางทิศตะวันออกและทิศตะวันตก พระผู้มีภาคเจ้าจึงได้ตรัสว่า

"โมคคัลลานะ เธอจงมนสิการให้ดี นาคนั้นมีฤทธิ์มาก"

พระเถระได้กราบทูลว่า

"ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ได้เจริญในอิทธิบาท ๔ แล้ว กระทำเป็นดุจยาน (เครื่องนำไป) เป็นที่ตั้ง ได้สั่งสมแล้ว ปรารถนาดีไว้แล้ว ฉะนั้นการทรมานนันโทปนันทะขอพระองค์ทรงวางพระทัยเถิด พญานาคเช่นเดียวกับนันโทปนันทะ แม้มีสักร้อย สักพัน ข้าพระองค์ก็สามารถทรมานได้"

นาคราชคิดว่า เมื่อเข้ามาไปในตัวเราเราไม่เห็น อีก สักครู่ในเวลาออก เราจะใส่พระเถระนี้ระหว่างเขี้ยว แล้วเคี้ยวกินเสีย ครั้นคิดแล้วจึงกล่าวว่า

"ท่านผู้เจริญ ท่านจงออกมาเถิด อย่าได้เดินจงกรมไปๆ มาๆ ในท้อง ให้เป็นการเบียดเบียนข้าพเจ้าเลย"

เมื่อพระเถระได้ออกมายืนอยู่ข้างนอก นาคราชจึงรีบพ่นลมทางจมูกเข้าใส่พระเถระ

พระมหาโมคคัลลานะเข้าจตุตถฌาน แม้ขุมขนของท่านนาคราชก็ไม่สามารถทำให้หวั่นไหวได้เลย

อนึ่ง พระภิกษุทั้งหลายที่เหลือนั้น ต่างสามารถกระทำปาฏิหาริย์ทั้งมวลที่พระมหาโมคัลลานะกระทำมาข้างต้นได้ แต่พอมาถึงสิ่งนี้ พระภิกษุเหล่านั้นจะไม่สามารถสังเกตได้อย่างรวดเร็ว และเข้าสมาบัติเหมือนพระมหาโมคคัลานะเช่นนี้ พระผู้มีพระภาคจึงไม่อนุญาตแก่ภิกษุเหล่านั้น

นันโทปนันทนาคราชคิดว่า "เราไม่สามารถแม้จะทำให้สมณะนี้หวั่นไหวได้แม้ขุมขม สมณะนี้มีฤทธิ์มากนัก"

พระมหาโมคคัลลานะ ได้เนรมิตกายเป็นครุฑ แล้วแสดงลมปีกแห่งครุฑบินไล่ติดตามนาคราชนั้นไป

ฝ่ายนาคราชจึงได้เนรมิตกายเป็นมาณพน้อย แล้วกล่าวว่า "ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอถือท่านเป็นสรณะ แล้วกราบลงแทบบาท"

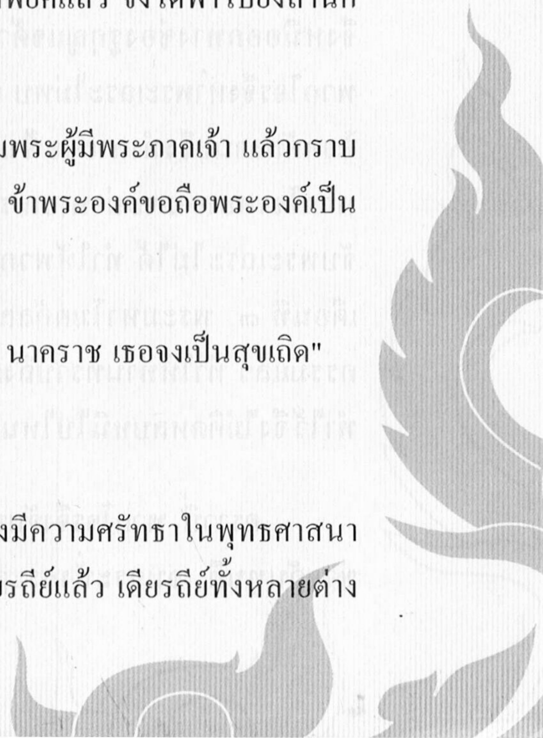
พระมหาโมคคัลลานะกล่าวว่า "นันทะ พระบรมศาสดาได้เสด็จมาแล้ว ท่านจงมากับพวกเราเถิด" เมื่อพระเถระได้ทรมานนาคราชจนทำให้หมดพยศแล้ว จึงได้พาไปยังสำนักของพระบรมศาสดา

นาคราชได้ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วกราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ขอถือพระองค์เป็นสรณะ"

พระพุทธเจ้าตรัสว่า " นาคราช เธอจงเป็นสุขเถิด"

ปรินิพพาน

เมื่อผู้คนทั้งหลาย ต่างมีความศรัทธาในพุทธศาสนามาก และหลีกละจากลัทธิเดียรถีย์แล้ว เดียรถีย์ทั้งหลายต่าง

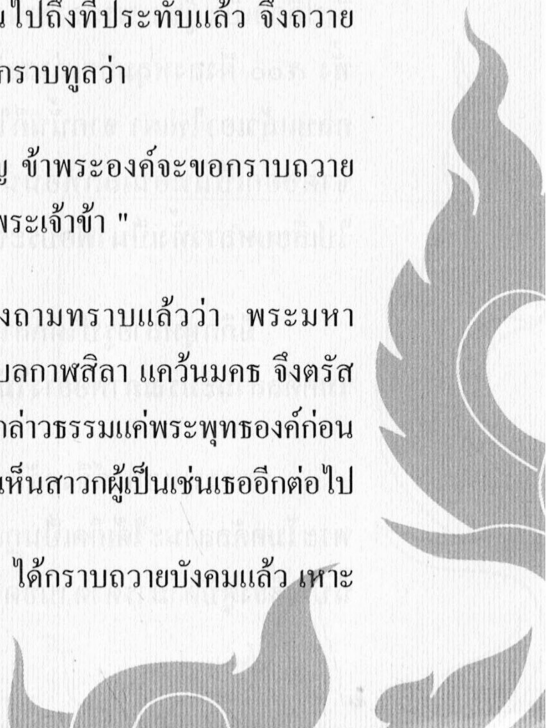
ก็พากันริษยาและกล่าวกันว่าอันลาภสักการะที่เกิดขึ้นมาก แก่พระพุทธศาสนานั้น เป็นเพราะพระมหาโมคคัลลานะได้ขึ้นไปบนเทวโลก ไต่ถามถึงกุศลกรรมที่เทวดาทั้งหลายได้กระทำแล้ว นำกลับมาบอก ดังนั้นหากฆ่าพระเถระรูปนี้ ลาภนั้นต้องตกเป็นของเราแน่ จึงตกลงกันวางอุบายและได้ว่าจ้างเหล่าโจรฆ่าคนให้ไปฆ่าพระเถระ โดยบอกว่าพักอยู่ที่ตำบลกาฬศิลา ในแคว้นมคธ พวกโจรเห็นว่าได้เงินจำนวนมากก็ตอบรับโดยไม่กลัวบาปกรรม พากันไปล้อมกุฏิของพระมหาโมคคัลลานะ เมื่อพระมหาโมคคัลลานะทราบว่าถูกโจรล้อมจึงหนีออกทางช่องรูกุญแจด้วยฌานานุภาพ (อำนาจฌาณ) พวกโจรจึงหาพระเถระไม่พบ แต่รุ่งขึ้นก็มาล้อมอีก พระมหาโมคคัลลานะจึงทำลายช่อฟ้าเหาะขึ้นไป หนีเอาตัวรอดได้ พวกโจรพยายามจะฆ่าพระเถระอยู่จนล่วงไป ๒ เดือนแต่ยังจับพระเถระไม่ได้ ทำให้พวกเดียรถีย์เจ็บใจยิ่ง เมื่อล่วงเข้าเดือนที่ ๓ พระมหาโมคคัลลานะเถระพิจารณาเหตุผลของกรรมแล้ว ทำให้ท่านทราบถึงภาวะแห่งอกุศลกรรมที่ได้เคยทำไว้ จึงไม่คิดหลบหนีไปไหน เพื่อชดใช้หนี้กรรมเก่าของตน

คราวนี้ พวกโจรจึงจับพระเถระได้อย่างง่ายดาย แล้วก็ช่วยกันทุบตี จนกระทั่งกระดูกทั้งหลายของพระเถระแตก

ย่อยยับเป็นชิ้นเล็กชิ้นน้อย ประมาณเท่าเมล็ดข้าวสารหัก แล้วพวกโจรก็เหวี่ยงท่านไปที่หลังพุ่มไม้แห่งหนึ่ง ด้วยสำคัญว่าตายแล้ว จากนั้นก็พากันหลีกไป

พระมหาโมคคัลลานะได้รับความเจ็บปวด อย่างเหลือประมาณ แต่ท่านพยายามสำรวมจิตคิดพิจารณาว่า "เราควรไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้าเสียก่อน แล้วจึงปรินิพพานในภายหลัง" พอคิดแล้ว ท่านก็ประสานอัตภาพด้วยกำลังฌานานุภาพกระทำให้ร่างกายมั่นคงดีแล้ว ใช้อริยฤทธิ์เหาะไปสู่สำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้า ครั้นท่านไปถึงที่ประทับแล้ว จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้าและกราบทูลว่า

"ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์จะขอกราบถวายบังคมทูลลาเข้าสู่พระนิพพานพระเจ้าข้า "

เมื่อพระพุทธองค์ทรงถามทราบแล้วว่า พระมหาโมคคัลลานะจะปริพพานที่ตำบลกาฬสิลา แคว้นมคธ จึงตรัสบอกให้พระมหาโมคคัลลานะ กล่าวธรรมแค่พระพุทธองค์ก่อนเพราะบัดนี้ ตถาคตจะไม่ได้พบเห็นสาวกผู้เป็นเช่นเธออีกต่อไป

พระมหาโมคคัลลานะ ได้กราบถวายบังคมแล้ว เหาะ

ขึ้นไปในอากาศ แสดงฤทธานุภาพต่าง ๆ เช่นเดียวกับวันที่ พระสารีบุตรจะเข้าพระนิพพาน ท่านขึ้นไปกล่าวธรรมะแล้ว เสด็จกลับลงมากราบบังคมลาพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วเดินทาง ไปปรินิพพานที่ตำบลกาฬสิลา ตรงกับวันแรม ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒

ข่าวการกระทำชั่วของโจร รู้เข้าถึงพระเจ้าอชาตศัตรู ทรงตั้งพวกจารบุรุษออกไปสืบ และจารบุรุษเหล่านั้นไปได้ยินพวกโจร ที่กำลังคุยโอ้อวดด้วยฤทธิ์สุราว่าตนต่างได้เป็นผู้ตีพระเถระ จึงจับโจรเหล่านั้น เมื่อได้สอบสวนทราบว่าพวกชีเปลือยเป็นผู้สั่ง พระราชาจึงมีโองการให้จับพวกชีเปลือยทั้ง ๕๐๐ ฝังลงหลุมลึกเท่าสะดือหน้าพระลานหลวง เอาฟางกลบแล้วเอาไฟเผา จากนั้นก็ให้ไถคราดด้วยเหล็ก ทำให้ตัวขาดออกเป็นท่อนเล็กท่อนน้อย แล้วให้นำโจรทั้ง ๔ นั้นไปเสียบหลาวทั้งเป็น เพื่อประจานมิให้เป็นเยี่ยงอย่างอีกต่อไป

มีภิกษุหลายรูปได้กล่าวว่า " น่าสลดใจจริง พระมหาโมคคัลลานะมรณภาพอย่างไม่สมควรแก่ท่านเลย "

พระพุทธองค์จึงตรัสเล่าถึงกรรมเก่า ที่ในชาติหนึ่งพระโมคคัลลานะได้เกิดเป็นกุลบุตร กระทำกิจการงานปรนนิบัติเลี้ยงดูบิดามารดาตาบอดด้วยความตั้งใจดี แต่ภายหลัง

บิดามารดาเกิดสงสาร จึงพูดอ้อนวอนให้มีคู่ชีวิตเพื่อมาช่วยทำงาน กุลบุตรนั้นไม่อยากขัดใจจึงแต่งงานตามคำของบิดามารดา หญิงนั้นปรนนิบัติบิดามารดาสามีได้เพียง ๒-๓ วันเท่านั้น จึงใส่ร้ายบิดามารดาต่าง ๆ นานา แต่สามีไม่เชื่อ วันหนึ่งนางจึงได้แกล้งเอาปอ ก้านปอ และฟองข้าว ต้มทิ้งเลอะเทอะ แล้วจึงบอกสามีว่าคนแก่ตาบอดทั้งสองเป็นคนทำ นางไม่อาจอยู่ร่วมกับคนแบบนี้ได้อีก ด้วยความรักทำให้คนตาบอด ทำให้กุลบุตรนั้นลวงบิดามารดา พาไปกลางดง แล้วบอกว่าตรงนี้มีโจรซ่อนอยู่ จะลงไปดู จากนั้นก็แกล้งเปลี่ยนเสียงเป็นโจร บิดามารดาได้ยินคิดว่าโจรมาจริง ๆ จึงบอกว่า "ลูกเอ๋ย พ่อและแม่แก่แล้ว ลูกจงรักษาตัวเฉพาะตัวลูกให้พ้นจากภยันตรายเถิด" ลูกชายได้ทำเสียงโจรแล้วก็ทุบตีบิดามารดาจนตายด้วยมือ ทิ้งศพไว้ในดงแล้วจึงกลับบ้าน

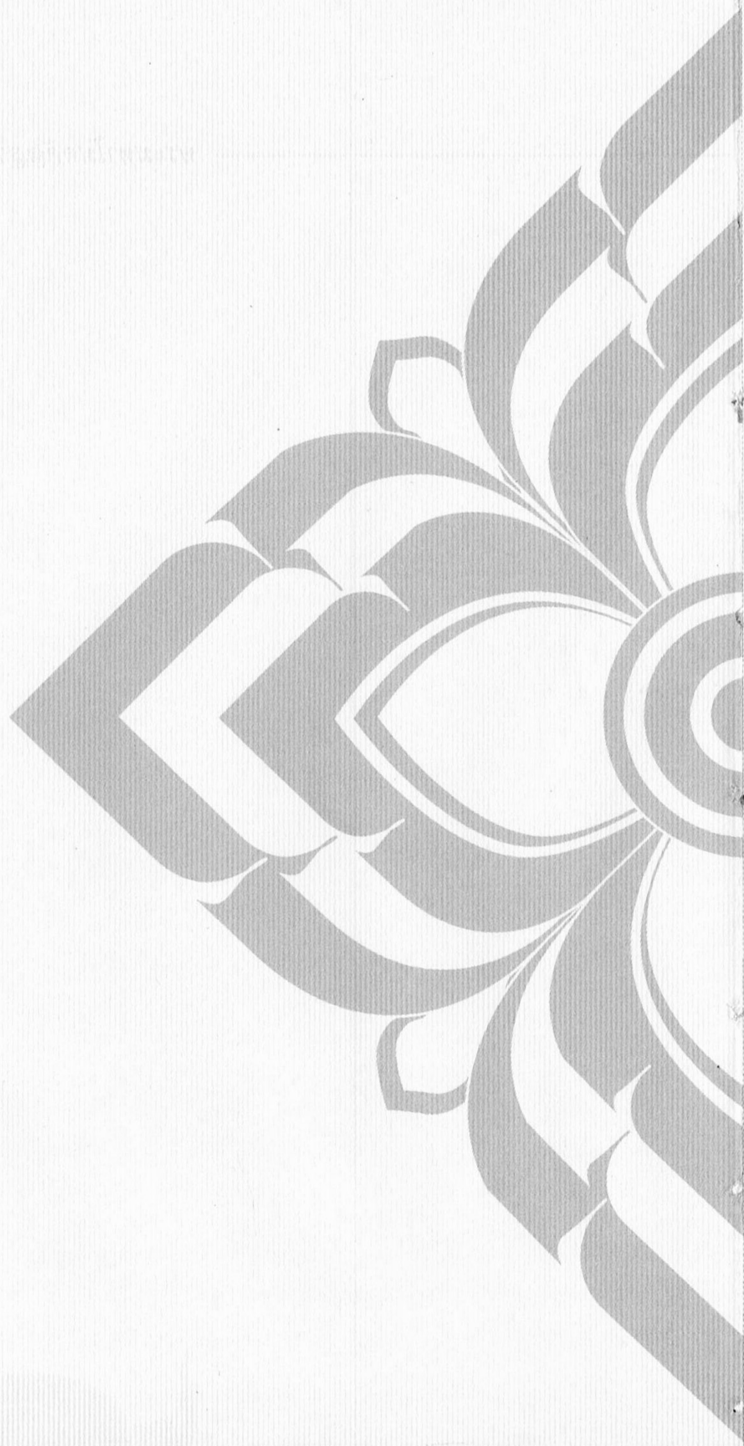
กุลบุตรนั้นเมื่อตายแล้ว ตกนรกหมกไหม้อยู่ในนรกหลายแสนปี และด้วยผลกรรมนั้น ทำให้ถูกทุบตีจนแหลกละเอียดตายมาแล้วตั้งร้อยชาติ

ครั้นชาติสุดท้ายนี้ กุลบุตรนั้นได้มาเป็นพระมหาโมคคัลลานะแล้วถูกพวกโจรทุบตีเพราะโทษของกรรมชั่วนั้น แล้วจึงปรินิพพานไป....

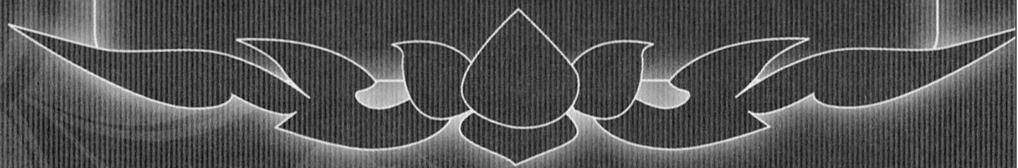
" บาปอกุศลใด หากยังมิได้ละสิ้น
ก็ควรพยายามละให้ได้
หากเห็นว่าบาปอกุศลทั้งหลาย ตนละได้แล้ว
ก็ควรอยู่ด้วยความยินดีปีติปราโมทย์
ดุจสตรีหรือบุรุษที่ชอบตกแต่งร่างกาย
ส่องดูเงาหน้าของตนในถาดน้ำใส
แลเห็นฝุ่นธุลีหรือไฝขี้แมลงวัน ก็พยายามกำจัดเสีย
เมื่อเห็นว่าไม่มีฝุ่นธุลีหรือไฝขี้แมลงวัน
ก็นึกดีใจว่าหน้าของเราสะอาดดีแท้ "

พระปุณณมันตานีบุตรเถระ

พระปุณณมันตานีบุตรเถระ
ผู้เป็นเอตทัคคะด้าน "ธรรมกถึก"
(เทศนาธรรม)

บูรพเหตุ (มโนปณิธาน)

ก่อนที่พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า จะทรงอุบัติขึ้นในโลก พระปุณณมันตานีบุตรเถระแสนกัปก่อนนั้น ก็ได้เกิดในตระกูลพราหมณ์มหาศาล มารดาและบิดาตั้งชื่อให้ชื่อว่าโคตมะ เมื่อเติบโตขึ้น ก็ได้ศึกษาวิชาการ คือวิชาไตรเพทจนจบสิ้น และได้มีลูกศิษย์มาฝากตัวด้วย ๕๐๐ คน

หลักของนักปราชญ์ มักไม่ปล่อยตัวเองให้จมปลักอยู่กับที่ เหมือนควายที่ตกหล่มแช่นิ่งอยู่ในหล่มนั้น ย่อมใช้ปัญญาคิดค้นให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นเสมอ เมื่อท่านได้พิจารณาวิชาไตรเพทนี้ ก็มองไม่เห็นว่าจะเป็นเครื่องช่วยให้พ้นทุกข์แต่อย่างใด จึงได้ออกบวชเป็นฤาษี แล้วก็มีศิษย์มาฝากตัวเรื่อย ๆ จนถึงหนึ่งหมื่นแปดพันคน โคตมฤาษีนั้น ได้สำเร็จ

อภิญญา ๕ สมาบัติ ๘ และได้สั่งสอนศิษย์ทั้งหลายจนต่างได้สำเร็จซึ่งอภิญญา ๕ สมาบัติ ๘ เช่นเดียวกัน

เวลาผ่านมา จนพระปทุมมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบรรลุพระปรมาภิเษกสัมโพธิญาณ ทรงประกาศธรรมจักร และมีภิกษุหนึ่งแสนรูปเป็นบริวาร ในเวลาใกล้รุ่งอรุณวันหนึ่ง พระองค์ทรงตรวจดูสัตว์โลก และส่งแลเห็นอุปนิสัยของโคตมฤาษี จึงได้เสด็จจาริกโดยลำพังไปประทับอยู่ที่ประตูบรรณศาลาของโคตมฤาษี

เมื่อโคตมฤาษีได้เห็น ก็รู้ได้ว่าเป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้กราบทูลเชิญให้เสด็จเข้ามาแล้วปูลาดอาสนะถวาย ในเวลานั้นศิษย์ของโคตมฤาษีนำผลไม้หัวมันกลับมาจากป่า โคตมฤาษีจึงกล่าวให้กราบไหว้พระพุทธเจ้า แล้วจัดถวายผลไม้หัวมัน

เมื่อนั้น พระภิกษุทั้งหนึ่งแสนรูป ก็ได้เสด็จตามมาตามพระดำริของพระปทุมมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า โคตมฤาษีจึงรีบให้บรรดาศิษย์ช่วยกันแต่งอาสนะดอกไม้ถวายแก่พระภิกษุสงฆ์ทั้งแสนรูปพร้อมด้วยพระพุทธเจ้า

เมื่อพระปทุมมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า และภิกษุทั้งหนึ่งแสนได้ประทับ นั่งบนอาสนะดอกไม้แล้วต่างก็เข้านิโรธสมาบัติ โดยโคตมฤๅษีได้ยืนกั้นเศวตฉัตรดอก ไม้อันใหญ่แด่พระปทุมมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อพระปทุมมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ออกจากนิโรธสมาบัติในวันที่ ๗ จึงได้ตรัสสั่งให้สาวกผู้เป็นเอตทัคคะด้านธรรมกถึก คือผู้เก่งในทางกล่าวธรรมะให้เป็นตัวแทนในการกล่าวอนุโมทนา เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว พระปทุมมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้โปรดแสดงธรรมโปรดฤๅษีเหล่านั้น ฤๅษีทั้งหนึ่งหมื่นแปดพัน ต่างก็บรรลุอรหันต์ เว้นแต่โคตมฤๅษีเพียงผู้เดียว เพราะท่านนั้นมัวแต่พะวงถึงพระสาวกผู้เป็นเอตทัคคะในด้านธรรมกถึกนี้ จึงได้กราบทูลตั้งความปรารถนาต่อพระปทุมมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า "ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ขอให้ข้าพระองค์ได้เป็นเลิศกว่าพระภิกษุทั้งหลายฝ่ายธรรมกถึก ในพระศาสนาของพระพุทธเจ้าพระองค์หนึ่งในอนาคตกาล เหมือนกับพระภิกษุรูปนั้น ด้วยผลดีแห่งอธิการกุศลที่ข้าพระองค์ได้กระทำแล้วตลอดระยะเวลาเจ็ดวันนี้เถิดพระเจ้าข้า"

พระปทุมมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงพยากรณ์รับรองในความปรารถนานั้น ว่าจะได้เป็นพระภิกษุผู้เลิศกว่า

ภิกษุทั้งหลายในด้านธรรม กถึกในสมัยของพระโคดมพุทธเจ้า

ชาติภูมิ

เมื่อท่านได้ดับจิตสิ้นชีวิตจากชาตินั้นแล้ว ก็ได้เวียนเกิดเวียนตายอยู่ในเทพยดาและมนุษย์ สิ้นกาลนานประมาณหนึ่งแสนกัป จนกระทั่งเวียนมาถึงสมัยของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา ท่านก็ได้กลับมาเกิดในตระกูลพราหมณ์มหาศาล ในหมู่บ้านพราหมณ์ชื่อว่า โทณวัตถุ ไม่ไกลจากกรุงกบิลพัสดุ์ ได้รับการขนานนามว่า "ปุณณมาณพ" เป็นบุตรของนางมันตานีพราหมณี ผู้เป็นน้องสาวของพระอัญญาโกณฑัญญเถระ ส่วนชื่อของพระปุณณะ ที่เรียกว่า "ปุณณมันตานีบุตร" เพราะเรียกชื่อเดิมของท่านรวมกับชื่อของมารดาของท่าน

บรรพชา บรรลุธรรม

การที่พระปุณณมันตานีบุตรเถระ จะเข้ามาบวชในพระพุทธศาสนา ก็เพราะอาศัยพระอัญญาโกณฑัญญเถระผู้เป็นหลวงลุง แนะนำให้เกิดความเชื่อเลื่อมใส จึงได้บรรพชาอุปสมบท ในสำนักของพระอัญญาโกณฑัญญเถระ เมื่อได้บรรพชา ได้ตั้งใจบำเพ็ญวิปัสสนากรรมฐานไม่นานก็ได้สำเร็จอรหัตผล

เทศนาธรรม

หลังจากนั้นมีกุลบุตรประมาณห้าร้อยคน ได้เข้ามาบวชในสำนักของพระปุณณมันตานีบุตร ท่านได้สั่งสอนพระภิกษุเหล่านั้นด้วยกถาวัตถุ ๑๐ ประการ และได้ใช้สอนให้พระอานนท์สำเร็จโสดาบันด้วย

กถาวัตถุ คือถ้อยคำที่ควรพูด ได้แก่ธรรมะสิบอย่าง คือ มักน้อย สันโดษ ชอบสงัด ไม่ชอบคลุกคลี มีความเพียร สมบูรณ์ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา วิมุติ (ความหลุดพ้น) และวิมุตติญาณทัสสนะ (ความเห็นในวิมุติ)

พระภิกษุเหล่านั้นได้ดำรงอยู่ในโอวาทของท่าน และได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์ทั้ง ๕๐๐ รูป

พระปุณณมันตานีบุตร ยังเป็นผู้ที่ได้แสดงธรรมให้กับพระอานนท์ฟัง จนพระอานนท์บรรลุเป็นพระโสดาบัน ดังที่พระอานนท์ได้กล่าวเล่าให้กับภิกษุทั้งหลายฟังว่า

"ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย พระปุณณมันตานีบุตรมีคุณแก่พวกเราภิกษุใหม่มาก ท่านกล่าวสอนพวกเรา ด้วยโอวาทเช่นนี้ว่า "ดูก่อนพระอานนท์ เพราะถือมั่น จึงมีตัณหา มานะ

ทิฏฐิ ว่าเป็นเรา เพราะไม่ถือมั่นอะไร จึงไม่มีตัณหา มานะ ทิฏฐิว่าเป็นเรา เพราะถือมั่นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จึงมีตัณหา มานะ ทิฏฐิว่าเป็นเรา ไม่ถือมั่นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จึงไม่มีตัณหา มานะ ทิฏฐิ ว่าเป็นเรา ดูก่อนพระอานนท์ เปรียบเสมือนสตรี หรือบุรุษรุ่นหนุ่มสาวมีนิสัยชอบแต่งตัว ส่องดูเงาหน้าของตนที่คันฉาย หรือที่ภาชนะน้ำอันใสบริสุทธิ์ผุดผ่อง เพราะยึดถือจึงเห็น เพราะไม่ยึดถือจึงไม่เห็นฉันใด ดูก่อนอานนท์ เพราะถือมั่นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จึงมีตัณหา มานะ ทิฏฐิว่าเป็นเรา เพราะไม่ถือมั่นรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จึงไม่มีตัณหา มานะ ทิฏฐิถือว่าเป็นเรา ฉันนั้นเหมือนกันแล ดูก่อนท่านอานนท์ ท่านจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน รูปนั้นเที่ยงหรือไม่?"

พระอานนท์ตอบว่า " ไม่เที่ยง ผู้อาวุโส"

พระปุณณมันตานีบุตรจึงถามต่อว่า "เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เที่ยงหรือไม่?"

พระอานท์ตอบว่า "ไม่เที่ยง ผู้อาวุโส ฯลฯ"

เช่นนี้แล ผู้อาวุโส พระปุณณมันตานีบุตร จึงเป็นผู้มี

คุณแก่พวกเราเหล่าภิกษุใหม่ ท่านสอนพวกเราด้วยโอวาทนี้ เราได้กระจ่างในธรรม ก็ด้วยฟังธรรมเทศนานี้ของพระปุณณ-มันตานีบุตรแล"

ประกาศพรมจรรย์

ปุณณมันตานีบุตรเถระ ได้ออกประกาศเผยแผ่ธรรมเทศนา ยังที่ต่าง ๆ และต่อผู้คนมากมาย มิได้หวังในลาภสักการะใด

ครั้งหนึ่งพระปุณณมันตานีบุตร ได้ขอประทานพุทธา-นุญาตเพื่อที่จะไปประกาศพรมจรรย์ ยังสถานที่แห่งหนึ่ง ซึ่งเมื่อพระบรมศาสดาได้ตรัสสรรเสริญในปฏิปทาของท่านแล้ว ก็ได้ทรงเตือนว่า สถานที่แห่งนั้น เป็นสถานที่ชนบทรกร้าง ผู้คนยังไม่เจริญในอารยธรรม ผู้คนมีนิสัยจิตใจที่ดุร้าย และผู้ที่เข้ามาจากต่างถิ่น มักจะต้องสิ้นชีพที่นั่น ดังนั้นพระผู้มีพระ-ภาคจึงได้ถามพระปุณณมันตานีบุตรว่า

"ปุณณมันตานีบุตร หากผู้คนที่นั่นมิได้ยอมรับในคำสอนของเธอ ทั้งยังด่าว่าเธอ เธอจักทำเช่นไร"

"ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า พวกเขาด่าข้าพระองค์

ข้าพระองค์ก็ยังคิดว่าพวกเขานั้นยังดีอยู่ เพราะพวกเขาเพียงแต่ด่าข้าพระองค์ มิได้ลงมือทุบตี "พระปุณณมันตานีบุตรกล่าว

" แล้วถ้าหากพวกเขา ใช้ก้อนหิน ใช้ท่อนไม้ ลงมือทุบตีเธอเล่า? "

"ข้าพระองค์ก็คิดว่าพวกเขายังดีอยู่ เพราะพวกเขาเพียงใช้ก้อนหิน ท่อนไม้ทำร้ายข้าพระองค์ ที่ยังมิได้ใช้มีดในการทำร้ายข้าพระองค์ "

"แล้วถ้าหากพวกเขา ใช้มีดในการทิ่มแทงทำร้ายเธอเล่า? "

"ข้าพระองค์ก็คิดว่าพวกเขายังดีอยู่ เพราะพวกเขายังมีความเป็นมนุษย์ มิได้ถึงกับฆ่าข้าพระองค์ให้ล่วงไปด้วยชีวิต"

"แล้วถ้าหากพวกเขา ฆ่าเธอให้ล่วงไปด้วยชีวิตเล่า"

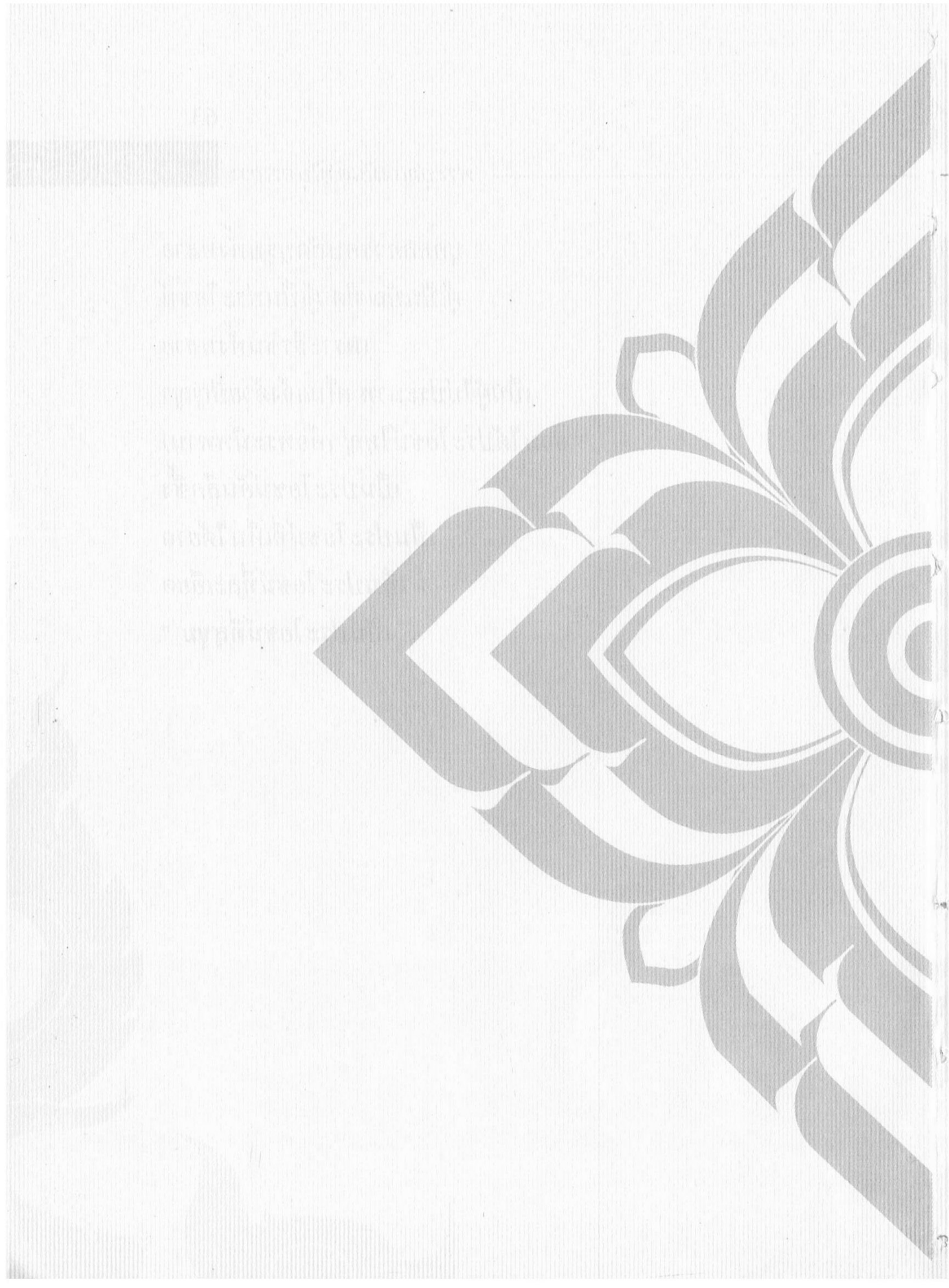
"ข้าพระองค์ก็จะขอบคุณพวกเขา ที่ได้ฆ่าซึ่งกายสังขารของข้าพระองค์ ช่วยให้ข้าพระองค์ได้ล่วงสู่พระนิพพาน จักเสียดายเพียงแต่การที่สิ่งนี้มิอาจเป็นผลดีต่อพวกเขาเท่านั้น"

เมื่อนั้น พระผู้มีพระภาคได้ตรัสสรรเสริญ และประทานพุทธานุญาตให้พระปุณณมันตานีบุตรไปได้

เมื่อไปถึงที่แห่งนั้น ผู้คนที่นั่นต่างมองท่านด้วยสายตาที่แปลกประหลาด ท่านเองก็มิได้ตรัสสอนหลักธรรมอันแยบยลอย่างใดโดยทันที แต่อาศัยการตรวจรักษาโรคเที่ยวรักษาโรคไปในหมู่บ้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะใกล้ไกลเพียงใด จากนั้นจึงค่อย ๆ สอนหนังสือ สอนวิถีการดำรงชีวิต และได้ค่อย ๆ สอนเบญจศีล กฎแห่งกรรม กุศลกรรมบถสิบ ในที่สุดผู้คนในที่นั้นต่างก็ได้ถือพระรัตนตรัยเป็นสรณะ และได้มีผู้ออกบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่นั่นถึง ๕๐๐ รูป

อวสานแห่งชีวิตของพระปุณณมันตานีบุตรเถระ คือการดับขันธปรินิพพานนั้น มิได้กล่าวไว้ในคัมภีร์ใดคัมภีร์หนึ่งเลย ว่าท่านปรินิพพานในสถานที่ไหน ปรินิพพานด้วยอาการอย่างไร แต่ด้วยบุรพจรรยา และ ปัจจุบันจรรยาของท่าน ก็สามารถถือเป็นนิทัศนอุทาหรณ์ เสมือนต้นไม้ที่ไม่สำคัญว่าจะเกิดที่ไหน จะตายอย่างไร แต่สำคัญที่ สรรพคุณ จะใช้รักษาโรคอย่างไรนั่นเอง

" บุคคลควรคบสัตบุรุษทั้งหลาย
ผู้เป็นบัณฑิต ผู้เป็นประโยชน์
เพราะธีรชนทั้งหลาย
เป็นผู้ไม่ประมาท เห็นแจ้งด้วยปัญญา
ย่อมได้ประโยชน์ใหญ่ (คือพระนิพพาน)
เป็นประโยชน์อันลึกซึ้ง
เป็นประโยชน์ที่เห็นได้ยาก
เป็นประโยชน์ที่ละเอียด
เป็นประโยชน์ที่สุขุม "

พระสุภูติเถระ

พระสุภูติเถระ

ผู้เป็นเอตทัคคะในด้าน อรณวิหารธรรม

ชาติภูมิ

พระสุภูติเถระ เป็นบุตรของสุมนเศรษฐี ผู้เป็นน้องชายของท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี อยู่ในกรุงสาวัตถี

สุภูติ เป็นชื่อที่ท่านได้รับขนานนามมาแต่เมื่อแรกเกิด ชีวิตความเป็นมาของสุภูติ นับว่าเป็นชีวิตที่มีแต่ความสุขสบายตั้งแต่เล็กจนเติบใหญ่ เพราะท่านได้เกิดในตระกูลเศรษฐีที่มีศีลธรรม และ คำว่า สุภูติ แปลว่า ผู้เป็นดีแล้ว หรือ ผู้เกิดดีแล้ว

บรรพชา

การที่ท่านได้อุปสมบทเป็นพระภิกษุ ในพระพุทธศาสนานั้น เพราะว่าท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐีผู้เป็นลุงของท่านได้พบพระพุทธเจ้า และได้สร้างพระเชตวันมหาวิหาร เพื่อถวายแด่พระผู้มีพระภาคเจ้า ในวันที่ท่านอนาถบิณฑิกเศรษฐี

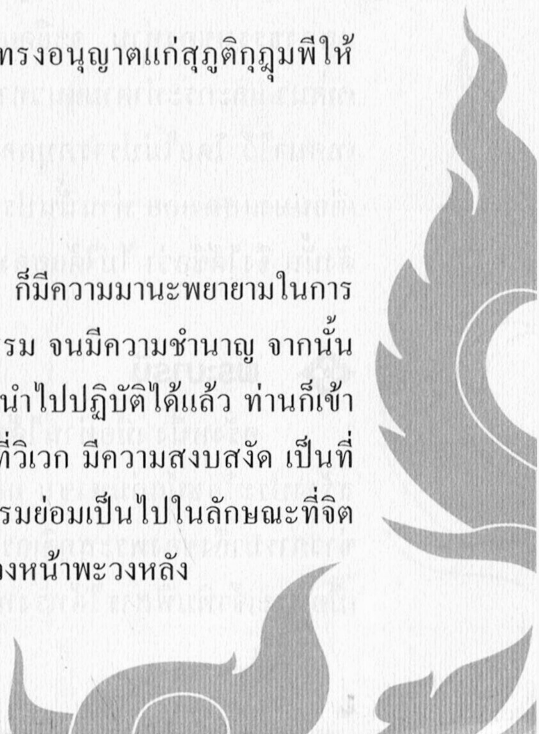
ฉลองเชตวันมหาวิหารนี้ โดยสุภูติกุฎุมพีได้ไปกับท่านอนาถ-บิณฑิกเศรษฐี ผู้เป็นลุง เพื่อร่วมฉลองพระวิหารนั้นด้วย

หลังจากที่ได้ประกอบภารกิจ เกี่ยวกับการฉลองเสร็จแล้ว พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ทรงแสดงธรรมเทศนาโปรด สุภูติ-กุฎุมพีเมื่อฟังพระธรรมแล้วก็เกิดศรัทธา จึงตัดสินใจออกบวช แล้วเข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า หลังจากที่ประชาชนได้ถวายบังคมลากลับไป เพื่อกราบทูลขออุปสมบทในพระพุทธ-ศาสนา

พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงอนุญาตแก่สุภูติกุฎุมพีให้อุปสมบทได้

บรรลุธรรม

เมื่อพระสุภูติบวชแล้ว ก็มีความมานะพยายามในการศึกษาพระวินัย และพระอภิธรรม จนมีความชำนาญ จากนั้นเมื่อได้เรียนกรรมฐานพอที่จะนำไปปฏิบัติได้แล้ว ท่านก็เข้าไปอยู่ในป่า ด้วยว่า ป่านี้เป็นที่วิเวก มีความสงบสงัด เป็นที่สงัดกายสงัดใจ การปฏิบัติธรรมย่อมเป็นไปในลักษณะที่จิตมีความสม่ำเสมอ ไม่ต้องมาห่วงหน้าพะวงหลัง

ผลแห่งการปฏิบัติธรรมอยู่ในป่าของพระสุภูติเถระ ท่านใช้เวลาไม่นานเท่าไรนัก ก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์

อรณวิหารธรรม

การที่ท่านได้ยกย่องว่าเป็นเอตทัคคะในด้าน อรณวิหารธรรม หมายถึงผู้เป็นอยู่อย่างไม่มีข้าศึก คือ เป็นอยู่ด้วยความไม่มีกิเลส ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว พระขีณาสพทั้งหลาย ท่านได้โลกุตรฌาน มีความสำราญอยู่ด้วยอาการอันหากิเลสมิได้ เหมือน ๆ กันทุกรูปก็จริง แต่ที่พระสุภูติเป็นเลิศกว่าผู้อื่น ก็เพราะการแสดงธรรมของท่าน จะยึดเอาธรรมะมาเป็นหลักแห่งการเทศนา และกระทำตามแนวทางที่พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสเทศนาไว้ โดยไม่ปรารภบุคคลที่ควรสรรเสริญ หรือควรติเตียนมาแสดงเลย ท่านนั้นปรารภแต่ธรรมะเพียงอย่างเดียว ดังนั้น จึงได้ชื่อว่า ไม่ได้แสดงธรรมเพื่อให้เกิดศัตรูกับผู้ฟัง

พระบารมี

ครั้งหนึ่ง เมื่อท่านได้จาริกไปยังสถานที่ต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์แก่มหาชน แล้วได้จาริกมาถึงกรุงราชคฤห์ ข่าวการมาถึงของพระสุภูติเถระกระจายออกไปอย่างรวดเร็ว เมื่อพระเจ้าพิมพิสารได้ทรงทราบ จึงได้ไปอาราธนาพระ

สุภูติเถระ แล้วให้ท่านรอ โดยจะให้ช่างสร้างที่อยู่ถวายแด่ท่าน ครั้นเมื่อกลับสู่พระราชนิเวศน์ ก็ทรงลืมพระสุภูติเถระเสีย

ส่วนพระสุภูติเถระ นั่งรอคอยอยู่ ตามพระวาจาของพระราชาที่ตรัสอาราธนาไว้แต่ที่ที่พระเถระนั่งคอยอยู่นั้น เป็นสถานที่ที่อยู่กลางแจ้ง ไม่ใช่มีที่มุงบัง

อานุภาพของพระเถระ ผู้ต้องมานั่งอยู่กลางแจ้งเกิดทำให้ประชาชนเดือดร้อน เพราะฝนไม่ตก ประชาชนเมื่อเดือดร้อนจึงพากันไปเฝ้าพระเจ้าพิมพิสาร ท่านก็ทรงพิจารณาว่าฝนไม่ตกด้วยเหตุผลอะไร

เบื้องแรกพระเจ้าพิมพิสาร ได้ตรวจดูวัตรปฏิบัติของพระองค์ก่อน ว่ามีการผิดพลาดในศีลธรรมข้อใดบ้าง แต่ไม่ทรงพบ แล้วพระองค์ก็ทรงระลึกถึงพระสุภูติเถระขึ้นได้ว่าเหตุที่ฝนไม่ตกคงจะเป็นด้วยพระเถระอยู่ในที่แจ้ง ไม่มีที่กำบังแดดและฝน เมื่อนั้น จึงได้ตรัสชี้แจงให้ประชาชนทราบ และให้ช่างสร้างกุฎีมุงด้วยใบไม้ถวายแด่พระเถระ พอช่างสร้างเสร็จ พระราชาก็ได้ตรัสอาราธนาพระเถระ "ขอพระคุณเจ้าจงเข้าไปอยู่ในกุฎีใบไม้นี้เถิด" ตรัสดังนี้แล้วก็เสด็จจากไป

เมื่อพระเถระทรงเข้าสู่กุฏีใบไม้แล้ว ฝนก็เริ่มตกลงมาปรอย ๆ แต่ยังไม่ตกลงมามาก ซึ่งทำให้ไม่พอแก่ความต้องการของประชาชน พระเถระมีความประสงค์จะสงเคราะห์ชาวโลก ก่อนจะประกาศความไม่มีอันตรายทั้งภายในและภายนอกของท่าน จึงกล่าวขึ้นว่า

"กุฏีของเรามุงดีแล้ว มีเครื่องป้องกันสบายดีแล้ว ฝนจงตกลงมา ตกลงมาตามสบายเถิด จิตของเราตั้งมั่นดี และหลุดพ้นดีแล้ว เราเป็นผู้มีความเพียรอยู่ ฝนจงตกลงมาเถิด"

ความทุกข์ทรมานของประชาชน จึงได้หมดไปในเวลาที่พระสุภูติเถระกล่าวคาถานี้จบ ฝนได้ตกลงมาอย่างมากมายจนพอแก่ความต้องการของประชาชน

บูรพเหตุ (มโนปณิธาน)

นับถอยหลังไปหนึ่งแสนกัป ท่านกำเนิดเป็นบุตรของพราหมณ์มหาศาล มีชื่อว่า "นันทมาณพ" บุคคลที่ได้เกิด ในตระกูลพราหมณ์ จะต้องศึกษาวิชาไตรเพท เมื่อศึกษาวิชาไตรเพทเจนจบ นันทมาณพพิจารณาว่าไตรเพทไม่มีสารประโยชน์ จึงคิดหาสิ่งที่เป็นสารประโยชน์ต่อชีวิตของท่านทั้งที่เป็นปัจจุบันและอนาคต

ท่านจึงได้นำพาเหล่ามาณพบริวาร ๘๔,๐๐๐ พัน ออกบวชเป็นฤาษี ครั้นบำเพ็ญพรตตามหลักของดาบสในอดีตแล้ว นันทดาบสก็ได้สำเร็จสมาบัติ ๘ และอภิญญา ๕ จากนั้นก็ได้บอกกรรมฐานแก่ศิษย์ของท่าน และทำให้ศิษย์เหล่านั้นได้ฌานด้วยในไม่ช้า

ในกาลนั้น พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงอุบัติขึ้นในโลก และได้ทรงเห็นอุปนิสัยของนันทดาบสและเหล่าอันเตวาสิกในขณะตรวจดูสัตว์โลก จึงได้เสด็จไปทางอากาศ ไปถึงหน้าบรรณศาลาของนันทดาบส นันทดาบสทรงรู้ถึงความเป็นพระพุทธเจ้า จึงได้แต่งอาสนะถวายพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลานั้นดาบสทั้ง ๘ หมื่น ๔ พันได้กลับมาจากป่า นำเอาผลไม้น้อยใหญ่อันมีรสโอชามาถึง นันทดาบสจึงได้กล่าวให้เหล่าอันเตวาสิก ได้รับรู้ถึงความยิ่งใหญ่ของพระพุทธเจ้า โดยเปรียบกับตนว่าเสมือนเปรียบเทียบภูเขาสิเนรุ ซึ่งสูงได้ ๖ ล้าน ๘ แสนโยชน์ กับเมล็ดผักกาดกระนั้น จากนั้นก็ได้ให้เหล่าศิษย์ทั้งหลายล้างผลไม้แล้วตนนำมาใส่บาตรของพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อนั้น พระพุทธเจ้าได้มีดำริขึ้นว่า "ขอพระภิกษุสงฆ์จงมาสู่สถานที่นี้" เมื่อนั้นพระภิกษุทั้งหนึ่งแสนรูป ผู้ล้วนเป็นพระอรหันต์ จึงเหาะมาถวายบังคมแล้วยืนอยู่ในที่อันควร

ครั้นดาบสได้เห็นพระภิกษุหนึ่งแสนรูป มาสู่ที่อยู่ของท่านเช่นนั้น จึงบอกให้ศิษย์ทั้งหลายช่วยกันตกแต่งอาสนะด้วยดอกไม้ เมื่อจัดแต่งอาสนะเสร็จแล้ว จึงได้เชิญพระพุทธเจ้าและพระภิกษุสงฆ์ประทับอาสนะ และต่างก็เข้าซึ่งนิโรธสมาบัติ เมื่อทรงเข้านิโรธสมาบัติกันตลอด ๗ วันนั้น โดยที่นันทดาบสไม่ได้ออกไปเที่ยวภิกขาจารเลย ได้ยืนกั้นเศวตฉัตรดอกไม้อยู่ด้วยปีติสุขตลอด ๗ วัน และเมื่อทรงออกจากนิโรธสมาบัติแล้ว พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าได้เรียกภิกษุผู้เป็นอรณวิหารธรรม และ ทักขิไณยบุคคลคือผู้ควรรับไทยธรรมนี้ ได้เป็นผู้กระทำการอนุโมทนาซึ่งอาสนะดอกไม้แก่หมู่ดาบสเหล่านี้

จากนั้นพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงแสดงธรรม ดาบสทั้งหมดก็ได้สำเร็จอรหันต์ ยกเว้นแต่นันทดาบสเพียงผู้เดียว เพราะท่านมีจิตที่มิได้แน่วแน่ในธรรมเทศนาเพราะใจมัวแต่คิดถึงพระสาวกรูป ที่ได้รับมอบหมายให้แสดงธรรมอนุโมทนา จึงได้กราบทูลตั้งความปรารถนาว่า

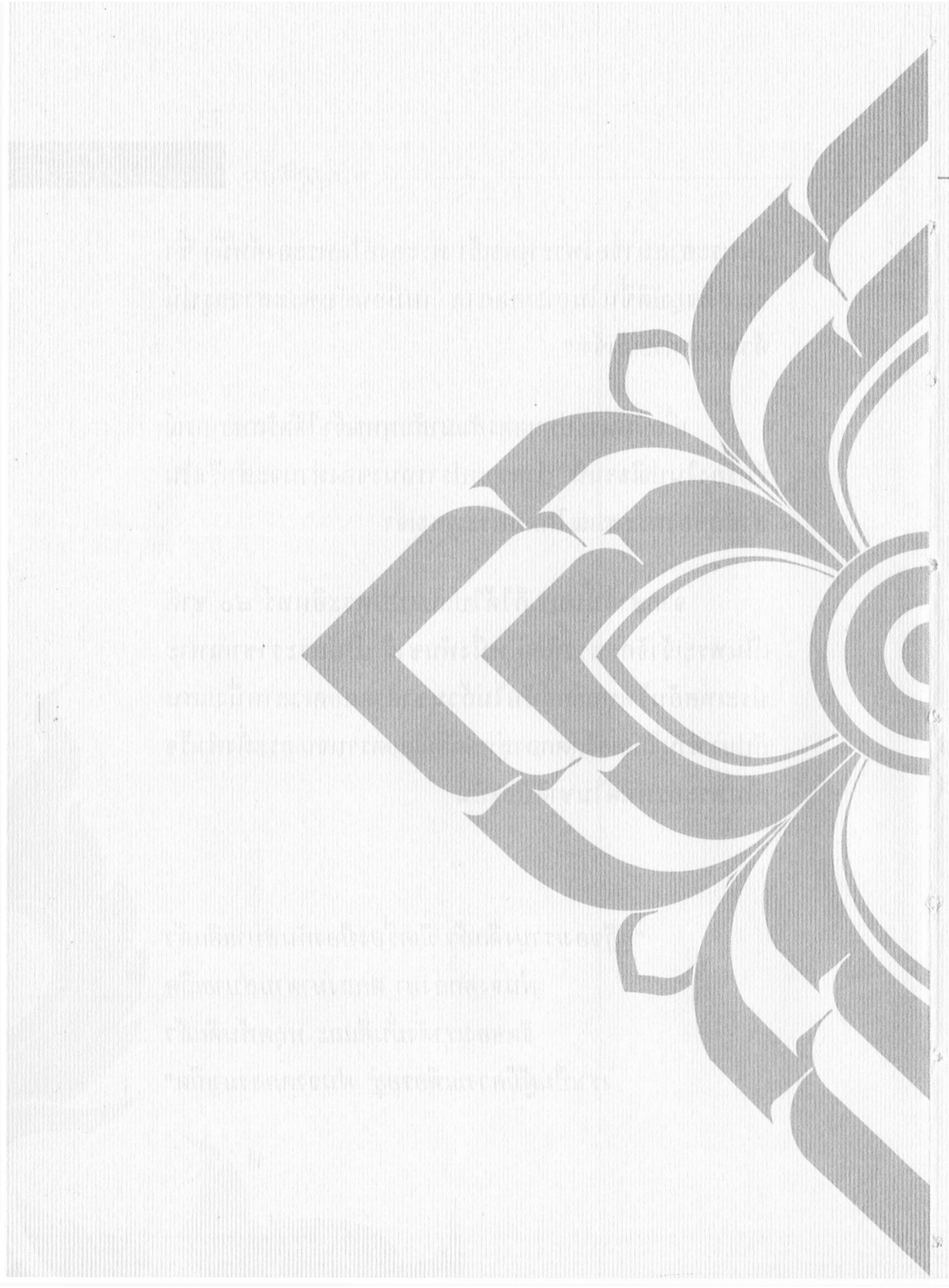
"ด้วยอธิการกุศลที่ข้าพระองค์ผู้ยืนกั้นเศวตฉัตร อยู่ตลอด ๗ วันข้าพระองค์ไม่ปรารถนาสมบัติอย่างอื่น ขอให้ข้าพระองค์ได้เป็นพระสาวกผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติ ๒ ประการ

ในพระศาสนาของพระพุทธเจ้า พระองค์ใดพระองค์หนึ่ง ซึ่งจะเสด็จอุบัติขึ้นในอนาคตกาล เหมือนกับพระสาวกรูปนี้ด้วยเถิด พระเจ้าข้า "

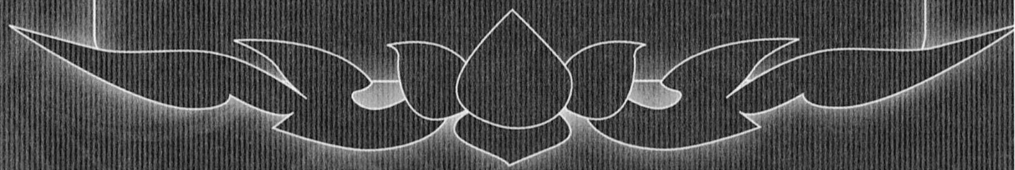
เมื่อนั้นพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสพยากรณ์รับรองในปณิธานนี้ ว่าความปรารถนาของท่านจะสำเร็จในสำนักของพระสมณโคดมพระพุทธเจ้า

จากชาตินั้นมา ก็ได้ไปเกิดเป็นพระอินทร์ ๘๐ ชาติ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิอยู่ หนึ่งพันชาติ เป็นพระราชาเฉพาะประเทศอันไพบูลย์อยู่นับไม่ถ้วนชาติ ตลอดเวลาหนึ่งแสนกัปมา ท่านไม่เคยได้ตกลงสู่ทุคติอีกเลยตราบจน กระทั่งสำเร็จเป็นพระอรหันต์ในชาติปัจจุบัน

"กุฎีของเรามุงดีแล้ว มีเครื่องป้องกันสบายดีแล้ว
ฝนจงตกลงมา ตกลงมาตามสบายเถิด
จิตของเราตั้งมั่นดีและ หลุดพ้นดีแล้ว
เราเป็นผู้มีความเพียรอยู่ ฝนจงตกลงมาเถิด"

พระมหากัจจายนเถระ

พระมหากัจจายนเถระ

ผู้เป็นเอตทัคคะด้าน

"กล่าวจำแนกเนื้อความย่อแห่งภาษิตให้พิสดาร"

พระมหาเถระ ผู้มีความสามารถอธิบายความหมายแห่งข้อธรรม

ที่พระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงไว้โดยย่อให้พิสดารได้ถูกต้อง ตามพุทธประสงค์ จนได้รับการยกย่องว่า เป็นหนึ่งไม่มีสอง และเป็นผู้ที่มีรูปงามที่สุดรูปหนึ่งอีกด้วย

บูรพเหตุ (มโนปณิธาน)

ในสมัยพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า พระมหากัจ-จายนเถระได้เกิดในตระกูลคฤหบดี เมื่อเติบใหญ่ขึ้น ก็ได้ไปฟังธรรมเทศนาที่วิหาร ในขณะที่ฟังธรรม ก็ได้เห็นพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ประกาศแต่งตั้งภิกษุรูปหนึ่งไว้ในตำแหน่งที่เลิศด้านกล่าวแจกแจงข้อความย่อ ที่พระองค์

ตรัสไว้ให้พิสดาร จึงคิดว่าอยากจะเป็นเช่นภิกษุนี้บ้าง

เมื่อคิดดังนั้นแล้ว จึงจัดการถวายมหาทาน แด่ภิกษุสงฆ์ ที่มีพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นประธานอยู่ตลอด ๗ วัน และเมื่อครบ ๗ วันแล้ว ก็ได้ตั้งปรารถนาต่อพระพักตร์พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า *"ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้ทรงประเสริฐสุด ข้าพระองค์ไม่ปรารถนาสมบัติอย่างอื่น ด้วยผลแห่งการกระทำกุศลสักการะนี้ แต่ขอให้ข้าพระองค์ได้ฐานันดร เหมือนกับพระภิกษุรูปที่พระองค์ทรงแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งฐานันดรที่เลิศ ซึ่งล่วงมาได้ ๗ วันถึงวันนี้ ในพระศาสนาของพระพุทธเจ้า พระองค์ใดพระองค์หนึ่งใน อนาคตกาลโน้นเถิด พระเจ้าข้า"*

จากนั้นพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงตรัสพยากรณ์รับรองในความปรารถนา พร้อมทั้งอนุโมทนาทาน และได้เสด็จกลับไป

เมื่อถึงสมัยของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านมาเกิดในตระกูลหนึ่ง เมื่อพระพุทธเจ้าเสด็จปรินิพพานแล้ว ท่านได้สร้างเจดีย์บรรจุพระบรมอัฐิธาตุ ของพระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า ด้วยการสละทองคำแสนตำลึง เพื่อหล่อเป็นอิฐ

สำหรับก่อสร้างพระเจดีย์ โดยกระทำเป็นพุทธบูชาแล้วอธิษฐานว่า

"ข้าพเจ้าเกิดในสถานที่ใด ๆ ขอให้ร่างกายมีผิวพรรณดังทองคำ"

ชาติภูมิ

ในพุทธกาลนี้ ท่านได้มาเกิดเป็นบุตรของพราหมณ์ตระกูลกัจจานโคตร หรือ กัจจายนโคตร ผู้เป็นปุโรหิตของพระเจ้าจัณฑปัชโชต

ในวันตั้งชื่อ บิดามารดาปรึกษากันว่า "บุตรของเรามีผิดพรรณดังทองคำ ควรถือเอาเป็นนิมิตที่ดี แล้วตั้งชื่อให้ทารกนั้นว่า กาญจนะ หรือ กัญจนะ ซึ่งแปลว่า ทอง

กาญจนมาณพ เมื่อเจริญเติบโตขึ้นมา ก็ได้ศึกษาไตรเพทจนเจนจบ ทั้งมีความเชี่ยวชาญ เมื่อบิดาล่วงลับไปแล้วจึงได้รับตำแหน่งราชปุโรหิต คือเป็นที่ปรึกษาในทางนิติ ได้แก่ขนบธรรมเนียมประเพณีแทนบิดา และชื่อของท่านได้เปลี่ยนในภายหลังเป็น "กัจจายนะ" ตามชื่อตระกูล

ครั้นเมื่อพระเจ้าจัณฑปัชโชต ทรงทราบว่าพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้อุบัติในโลก ทรงมีพระราชประสงค์จะกราบทูลเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้า ให้เสด็จมาทรงประกาศพระศาสนา ณ กรุงอุชเชนีบ้าง จึงตรัสสั่งประชุมพวกอำมาตย์ราชปุโรหิตแล้วมีพระราชดำรัสถามว่าใครบ้าง ที่มีความสามารถไปกราบทูลอาราธนา พระผู้มีพระภาคเจ้าให้เสด็จมาได้ พวกอำมาตย์ต่างเสนอให้กัจจายนพราหมณ์เท่านั้น พระเจ้าจัณฑปัชโชต จึงได้รับสั่งให้ท่านเป็นคนไปเชิญมา เมื่อกัจจายนะพราหมณ์รับอาสา และกราบถวายบังคมลาบวช ซึ่งพระราชาก็อนุญาต

กัจจายนพราหมณ์พร้อมด้วยพราหมณ์อีก ๗ คน ออกเดินทางมาจนถึงได้เข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์ได้แสดงธรรมสั่งสอน

กัจจายนพราหมณ์พร้อมกับพราหมณ์ทั้ง ๗ ได้สำเร็จเป็นอรหันต์ พร้อมด้วยปฏิสัมภิทา (ปัญญาอันแตกฉาน หรือเกิดความรู้อันแตกฉาน)

เมื่อพระมหากัจจายนเถระ ได้ทูลเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้าไปยังชาติภูมิของตน พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า " กัจจายนะเธอจงไปและเมื่อเธอไป พระราชาจะทรงเลื่อมใสในเธอ"

ในระหว่างทาง พระมหากัจจายนะพร้อมภิกษุ ๗ รูป ได้แวะบิณฑบาตใน นาลินิคม ที่นาลินิคมนั้น มีธิดาเศรษฐีอยู่ ๒ คน คนหนึ่งเมื่อบิดามารดาล่วงลับไปแล้ว กลับเป็นคนยากจน ต้องไปอาศัยกับพี่เลี้ยง แต่เป็นคนมีรูปร่างสวยงาม มีผมยาวสลวยงาม

ส่วนธิดาเศรษฐีอีกตระกูลหนึ่ง เป็นคนมีผมน้อยเคยใช้ให้ทาสีไปขอซื้อผมของธิดาเศรษฐีผู้ตกยาก ให้ราคาเป็น ๑๐๐ เป็น ๑,๐๐๐ กหาปณะ แต่มิอาจซื้อได้

ในวันหนึ่ง ธิดาเศรษฐีผู้ยากจน เห็นพระมหากัจจายเถระเดินบิณฑบาต ร่วมกับพระภิกษุ ๗ รูป แต่ยังไม่ได้ข้าวเลย บาตรของท่านเป็นบาตรที่ว่างเปล่าจากอาหาร

นางคิดแล้วก็สงสารพระ จึงได้นิมนต์พระเถระทั้ง ๘ รูป ขึ้นนั่งบนบ้าน แล้วเข้าไปในห้อง ตัดมวยผมส่งให้พี่เลี้ยง พร้อมกับให้นำไปขายให้แก่ธิดาเศรษฐี ได้เท่าไรก็เอาเท่านั้น

เมื่อพี่เลี้ยงเห็น ก็สงสารนางจนน้ำตาไหล แล้วแอบกุมออกไปไม่ให้พระเถระเห็น เมื่อเอาไปขายนางก็กดราคาบอกว่านี่เพราะว่านางตัดมาเอง ดังนั้นจึงให้แค่ ๘ กหาปณะ แล้วธิดา

เศรษฐีก็ให้พี่เลี้ยงไปซื้ออาหารมา ๘ สำรับแล้วใส่บาตรให้พระเถระ

พระเถระทั้งหลาย มีพระมหากัจจายนเถระเป็นต้น เล็งเห็นถึงอุปนิสัยของธิดาเศรษฐีผู้สูงส่ง จึงให้เชิญออกมา เมื่อนางได้ออกมาไหว้พระเถระทั้งหลาย ก็ยิ่งมีศรัทธาทวีแรงกล้าขึ้นอีก เมื่อนั้นด้วยความศรัทธาของนาง ทำให้ผมของนางที่ถูกตัดออกจนสั้นเกรียน พลันกลับงอกยาวออกมาเหมือนดังเดิม

พระเถระทั้งหลายรับบิณฑบาตแล้ว ก็ได้เหาะขึ้นสู่เวลาต่อหน้าธิดาของเศรษฐี ผู้มีศรัทธานั้นไปลงที่กาญจน-อุทยานของพระเจ้าจัณฑปัชโชต นายอุทยานเห็นแล้วจึงได้ไปบอกกับ พระราชาว่าปุโรหิตกัจจายนะได้บรรพชาแล้ว และบัดนี้มาพักอยู่ที่พระราชอุทยาน และได้ถามหาพระพุทธเจ้า พระมหากัจจายนเถระจึงได้บอกว่า พระผู้มีพระภาคมิได้เสด็จมา ให้อาตมาภาพมาถวายพระพรแทน แล้วพระราชาจึงถามว่าท่านได้อาหารแต่ที่ใด พระเถระทั้งหลายจึงได้เล่าความดีของธิดาเศรษฐีผู้เป็นยอดนักเสียสละให้พระราชาทรงสดับ

พระราชาทรงพอพระหฤทัย ทรงมอบที่พักแก่พระเถระทั้งหลาย และเสด็จกลับพระราชวัง โปรดให้นำธิดาเศรษฐีมาตั้งไว้ในตำแหน่งอัครมเหสี แล้วพระนางได้เป็นผู้มียศศักดิ์สมบัติบริวารเห็นทันตา

อธิบายความย่อโดยพิสดาร

มีอยู่ครั้งหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงแสดงภัทเทกรัตตสูตรไว้โดยย่อ จากนั้นก็เสด็จเข้าสู่พระวิหารที่ประทับ พระภิกษุทั้งหลาย ไม่ได้มีโอกาสกราบทูลถามข้อความที่ตรัสโดยย่อให้เข้าใจกว้างขวางได้ จึงได้ไปนิมนต์ให้พระมหากัจจายนะได้อธิบายให้ฟัง

เมื่อภิกษุเหล่านั้นฟังจบ จึงพากันกราบลาพระมหากัจจายนเถระ เข้าเฝ้ากราบทูลพระผู้มีพระภาคเจ้า ทูลข้อความที่พระมหากัจจายนเถระอธิบายให้พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงสดับ

พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงตรัสสรรเสริญว่า "ภิกษุทั้งหลาย กัจจายนเถระเป็นผู้มีปัญญา เนื้อความนั้น ถ้าพวกเธอถามตถาคต ตถาคตก็จะแก้เหมือนอย่างนั้น เนื้อความย่อที่ตถาคตแสดงแล้ว มีความหมายดังที่กัจจายนะกล่าว พวกเธอจงจำไว้เถิด "

สมัยหนึ่ง พระมหากัจจายนะ พักอาศัยอยู่ที่ภูเขาปวัตตะ แขวงเมืองกุรุรฆระ ในอวันตีทักขิณาปถชนบท มีชาย

ผู้หนึ่งชื่อ โสณะอุบาสกได้ฟังธรรมในสำนักของพระ มหากัจจายนะ ก็บังเกิดความเลื่อมใสเป็นอย่างยิ่งในพระพุทธ-ศาสนา มีจิตตั้งอยู่ในสรณะและศีล จึงได้สร้างวิหารในที่อัน สมบูรณ์ด้วยร่มเงาและน้ำ ใกล้ปวัตตบรรพต แล้วนิมนต์พระ เถระให้อยู่ในวิหารนั้น โสณะอุบาสกได้อุปัฏฐากท่านพระ มหากัจจายนะด้วยปัจจัยทั้ง ๔ ด้วยเหตุนั้น ท่านจึงกล่าวว่า โสณะอุบาสกเป็นอุปัฏฐากของพระมหากัจจายนะ

ครั้งหนึ่งโสณะอุบาสก ได้เดินทางไปยังเมืองอุชเชนีกับหมู่เกวียนเพื่อต้องการค้าขาย ครั้นค่ำลงในระหว่างทางหมู่เกวียน ได้หยุดกองเกวียนไว้ในดงเพื่อพักผ่อน โสณะอุบาสกเพื่อหลีกการพักอย่างแออัด จึงหลีกไปนอนที่ท้ายหมู่เกวียน ครั้นใกล้รุ่ง หมู่เกวียนก็เคลื่อนออกเดินทางต่อไปโดยไม่มีใครปลุกโสณะอุบาสก

ครั้นเมื่อตื่นขึ้น โสณะอุบาสกไม่เห็นใครเลยก็ออกเดินไปตามทางเกวียนไปเรื่อย ๆ จนกระทั่งเหนื่อยจึงได้เข้าพักยังต้นไทร ระหว่างทาง ณ ที่นั้นเขาได้พบเปรตตนหนึ่งยืนกินเนื้อของตนเองที่หล่นจากกระดูก โสณะอุบาสกจึงได้ถามถึงกรรมของเปรตที่ทำมาในอดีต

เปรตนั้นก็เล่าว่า เมื่อชาติก่อนตนเป็นพ่อค้าอยู่ในเมือง ภารุกัจฉนคร ได้หลอกลวงเอาของของคนอื่นมาเคี้ยวกิน เมื่อมีสมณะเข้าไปบิณฑบาต ตนก็ด่าว่า จงเคี้ยวกินเนื้อของ พวกเอ็งซิ เพราะกรรมนั้นจึงต้องเสวยทุกข์เช่นนี้

โสณะอุบาสกได้ฟังดังนั้น กลับได้ความสลดใจอย่างเหลือล้น และได้เดินทางต่อไป ก็ได้พบพวกเปรตเล็ก ๒ ตน มีโลหิตดำไหลออกจากปาก จึงถามถึงบุรพกรรมของเปรตนั้นเช่นเดียวกัน ฝ่ายเปรตเหล่านั้น ก็ได้เล่ากรรมของตน แก่โสณะอุบาสกนั้นความว่า

ในอดีตชาติ ในเวลาที่ยังเป็นเด็ก เปรตเหล่านั้นเลี้ยงชีพด้วยการค้าขายสิ่งของ ในภารุกัจฉนคร เมื่อมารดาของตนนิมนต์พระขีณาสพทั้งหลายให้มาฉัน จึงไปยังเรือนแล้ว ด่าว่าทำไมแม่จึงให้สิ่งของของพวกเรากับพวกสมณะ ขอให้โลหิตดำ จงไหลออกจากปากของพวกสมณะผู้บริโภคโภชนะที่แม่ให้แล้วเถิด เพราะกรรมนั้น เด็กเหล่านั้น จึงไปเกิดในนรก หมดกรรมจากนรกแล้ว ก็มาเกิดเป็นเปรตด้วยเศษแห่งวิบากของกรรมนั้น

โสณะอุบาสก ได้ฟังดังนั้นก็เกิดความสลดใจอย่าง

เหลือล้น ครั้นเมื่อเขากลับไปยังกรุงอุชเชนีจึงได้ขอบรรพชาต่อพระมหากัจจายนเถระ ท่านพระมหาเถระพิจารณาแล้วเห็นว่า ญาณของโสณะอุบาสกยังไม่แก่กล้าพอต่อเพศบรรพชิต จึงได้ยับยั้งไว้ถึงสองครั้ง

ในวาระที่สาม พระเถระพิจารณาเห็นว่าโสณะอุบาสกมีญาณแก่กล้าเพียงพอแล้ว จึงยินยอมให้บรรพชา แต่ว่าในสมัยนั้นการบรรพชาโดยพระสาวกต้องกระทำด้วยองค์ทสวรรค คือต้องหาพระสงฆ์ให้ครบ ๑๐ รูป สมัยนั้น อวันตีชนบทอันตั้งอยู่แถบใต้ มีภิกษุน้อยรูป พระมหากัจจายนเถระกว่าจะจัดหาพระภิกษุสงฆ์ ให้ครบองค์ประชุมทสวรรคได้ก็ต่อล่วงไปถึง ๓ ปี จึงอุปสมบทให้ท่านพระโสณะได้.

ครั้นเมื่อบวชแล้วได้ระยะหนึ่ง พระโสณะเถระปรารถนาจะเดินทาง ไปเฝ้าพระพุทธเจ้าจึงได้ขออนุญาตต่อพระอุปัชฌาย์คือพระมหากัจจายนเถระ ท่านพระกัจจายนเถระก็อนุญาต พร้อมทั้งสั่งให้ไปกราบทูลขอพระบรมพุทธานุญาต ให้พระพุทธองค์ทรงแก้ไขพุทธบัญญัติ ๕ ข้อ ซึ่งไม่สะดวกแก่พระภิกษุผู้อยู่ในอวันตีชนบท คือ:-

๑. จังหวัดอวันตีทักขิณาบถ มีภิกษุน้อยรูป ขอได้โปรด

ทรงอนุญาตการอุปสมบทด้วยคณะสงฆ์เพียง ๕ รูปได้ทั่วปัจจันตชนบท

๒. พื้นดินในอวันตีทักขิณาบถ มีดินสีดำมาก ดื่นดาดด้วยระแหง กีบโค ขอได้โปรดทรงอนุญาตให้พระภิกษุสวมรองเท้าหลายชั้นได้ทั่วปัจจันตชนบท

๓. คนทั้งหลายในอวันตีทักขิณาบถ นิยมการอาบน้ำถือว่าน้ำทำให้บริสุทธิ์ ขอได้โปรดทรงอนุญาตการอาบน้ำได้เป็นนิตย์ทั่วปัจจันตชนบท

๔. ในอวันตีทักขิณาบถ ใช้เครื่องลาดที่ทำด้วยหนังแกะหนังแพะ หนังกวาง เป็นปกติธรรมดาเหมือนกับที่ในมัชฌิมชนบท ใช้เครื่องลาดที่ทำด้วยหญ้าตีนกา หญ้าหางนกยูง หญ้าหนวดแมว หญ้าหางช้าง เป็นปกติธรรมดาเช่นกัน ขอได้โปรดทรงอนุญาตให้ภิกษุได้ใช้ หนังเครื่องลาด คือ หนังแกะหนังแพะ หนังกวาง ทั่วปัจจันตชนบท

๕. เมื่อมีผู้ฝากถวายจีวร ให้กับหมู่ภิกษุผู้อยู่นอกสีมาด้วยคำว่า ข้าพเจ้าทั้งหลายถวายจีวรผืนนี้แก่ภิกษุผู้มีชื่อนี้ ภิกษุผู้รับฝากก็มาบอกแก่ภิกษุชื่อนั้น ๆ ว่า มีคนที่มีชื่ออย่างนี้ ฝากจีวรให้มาถวายแก่ท่าน พวกภิกษุผู้ได้รับคำบอกเล่าเมื่อทราบดังนั้น ก็รังเกียจไม่ยินดีรับจีวรที่มีผู้ฝากมาถวาย โดยคิดว่าจีวรนั้นเป็นนิสสัคคีย์ ขอได้โปรดทรงอนุญาตให้ภิกษุนั้นรับจีวร

ที่มีผู้ฝากภิกษุอื่นมาถวายได้ โดยให้ถือว่าจีวรนั่นยังไม่ควรนับราตรี ตราบเท่าที่ยังไม่ถึงมือภิกษุผู้ที่เขาเจาะจงถวาย พระบรมศาสดาทรงอนุญาตตามที่พระมหากัจจายนเถระกราบทูลขอ

อธิษฐาน

ณ โสไรยนคร มีบุตรเศรษฐีคนหนึ่งในโสไรยนคร เมื่อได้เห็นพระมหากัจจายนเถระ บิณฑบาต มองเห็นความงดงาม และผิวกายที่เป็นดังทองคำ จึงคิดขึ้นว่า อยากให้พระเถระรูปนี้ได้เป็นภรรยาของเรา หรือไม่ก็ขอให้ภรรยาของเรามีผิวกายเหมือนพระเถระนี้ เพียงคิดเท่านี้ เพศชายของเขาก็หายไป และมีเพศหญิงปรากฏขึ้นแทน

บุตรเศรษฐีแห่งโสไรยนครที่เป็นหญิง ได้อับอายมาก จึงหนีไปยังเมืองตักกศิลา และได้แต่งงานกับบุตรชายเศรษฐีที่นั่น และให้กำเนิดบุตรด้วยตัวเองถึง ๒ คน ในภายหลังนางได้พบกับเพื่อนเก่าสมัยครั้งที่เป็นชาย ซึ่งเดินทางมาจากโสไรยนคร จึงได้เล่าความจริงทั้งหมดให้สหายฟัง สหายได้แนะนำให้นางไปพบพระเถระเพื่อขอขมาโทษ

ทั้ง ๒ จึงพากันไปยังโสไรยนคร เมื่อพบพระเถระก็ได้เล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง เมื่อพระเถระอดโทษให้ เพศชาย

จึงได้ปรากฏขึ้นตามเดิม

พระมหากัจจายนเถระได้ฟังเรื่องนี้แล้ว ก็เกิดความสลดใจ อีกทั้งหลายครั้งที่หลายคนมักเข้าใจผิด คิดว่าท่านเป็นพระผู้มีพระภาคเจ้า ด้วยรูปกายของท่าน นั้นงามหนักหนา มิมีพระเถรานุเถระ ทั้งหลายทั้งปวงเปรียบเทียบได้ เว้นแต่พระผู้มีพระภาคเจ้าเท่านั้น จึงทำให้ท่านนั้นรู้สึกว่าการที่ผู้คนยกให้เทียบด้วยพระพุทธเจ้าเป็นการไม่ควร

พระมหาเถระเมื่อได้พิจารณาแล้ว จึงได้อธิษฐานจิตเนรมิตร่างกายของท่านให้ย่อย่นอ้วนพี หมดความสวยงามและดูแปลกประหลาดไปจากรูปเก่า ดังนั้นรูปร่างของพระมหากัจจายนเถระ จึงเป็นรูปลักษณะที่ไม่สวยงามมาจนปัจจุบันนี้

การดับขันธ์นิพพานของท่านนั้น เป็นไปหลังการเสด็จดับขันธ์ปรินิพพานของพระผู้มีพระภาคเจ้า แต่สถานที่ดับขันธ์นิพพานของท่าน ไม่ได้กล่าวไว้ว่านิพพานที่ไหน

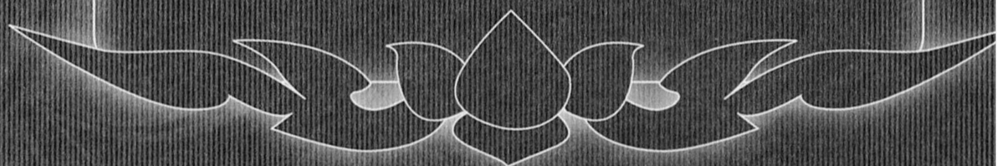
"ผู้มีจิตตั้งมั่นดี มีจิตผ่องใสดี มีจิตไม่ขุ่นมัว
เป็นผู้ไม่โหดเหี้ยมต่อสัตว์ทั้งหลาย
การกระทำอย่างนั้น เป็นหนทางเพื่อให้ถึงความเป็นพรหม"

ข้อสังเกต

ในประเทศไทย มักมีการเข้าใจผิดเกี่ยวกับพระมหากัจจายนะ (พระสังกัจจายน์) กับพระศรีอาริย์ว่าเป็นองค์เดียวกัน หรือบ้างก็เข้าใจว่าพระมหากัจจายนะ (พระสังกัจจายน์) เป็นพระชาติหนึ่งของพระศรีอาริย์ เพราะจะมีลักษณะของพระพุทธรูปที่คล้ายคลึงกัน คือมีลักษณะของรูปพระอ้วนพีคล้ายกัน แต่แท้จริงแล้วพระมหากัจจายนะเป็นพระสาวกในพุทธกาล และเป็นผู้ที่มีลักษณะอันงดงามองค์นี้นั้นได้ กระทำการอธิษฐานจิตเนรมิตร่างกายของท่านให้ย่อย่นอ้วนพีหมดความสวยงาม และดูแปลกประหลาดไปจากรูปเก่า ดังนั้น รูปร่างของพระมหากัจจายนเถระ จึงเป็นรูปลักษณะของอ้วนท้วน ซึ่งจะคล้ายกับรูปของพระศรีอาริย์ในพระภาคหนึ่ง ซึ่งได้มาอุบัติในพระภาคของพระสงฆ์ถุงย่ามของจีน ที่มีลักษณะอ้วน ยิ้มแย้มแจ่มใส บ้างอาจจะเป็นรูปถือทองก้อน หรือว่ามีเด็กปีนอยู่บนกาย ดังนั้น จึงพึงทราบว่าเป็นคนละพระองค์กัน

พระมหากัสสปเถระ

พระมหากัสสปเถระ

ผู้เป็นเอตทัคคะด้าน "ทรงธุดงค์"

ท่านเป็นผู้ทรงธุดงค์คุณอันสูงสุด เป็นผู้สร้างประโยชน์แก่ตนและสังคม โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์สุขส่วนตัว ตั้งใจเพื่อจรรโลงพระธรรมคำสอน และยังเป็นผู้ที่เป็นประธานในการกระทำปฐมสังคยนาอีกด้วย

บูรพเหตุ

กาลเมื่อพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้เสด็จดับขันธ์ปรินิพพานแล้ว ท่านเวเทหเศรษฐีได้เกิดความปีติคือความอิ่มใจ จึงได้ประชุมญาติมิตรทั้งหลาย เพื่อร่วมกระทำการสักการะบูชา ท่านเศรษฐีจึงได้สละทรัพย์สิน สร้างพระเจดีย์สูง ๑๐๐ ศอก ขึ้นเป็นพุทธบูชา เพื่อบรรจุพระบรมอัฐิธาตุของพระปทุมุตตรพุทธเจ้า และได้สร้างปราสาทสำเร็จด้วยแก้ว นอกจากนี้เศรษฐียังได้กระทำผ้าม่านกั้นพระเจดีย์นั้นมีส่วนสูง ๑๐๐ ศอก และส่วนกว้าง ๑๕๐ ศอก จึงได้ไปเกิดที่ดาวดึงส์

นอกจากนั้นยังได้บำเพ็ญสร้างบารมีในสมัยของพระวิปัสสีพุทธเจ้า จนกระทั่งได้ลงมาเกิดเป็นมนุษย์ในครั้งนี้

ชาติภูมิ

พระมหากัสสปเถระ ท่านเป็นบุตรของกบิลพราหมณ์และสุมนเทวีพราหมณี สกุลกัสสปโคตร ณ หมู่บ้านพราหมณ์นามว่า "มหาติตถะ" ชื่อเดิมของท่านคือ "ปิปผลิ" เรียกตามชื่อโครตว่า "กัสสปะ "

เมื่อปิปผลิมาณพอายุได้ ๒๐ ปี พ่อแม่ของท่านพิจารณาเห็นว่าเติบโตพอจะมีคู่ได้แล้ว จึงอ้อนวอนปิปผลิมาณพให้มีคู่ครอง แต่ปิปผลิมาณพก็ปฏิเสธ พ่อแม่ของท่านก็เฝ้าพูดอยู่ครั้งแล้วครั้งเล่า ในที่สุดปิปผลิมาณพทนคำขอร้องของพ่อแม่ไม่ไหว จึงได้คิดหาวิธียื่นเป็นเงื่อนไขว่าจะต้องได้สตรีที่งดงามมาก ได้จัดหาทองคำมาพันแท่งมอบให้ช่างทองหล่อเป็นสตรีขนาดเท่าคนจริง เป็นสตรีที่สวยงามมาก โดยคิดว่าคงจะหาไม่ได้แล้วนำไปให้คุณพ่อคุณแม่ดู หากหาไม่ได้จะไม่ยอมแต่งงาน

พ่อแม่ของท่านจึงได้เรียกให้พราหมณ์ ๘ คนนำขึ้นรถแล้วเที่ยวไปค้นหาสตรีผู้มีรูปร่างเหมือนรูปหล่อ โดยมอบ

เงินทองค่าใช้จ่ายให้ และพราหมณ์เดินทางไปถึงสาคลนครเมือง เมืองนี้มีนางสาว "ภัททกาปิลานี" มีสิริโฉมงดงามหาที่เปรียบมิได้ นางมีอายุ ๑๖ ปี

เมื่อพราหมณ์ทั้งหลายได้ ไปเจรจากับพ่อแม่ของนาง เล่าให้ฟังถึงสาเหตุการมาของพราหมณ์ทั้งหลาย และตกลงแล้ว พราหมณ์จึงได้ส่งข่าวไปยังพ่อแม่ของปิปผลิมาณพให้ทราบ

เมื่ออุบายที่คิดไว้ กลับไม่ประสบผล ปิปผลิมาณพจึงได้เขียนจดหมายใจความว่า

"ภัททกาปิลานี ขอเธออย่าตกลงปลงใจแต่งงานกับข้าพเจ้าเลย เธอจงหาคู่ครองที่มีชาติตระกูล และทรัพย์สมบัติที่เสมอกับเธอเถิดนะ เพราะข้าพเจ้ามีความประสงค์จะออกบรรพชา ไม่ปรารถนาอยู่ในเพศฆราวาส อันเกลือกกลั้วด้วยกิเลสบาปทั้งปวง เธอจะได้ไม่ต้องเสียใจภายหลัง" จากนั้นก็ลงชื่อแล้วให้คนแอบลอบเอาไปให้ภัททกาปิลานี

ฝ่ายนางภัททกาปิลานี พอทราบว่า คุณพ่อคุณแม่จะยกตนให้แก่ปิปผลิมาณพ จึงได้ส่งคนให้เขียนจดหมายไปแจ้ง

โดยมีเนื้อความใกล้เคียงกับปิปผลิมาณพ คือไม่อยากแต่งงาน และหวังจะออกบวช แล้วก็ให้คนส่งไปให้ปิปผลิมาณพ

แต่บังเอิญคนถือจดหมายของทั้งสอง มาเจอกันกลางทาง ต่างนึกสงสัยจึงต่างฉีกจดหมายอ่าน แล้วก็ได้แก้ว่า "รู้สึกยินดีมากที่เราจะได้แต่งงานกัน" จากนั้นจึงเอาจดหมายที่เขียนใหม่ไปให้แก่บุคคลทั้งสอง

ในที่สุดงานแต่งงานของทั้งสองก็เกิดขึ้น แต่ทั้งสองชื่อว่าสักแต่แต่งงานกันเท่านั้น เพราะมิได้ถูกเนื้อต้องตัวกันเลยแม้แต่น้อย ปิบผลิมาณพได้ร้อยพวงมาลัยพวงหนึ่ง แม้นางภัททาก็ร้อย ทั้งสองคนวางพวงดอกไม้คั่นกลางที่นอน บริโภคอาหารเย็นแล้วคิดว่าเราจักขึ้นสู่ที่นอน มาณพขึ้นสู่ที่นอนทางขวา นางภัททาขึ้นสู่ที่นอนทางซ้าย แล้วกล่าวว่า "เราจักรู้ว่าถ้าดอกไม้ของผู้ใดเหี่ยว แสดงว่าราคะจิตเกิดแล้วแก่ผู้นั้น" เนื่องจากทั้งสองต่างจุติมาจากพรหม จึงมีใจเหนื่อยหน่ายต่อกามารมณ์ และอยู่ร่วมกันเช่นนี้จนบิดามารดาของปิปผลิมาณพสิ้นอายุไป

บรรพชา

จนวันหนึ่งทั้งสองต่างคิดยกสมบัติ ให้แก่กันและกัน

เพื่อออกบวช ดังนั้นจึงได้ทราบความคิดและความต้องการ จึงได้ต่างช่วยกันโกนผมให้แก่กันและห่มผ้าย้อมฝาด แล้วถือบาตรเดินออกไป โดยที่ไม่มีใครจำได้ เมื่อออกเดินทางมาถึงทางสองแพร่งแล้ว จึงตัดสินใจแยกทางกัน ได้กล่าวลากันเช่นนั้น นางภัททกาปิลานีกล่าวว่า

"เราทั้งสองคน ได้เป็นมิตรที่มีความรักใคร่สนิทสนมกันมานานตลอด กาลประมาณหนึ่งแสนกัปแล้ว วันนี้ความชอบพอกันฉันมิตรจะต้องพรากจากกันทั้งรัก ท่านเป็นชายเป็นชาติเบื้องขวา ทางข้างขวาสมควรแก่ท่าน ส่วนดิฉันผู้ชื่อว่ามาตุคาม เป็นชาติเบื้องซ้าย ทางข้างซ้ายจึงสมควรแก่ดิฉันค่ะ"

เมื่ออำลากันแล้ว แผ่นดินก็มีอาการสะท้านไหวด้วยไม่อาจรองรับความดีของทั้งสองได้

พระผู้มีพระภาคได้รับทราบ จึงคิดจะสงเคราะห์บุคคลทั้งสองนั้น จึงเสด็จไปโดยไม่บอกพระเถระรูปใดรูปหนึ่งเลย และได้ทรงเสด็จประทับนั่งที่โคนต้นไทร แล้วก็เปล่งพระรัศมีไปตลอด

ปิปผลิบรรพชิตแลเห็นพระผู้มีพระภาคเจ้าแต่ไกล

แต่ยังไม่รู้จักคิดคะเนว่า ท่านผู้นี้แหละ จักเป็นพระศาสดาของเรา เมื่อได้พบพระพุทธเจ้า จึงได้น้อมถวายบังคมกล่าวว่า "ข้าแต่ พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าจงเป็นศาสดาของข้าพเจ้า ข้าพระองค์ขอเป็นสาวก ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าจงเป็นศาสดาของข้าพระองค์"

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า "กัสสปะ นั่งเถิด เราจะให้มรดกแก่เธอ" ลำดับนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้า จึงทรงประทานอุปสมบทแก่ท่านด้วยโอวาท ๓ ข้อ ครั้นประทานแล้ว จึงออกจากโคนต้นพหุปุตตนิโครธ ให้พระมหากัสสปะเถระติดตามพระศาสดาได้เสด็จไปหน่อยหนึ่ง แล้วเสด็จลงข้างทางแสดงอาการประทับนั่งที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่ง พระเถระเมื่อรู้ว่าพระศาสดาจะประทับนั่ง จึงปูสังฆาฏิด้วยแผ่นผ้าเก่าที่ตนห่มกระทำให้เป็น ๔ ชั้นถวาย

แลกสังฆาฏิกับพระศาสดา

พระศาสดาประทับบนที่นั่งนั้น เอาพระหัตถ์ลูบคลำจีวร จึงตรัสว่า "กัสสปะ สังฆาฏิที่เป็นผ้าเก่าของเธอนี้อ่อนนุ่ม" เมื่อพระเถระได้ยินดังนี้ จึงทราบว่าทรงพระประสงค์ที่จะห่ม จึงทูลว่า

"ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ขอพระผู้มีพระภาคเจ้าทรงห่มสังฆาฏิเถิด"

พระพุทธองค์ตรัสว่า

"กัสสปะ แล้วเธอจักห่มอะไร ?"

พระมหากัสสปะทูลตอบว่า

"ข้าแต่พระสุคต เมื่อข้าพระองค์ได้จีวรของพระองค์ก็จักห่ม"

พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า

"กัสสปะ เธอจะทรงผ้าบังสุกุลอันคร่ำคร่าหรือ? จริงอยู่ ในวันที่เราถือเอาผ้าบังสุกุลนี้ แผ่นดินได้ไหวจนถึงน้ำรองแผ่นดิน ชื่อว่าจีวรที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายใช้สอยคร่ำคร่านี้ เราจักไม่สามารถจะทรงได้โดยคุณแห่งพระปริตร การที่ผู้ทรงผ้าบังสุกุลตามกำเนิด ทรงผ้านี้ตามความสามารถ คือด้วยความสามารถในการบำเพ็ญข้อปฏิบัติ จึงจะควรในการทรง"

เมื่อตรัสดังนี้แล้ว จึงทรงเปลี่ยนจีวรกับพระเถระ

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า ทรงกระทำการเปลี่ยนจีวรอย่างนี้ แล้วทรงห่มจีวรที่พระเถระห่ม พระเถระก็ห่มจีวรของพระบรมศาสดา ในสมัยนั้นแผ่นดินแม้ไม่มีเจตนา ก็หวั่นไหวจนถึงน้ำรองแผ่นดิน เหมือนจะกล่าวว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญท่านได้กระทำการที่ทำได้ยาก จีวรที่พระผู้มีพระภาคเจ้าห่มนั้นกับการที่เคยประทานให้แก่พระสาวกย่อมไม่มี เราไม่สามารถจะทรงคุณของท่านทั้งหลายได้" ฝ่ายพระมหากัสสปะได้คิดว่า "บัดนี้เราได้จีวรที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายใช้สอยแล้ว (จีวรของพระพุทธองค์ คือ จีวรที่ฆฏิการพรหม ได้นำมาถวาย ซึ่งจีวรนั้นพระพุทธเจ้าในอดีตเคยใช้สอยแล้ว) บัดนี้สิ่งที่เราควรทำให้ยิ่งไปกว่านี้มีอยู่หรือ ดังนั้นจึงได้กระทำการบันลือสมาทานธุดงค์ ๑๓ ข้อ ในสำนักของพระพุทธเจ้านั่นแล พระเถระทรงเป็นปุถุชนเพียง ๗ วัน ในวันที่ ๘ ก็บรรลุอรหัต พร้อมด้วยปฏิสัมภิทาทั้งหลาย

พระศาสดาทรงสรรเสริญพระมหากัสสปเถระ ว่า "ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กัสสปะเปรียบเหมือนดวงจันทร์ เข้าไปหาตระกูล ไม่คะนองกาย ไม่คะนองจิต เป็นผู้ใหม่เป็นนิตย์ ไม่ทะนงตัวในตระกูล"

พระมหากัสสปเถระ มีอายุยืนมาถึงหลังพุทธปรินิพ-

พานแล้ว ในครั้งที่พระพุทธเจ้าทรงเสด็จดับขันธ์ปรินิพพานในคราวที่มัลลกษัตริย์ทั้งหลาย ได้อัญเชิญพระบรมศพของพระผู้มีพระภาคเจ้าขึ้นประดิษฐานไว้ บนพระจิตกาธาน (บ้างเรียกว่าเมรุมาศ)

พระมหากัสสปะ พร้อมด้วยพระภิกษุสงฆ์ ๕๐๐ รูป ได้เดินทางจากเมืองปาวามาสู่เมืองกุสินารา ในเวลาที่เดินทางมานั้น ได้แวะพักที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่งซึ่งอยู่ริมทาง

ในครั้งนั้น มีอาชีวกคนหนึ่งได้ถือดอกมณฑารพมาจากในเมืองกุสินารา จะเดินทางไปยังเมืองปาวา และได้แจ้งให้ทราบถึงว่า พระสมณโคดม ได้ปรินิพพานมาเป็นวันที่ ๗ แล้ว

พระมหากัสสปะได้เห็นพระภิกษุหลายรูป ได้เศร้าโศกเสียใจ ร้องไห้คร่ำครวญ ล้มเกลือกกลิ้งไปมาเหมือนมือเท้าขาด พร่ำรำพันกันเป็นการใหญ่ พระมหากัสสปะจึงได้กล่าวกับภิกษุทั้งหลายว่า "ดูก่อนท่านทั้งหลาย ท่านทั้งหลายอย่าเศร้าโศกเสียใจร้องไห้ร่ำไรเลย พระบรมศาสดาได้ตรัสบอกไว้แต่เดิมแล้วมิใช่หรือว่า" ความพลัดพรากจากสิ่งที่รักใคร่ทั้งปวงย่อมมีเป็นธรรมดา ใครจะบังคับว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นแล้ว เหตุปัจจัยตกแต่งแล้ว ย่อมมีความแตกหัก ผุพังไปเป็นธรรมดา อย่าได้แตกหักผุพังไปเลย ย่อมห้ามไม่ได้"

ต่อจากนั้นท่านก็พาพระภิกษุเหล่านั้น เดินทางไปยังเมืองกุสินารา

ครั้นพระบรมศพของพระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ประดิษฐานบนจิตกาธานแล้ว มัลลกษัตริย์ผู้เป็นหัวหน้า ตั้งพระทัยจะถวายพระเพลิงพระบรมศพของพระผู้มีพระภาคเจ้า แต่ไม่สามารถจุดไฟให้ติดได้

เมื่อพระมหากัสสปเถระ พอมาถึงเมืองกุสินาราแล้ว ได้มุ่งตรงไปที่มกุฏพันธนเจดีย์ จนกระทั่งถึงพระจิตกาธาน ได้ห่มจีวรลดไหล่ลงข้างหนึ่ง ประคองอัญชลี ประณมมือ ขึ้นเดินกระทำประทักษิณ รอบพระจิตกาธานนั้น ๓ รอบ แล้วเปิดผ้าคลุมพระยุคลบาทของพระผู้มีพระภาคเจ้าออก ถวายบังคมด้วยเศียรเกล้าของตน และพระภิกษุทั้ง ๕๐๐ รูป ได้ถวายบังคมตามอย่างพระมหากัสสปเถระเช่นกัน

เมื่อพระมหากัสสปะเถระกับพระภิกษุทั้ง ๕๐๐ รูป ถวายบังคมพระยุคลบาท ของพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว พระจิตกาธานที่ประดิษฐานพระบรมศพของพระผู้มีพระภาคเจ้า ก็บังเกิดพระเพลิงลุกโพลงขึ้นเอง โดยไม่มีผู้จุดไฟเลย

ปรินิพพาน

นอกจากพระเกียรติคุณมากมาย ที่ได้ทรงสร้างไว้ไม่ว่าจะเป็นผู้จัดปฐมสังคยนาพระไตรปิฎก หรือเป็นผู้จัดการเรื่องการฝังพระบรมสารีริกธาตุ จนแม้ท่านจะมีอายุมากแล้วก็ตาม แต่ก็มิได้ดำรงอยู่ในความประมาท ยังคงมั่นคงในการปฏิบัติธรรมเกี่ยวกับธุดงควัตรอยู่เป็นนิตยกาล อยู่มาวันหนึ่งเมื่อท่านออกจากสมาบัติ แล้วพิจารณาดูอายุสังขารว่า เรานี้ชราภาพมาก มีอายุยืนมาถึงบัดนี้แล้ว และจะมีอายุต่อไปอีกเท่าไร ก็ได้เห็นว่า พรุ่งนี้เราจะนิพพาน จึงพิจารณาต่อไปว่าสถานที่แห่งใด จะเป็นสถานที่เข้าสู่พระนิพพานของเรา แล้วทราบได้ว่า เป็นที่เชิงภูเขากุกกุฏสัมปาตบรรพต (มีภูเขาอยู่ ๓ ลูก) นั้นอยู่ใกล้กรุงราชคฤห์

เมื่อนั้นจึงได้ประชุมพระภิกษุทั้งหลาย และท่านได้กล่าวสั่งสอนเป็นวาระสุดท้ายว่า "ดูก่อนท่านทั้งหลายผู้มีอายุขอท่านทั้งหลายอย่าประมาท จงอุตส่าห์ปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้าอยู่ทุกเวลา ส่วนตัวของกระผม ได้ถึงกาลสิ้นอายุ จะนิพพานในเย็นวันนี้แล้ว"

เมื่อท่านเห็นภิกษุทั้งหลายแสดงความโศกาลัย จึงยกพุทโธวาทมาสอน แล้วบอกว่า หากต้องการเห็นท่านเข้าสู่

นิพพาน ให้ไปประชุมกันที่ภูเขากุกกุฏสัมปาตบรรพต ในเวลาเย็นนี้ เมื่อท่านได้บอกลา หมู่ภิกษุจึงได้ไปลาพระเจ้าอชาตศัตรู และเหล่าอำมาตย์ทั้งหลาย จากนั้นจึงลากลับเวฬุวันมหา-วิหาร และกระทำวัตรปฏิบัติอันสมควร ซึ่งนับเป็นสมณกิจที่กระทำเป็นวาระสุดท้าย โดยไม่มีโอกาสที่จะกระทำอีก

เมื่อเสร็จแล้วจึงพาหมู่พระภิกษุ ออกจากพระเวฬุวัน-มหาวิหาร สู่เขากุกกุฏสัมปาตบรรพต และก่อนจะเข้าพระนิพพาน ท่านได้ แสดงอิทธิปาฏิหาริย์ พร้อมทั้งอวยพร และสั่งสอนให้ผู้คนปฏิบัติตามพระพุทโธวาท แล้วท่านเข้าผลสมาบัติ ไม่นานก็ออกจากผลสมาบัติ แล้วตั้งจิตอธิษฐานว่า "ขอให้ภูเขาทั้ง ๓ ลูก มารวมเป็นลูกเดียวกัน ให้มีห้องอยู่ภายในภูเขา พร้อมทั้งดอกไม้ที่บูชาอย่าเหี่ยวแห้ง"

นอกจากนั้นยังอธิษฐานให้พระเจ้าอชาตศัตรู ได้ทรงกระทำการสักการะบูชา และทอดพระเนตรเป็นปัจฉิมทัศนาหลังนิพพานแล้วอีกด้วย

และ *อธิษฐานขอให้ซากศพของท่าน คงอยู่ จนกระทั่งถึงพระศาสนาของพระศรีอารยเมตไตรย โดยที่พระองค์พร้อมด้วยพระภิกษุทั้งหลายเต็มในสถานที่มีปริมณฑล ๑๒*

โยชน์ เสด็จมา ณ ภูเขากุกกุฏสัมปาตบรรพตนี้ จะทรงเอา พระหัตถ์ขวาช้อนซากศพของอาตมานี้ขึ้นชูไว้ และตรัสบอก กับพระภิกษุทั้งหลาย ให้รู้จักว่าเป็นผู้ยิ่งยงในทางถือธุดงค์ถึง ๑๓ ประการ ตั้งแต่วันแรกที่อุปสมบทจนถึงวันดับขันธ์เข้าสู่ พระนิพพาน ครั้นพระองค์ตรัสสรรเสริญคุณแล้ว เพลิงจะ บันดาลลุกขึ้นในกายของอาตมา เผาผลาญซากศพให้สูญ สิ้นไป เหนือฝ่าพระหัตถ์ของพระศรีอาริยเมตไตรยพุทธเจ้า และจะได้บรรจุอัฐิธาตุไว้ในสถูปของเมืองนั้น

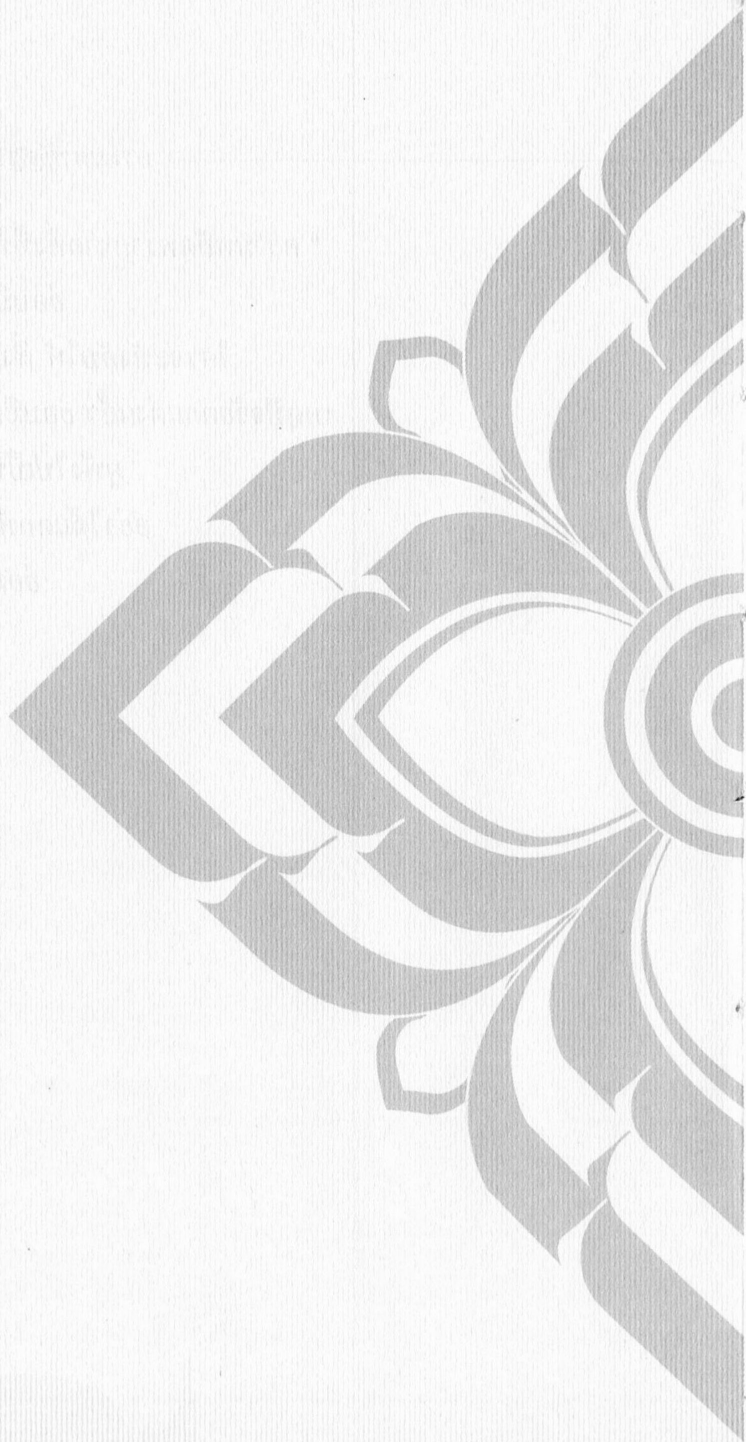
ฝ่ายพระเจ้าอชาตศัตรู เมื่อครั้นที่ได้รับรู้ว่าพระมหากัสสปเถระจะลาสู่พระนิพพาน ก็ได้โศกาอาดูรจนถึงวิสัญญีภาพ คือสลบไปถึง ๓ ครั้ง เมื่อท่านไปถึง ทรงทราบว่าพระมหากัสสปเถระทรงนิพพานอยู่ในระหว่างภูเขาทั้ง ๓ ลูกแล้ว จึงทรงตั้งสัตยาธิษฐาน ความมหัศจรรย์ก็ปรากฏขึ้นแก่มหาชนและพระเจ้าอชาตศัตรู โดยทุกคนได้เห็นสรีระศพของท่านแล้วไม่มีใครเลยจะอดกลั้นความโศกาลัยได้

ในครั้งนั้น พระปิปผลิเถระ หรือพระมหากัสสปเถระผู้เป็นเลิศที่สุดในธุดงควัตร ตั้งแต่วันแรกที่อุปสมบท จนถึงวันดับขันธ์เข้าสู่พระนิพพาน ท่านมีอายุยืนประมาณ ๑๒๐ ปี

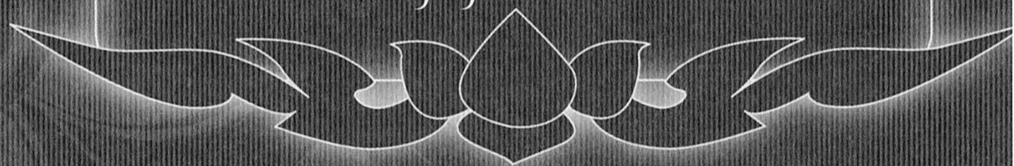

" ความพลัดพรากจากสิ่งที่รักใคร่ทั้งปวง
ย่อมมีเป็นธรรมดา
ใครจะบังคับให้ สิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว
เหตุปัจจัยตกแต่งแล้ว ย่อมมีความแตกหัก
ผุพังไปเป็นธรรมดานั้น
อย่าได้แตกหักผุพังไปเลย
ย่อมห้ามไม่ได้ "

พระอนุรุทธเถระ

พระอนุรุทธเถระ
ผู้เป็นเอตทัคคะด้าน " ทิพยจักษุ "

บูรพเหตุ (มโนปณิธาน)

พระอนุรุทธเถระ ได้เป็นผู้เลิศด้านทิพยจักษุ นั้นมีสาเหตุอยู่สองประการด้วยกัน คือ

๑. ด้วยการฝึกหัดจนชำนาญ คือ นอกจากเวลาฉันอาหารแล้วพระอนุรุทธเถระก็จะเจริญ "อาโลกกสิณ" คือเล็งดูสัตว์โลกทั้งหลายด้วยทิพยจักษุอยู่ทั้งกลางวัน และกลางคืนจนเกิดความชำนิชำนาญ

๒. ด้วยความปรารถนาไว้ในอดีตชาติ

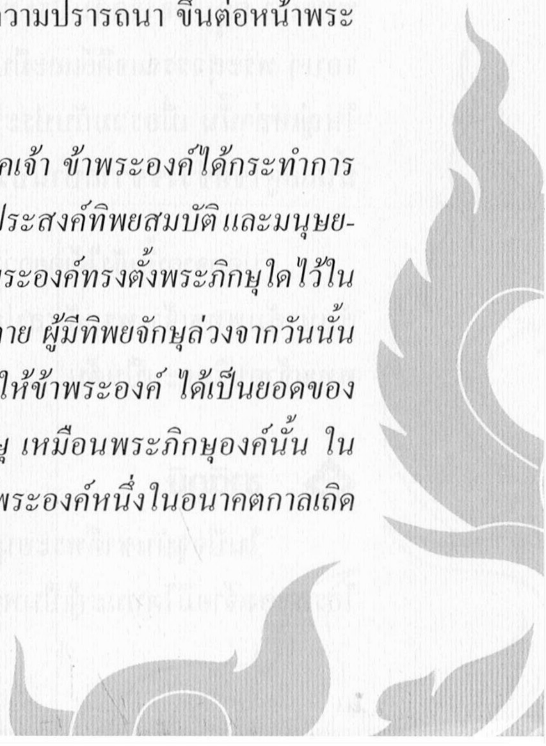
เมื่อแสนกัปป์ล่วงมาแล้ว พระอนุรุทธเถระ ได้เกิดเป็นกุลบุตรกุฎุมพี ผู้เป็นใหญ่คนหนึ่งในสมัยของ พระปทุมุตตร-สัมมาสัมพุทธเจ้า วันหนึ่งเมื่อกุฎุมพีไปที่พระวิหารยืนฟังธรรมกฎาอยู่ภายนอกที่ประชุม พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงธรรมแล้ว จึงทรงแต่งตั้งภิกษุผู้ที่ทิพยจักษุรูปหนึ่ง

ไว้ใน ตำแหน่งอันเลิศด้านทิพยจักษุ คือมีตาทิพย์

ฝ่ายกุฎุมพีเห็นแล้วคิดว่า "ภิกษุรูปนี้มีความดีมากจนพระพุทธเจ้าตั้งไว้ในตำแหน่งนี้ แม้ตัวเราก็ควรจะเป็นเช่นนี้บ้างในศาสนาของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่งในอนาคตกาล" พอคิดเช่นนี้แล้ว จึงแหวกกลุ่มชนเข้าไปนิมนต์พระพุทธเจ้าพร้อมภิกษุหนึ่งแสนรูป ไปฉันภัตตาหารที่บ้านของตน หลังจากที่กุฎุมพีได้ถวายมหาทานติดต่อกันเจ็ดวัน และในวันที่เจ็ดได้ถวายผ้าอย่างดีพร้อมเครื่องเย็บ และเครื่องย้อมแด่พระพุทธเจ้าและภิกษุหนึ่งแสนรูปแล้วตั้งความปรารถนา ขึ้นต่อหน้าพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

"ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า ข้าพระองค์ได้กระทำการสักการะบูชาในคราวนี้ ไม่พึงประสงค์ทิพยสมบัติและมนุษยสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งเลย พระองค์ทรงตั้งพระภิกษุใดไว้ในตำแหน่งอันเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ผู้มีทิพยจักษุล่วงจากวันนั้นมาถึงวันนี้ได้ ๗ วันแล้ว ขอให้ข้าพระองค์ ได้เป็นยอดของพระภิกษุทั้งหลายผู้มีทิพยจักษุ เหมือนพระภิกษุองค์นั้น ในพระศาสนาของพระพุทธเจ้า พระองค์หนึ่งในอนาคตกาลเถิดพระเจ้าข้า"

พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงพยากรณ์ว่าเมื่อสิ้นกาลหนึ่งแสนกัปป์ ในอนาคตเธอจะได้เป็นผู้เป็นเลิศกว่าภิกษุทั้งหลาย ฝ่ายทิพยจักษุและจะมีชื่อว่าพระอนุรุทธะ

กุฎุมพีก็ได้ทำบุญทำกุศลตราบชั่วพระชนมายุของพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อพระองค์ดับขันธ์ปรินิพพาน กุฎุมพีได้เข้าไปถามพระภิกษุสงฆ์ว่า การจะกระทำบุญกุศลให้เป็นทิพยจักษุนั้น จะต้องทำอย่างไร ภิกษุทั้งหลายจึงกล่าวแนะนำว่า ควรจะถวายประทีปบูชาพุทธสุวรรณเจดีย์ของพระพุทธเจ้า กุฎุมพีจึงจัดต้นประทีปใหญ่หนึ่งพันต้นนำไปตั้งไว้รอบๆ พระสุวรรณเจดีย์และมีประทีปเล็ก ๆ คั่นกลางประทีปใหญ่เหล่านั้น เมื่อรวมกับประทีปที่มีผู้นำมาจุด แสงประทีปนั้นแลดูโชติช่วงชัชวาลปานประหนึ่งกลางวัน

นอกจากนั้นยังได้เคยถวายประทีป ในสมัยของพระสุเมธสัมมาสัมพุทธเจ้า พระกัสสปสัมมาสัมพุทธเจ้า พระปัจเจกพุทธเจ้าอุปริฏฐะ เป็นต้น

 ชาติภูมิ

ในปัจจุบันชาติพระอนุรุทธเถระ ได้เกิดเป็นพระราชโอรสของเจ้าอมิโตทนะ ผู้เป็นพระอนุชาของพระเจ้าสุทโธทนะ

ซึ่งนับได้ว่าเป็นพระอนุชาของพระผู้มีพระภาคเจ้าของเรา เป็นผู้ที่มีบุญมาก มีปราสาท ๓ หลัง เป็นที่อยู่ใน ๓ ฤดู สมบูรณ์ด้วยทรัพย์ศฤงคารและบริวารยศ มีอาหารเกิดขึ้นในถาดทองคำเป็นประจำทุกวัน แม้นที่สุดคำว่า ไม่มี ก็ไม่เคยได้สดับเลย เสวยสุขสมบัติประหนึ่งเทพเจ้าในสรวงสวรรค์

ในวันหนึ่ง ยุวกษัตริย์ทั้ง ๖ พระองค์คือ ภัททิยะ อนุรุทธะ อานนท์ ภัคคุ กิมพิละ และเทวทัต ทรงเล่นกันอยู่ อนุรุทธะเล่นแพ้ต้องเสียขนมเป็นเดิมพัน จึงใช้ให้มหาดเล็กไปทูลขอขนมจากพระมารดา พระมารดาได้จัดขนมไปให้กษัตริย์ทั้ง ๖ เสวยขนมแล้วเริ่มเล่นกันใหม่ อนุรุทธะเล่นแพ้อีก จึงใช้มหาดเล็กให้ไปขอขนมจากพระมารดา พระมารดาก็ส่งไปอีกถึง ๓ ครั้ง แต่พอถึงครั้งที่ ๔ มหาดเล็กบอกว่า ขนมไม่มี

อนุรุทธะไม่เคยได้ฟังคำว่า ไม่มี เลย จึงเข้าใจว่าเป็นขนมที่มีชื่อแปลกชนิดหนึ่ง จึงให้มหาดเล็กไปบอกให้พระมารดาช่วยส่งขนมชื่อไม่มีมาให้แก่ตน

พระมารดาจึงทรงดำริว่า "อนุรุทธะบุตรของเรา ไม่เคยฟังคำว่าไม่มี วันนี้เราจะให้บุตรของเรารู้จักความหมายคำนี้ด้วยอุบายประการหนึ่ง" จากนั้นทรงจัดครอบถาดทองคำ

เปล่าใบหนึ่ง ด้วยถาดทองคำอีกใบหนึ่ง แล้วส่งไป

บรรดาเทวดาผู้รักษาพระนครปรึกษากันว่า อนุรุทธะครั้งเกิดเป็นอันนภาระเป็นคนเกี่ยวหญ้า ได้เคยถวายข้าวที่เป็นส่วนของตนแด่พระปัจเจกพุทธเจ้าอุปริฏฐะ แล้วตั้งความปรารถนาไว้ว่า "การฟังคำว่า ไม่มี ขออย่ามีแก่ข้าพเจ้า การรู้จักที่เกิดแห่งโภชนาหารก็จงอย่ามีแก่ข้าพเจ้าเลย" ถ้าอนุรุทธะได้เห็นถาดเปล่านี้ ศีรษะของพวกเราจักตั้งแตกเป็น ๗ เสี่ยงเป็นแน่แท้ ว่าแล้วเทวดาทั้งหลายจึงบันดาลให้เกิดมีขนมทิพย์เต็มถาดทองคำนั้น

พอมหาดเล็กวางถาดทองคำลงแล้ว เปิดฝาออกกลิ่นขนมก็หอมตลบไปทั่วพระนคร ครั้นเมื่ออนุรุทธะบริโภครสของขนมก็ซาบซ่านไปตลอดเส้นรับรสทั้งหมด เมื่อพระมารดารู้เข้า จึงคิดว่าบุตรของตนคงจะเป็นผู้มีบุญญาธิการมากเป็นแน่ จำเดิมแต่วันนั้นมา เมื่ออนุรุทธะทูลว่า "กระหม่อมต้องการบริโภคขนม" พระมารดาจะจัดครอบถาดเปล่าไปให้ และฝ่ายเทวดาก็ได้จัดขนมทิพย์ ส่งให้แก่อนุรุทธะตลอดระยะเวลาที่อนุรุทธะนั้นยังเป็นคฤหัสถ์

 บรรพชา

ครั้งหนึ่งพระบรมศาสดาประทับอยู่ที่อนุปิยนิคม ในเวลานั้นพวกศากยกุมารได้ออกบรรพชา เป็นจำนวนมากแล้ว พระเจ้าสุทโธทนะได้ประชุมตระกูลศากยทั้งหมด ขอให้กุมารตระกูลละหนึ่งคนออกบรรพชา ในคราวนั้นเหล่าราชกุมารทั้งหลายได้ชักชวนกันออกบวช ได้แก่ ภัททิยะ อนุรุทธะ ภัคคุ กิมพิละ เทวทัต และอุบาลี ผู้เป็นภูษามาลา รวม ๗ ท่านด้วยกัน บุคคลทั้งเจ็ดพากันไปเฝ้าพระบรมศาสดา แล้วกราบทูลขอบรรพชา พระพุทธองค์ก็ทรงอนุญาต โดยพระอนุรุทธะได้กราบทูลขอให้พระพุทธองค์ ประทานการบรรพชาแก่พระอุบาลีก่อน เพื่อลดขัตติยมานะ ของพวกตนให้เบาบางจากขันธสันดาน คืออุปนิสัยที่มีมาแต่กำเนิด พระบรมศาสดาก็ทรงอนุญาตตามนั้น

 บรรลุธรรม

ในเบื้องแรกพระอนุรุทธเถระ ได้สำเร็จทิพยจักษุญาณก่อน และได้ฟังพระธรรมเทศนาของพระบรมศาสดา ที่มีชื่อว่ามหาปุริสวิตักกสูตร อันมีเนื้อหาเกี่ยวกับการตึกตรองแปดประการ คือ ธรรมนี้เป็นของผู้มีความปรารถนาน้อย ผู้มีสันโดษ ผู้สงัดแล้ว ผู้ปรารภความเพียร ผู้มีสติตั้งมั่น ผู้มีใจตั้งมั่น ผู้มีปัญญา ผู้ยินดีในธรรมที่ไม่ให้เนิ่นช้า เมื่อพระอนุรุทธเถระ

ได้ฟังจึงบำเพ็ญเพียรต่อไปและได้สำเร็จอรหัตผล เป็นพระมหาขีณาสพในคราวนั้นเอง

ครั้งหนึ่งพระอนุรุทธเถระพักอยู่ในป่าแห่งหนึ่ง มีนางเทพธิดาชาลินีได้ลงมาบอกพระเถระว่า

"ข้าแต่พระคุณเจ้า เมื่อก่อนท่านเคยอยู่ในสถานที่ใด ขอให้ท่านไปเกิดในสถานที่นั้น ชาติก่อนท่านเคยมีหมู่เทวดาล้อมรอบอยู่ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ซึ่งสำเร็จความใคร่ทั้งปวงเจ้าค่ะ" ทั้งยังกล่าวเชิญชวนให้เห็นถึงความสุขสบายบนสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ เพื่อเป็นการชักชวน

พระเถระจึงตรัสสอนว่า "สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง มีความเกิด ความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ครั้งเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ความระงับสังขารเหล่านั้นเป็นสุข นี่แน่ะ ชาลินี บัดนี้อาตมาไม่มีโอกาสเป็นอยู่ในหมู่เทวดาอีกแล้ว อาตมาสิ้นการเวียนเกิด ไม่มีการเกิดอีกแล้ว "

พระอนุรุทธเถระ ดำรงอายุสังขารมาหลังพระบรมศาสดาเสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน ในวันที่พระพุทธองค์จะเสด็จปรินิพพานทรงเข้าอนุปุพพวิหารสมาบัติ คือการเข้าฌานอยู่โดยลำดับ ๙ ประการ

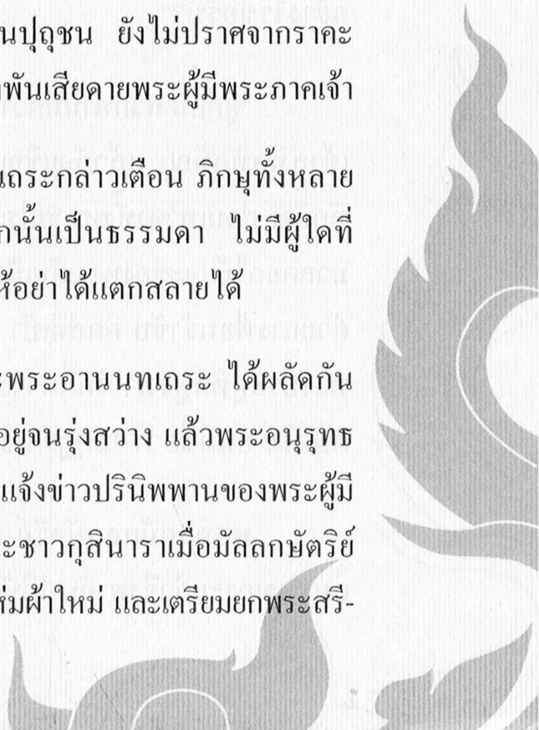
พระอานนทเถระมองดูไม่เห็นมีลมหายใจ ของพระผู้มี พระภาคเจ้าจึงถามพระอนุรุทธเถระว่า "พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จดับขันธ์ปรินิพพานแล้วหรือขอรับ"

"อานนท์ พระผู้มีพระภาคเจ้ายังไม่เสด็จดับขันธ์ปรินิพพาน"

ครั้นด้วยพระผู้มีพระภาคทรงออกจากฌานแล้ว ข้ามลงสู่ภวังคปรินินพพานแล้วก็เกิดแผ่นดินไหวน่าสะพรึงกลัว

พระภิกษุทั้งหลายผู้เป็นปุถุชน ยังไม่ปราศจากราคะกิเลสก็เสียใจร้องไห้ บ่นเพ้อรำพันเสียดายพระผู้มีพระภาคเจ้า

ลำดับนั้นพระอนุรุทธเถระกล่าวเตือน ภิกษุทั้งหลายถึงความพลัดพรากจากสิ่งที่รักนั้นเป็นธรรมดา ไม่มีผู้ใดที่บังคับสิ่งที่เกิดแล้วเป็นแล้ว ให้อย่าได้แตกสลายได้

พระอนุรุทธเถระและพระอานนทเถระ ได้ผลัดกันแสดงธรรมตลอดราตรีที่เหลืออยู่จนรุ่งสว่าง แล้วพระอนุรุทธเถระจึงสั่งพระอานนทเถระไปแจ้งข่าวปรินิพพานของพระผู้มีพระภาคเจ้าแก่ชาวมัลละ และชาวกุสินาราเมื่อมัลลกษัตริย์ผู้เป็นหัวหน้า ทรงสระเกล้านุ่งห่มผ้าใหม่ และเตรียมยกพระสรี-

ระศพแต่ไม่อาจยกให้เขยื้อนได้ จึงพากันกราบเรียนถามพระอนุรุทธเถระว่า "ข้าแต่พระอนุรุทธะ เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้นขอรับ?"

พระอนุรุทธเถระจึงบอกตอบว่า "ดูก่อนท่านทั้งหลาย ความประสงค์ของพวกท่านเป็นอย่างหนึ่ง แต่ของทวยเทพมีความประสงค์อีกอย่างหนึ่ง"

"ข้าแต่พระอนุรุทธะ เทวดาทั้งหลายมีความประสงค์อย่างไรขอรับ?"

"ดูก่อน พวกท่านมีความประสงค์อัญเชิญ พระสรีระศพเข้าสู่ทิศทักษิณ แล้วอัญเชิญออกไปถวายพระเพลิงทางทิศทักษิณ ส่วนเทวดาทั้งหลายประสงค์จะเคารพสัก การบูชาด้วยมวลดอกไม้และของหอมอันเป็น ทิพย์และประโคมพระสรีรศพด้วยการฟ้อนรำขับ ดีดสีตีเป่า แล้วจึงอันเชิญพระสรีรศพออกทางประตูทิศบูรพา จัดกี่ถวายพระเพลิงที่เจดีย์ของพวกมัลลกษัตริย์ อันมีชื่อว่า "มกุฏพันธนเจดีย์"

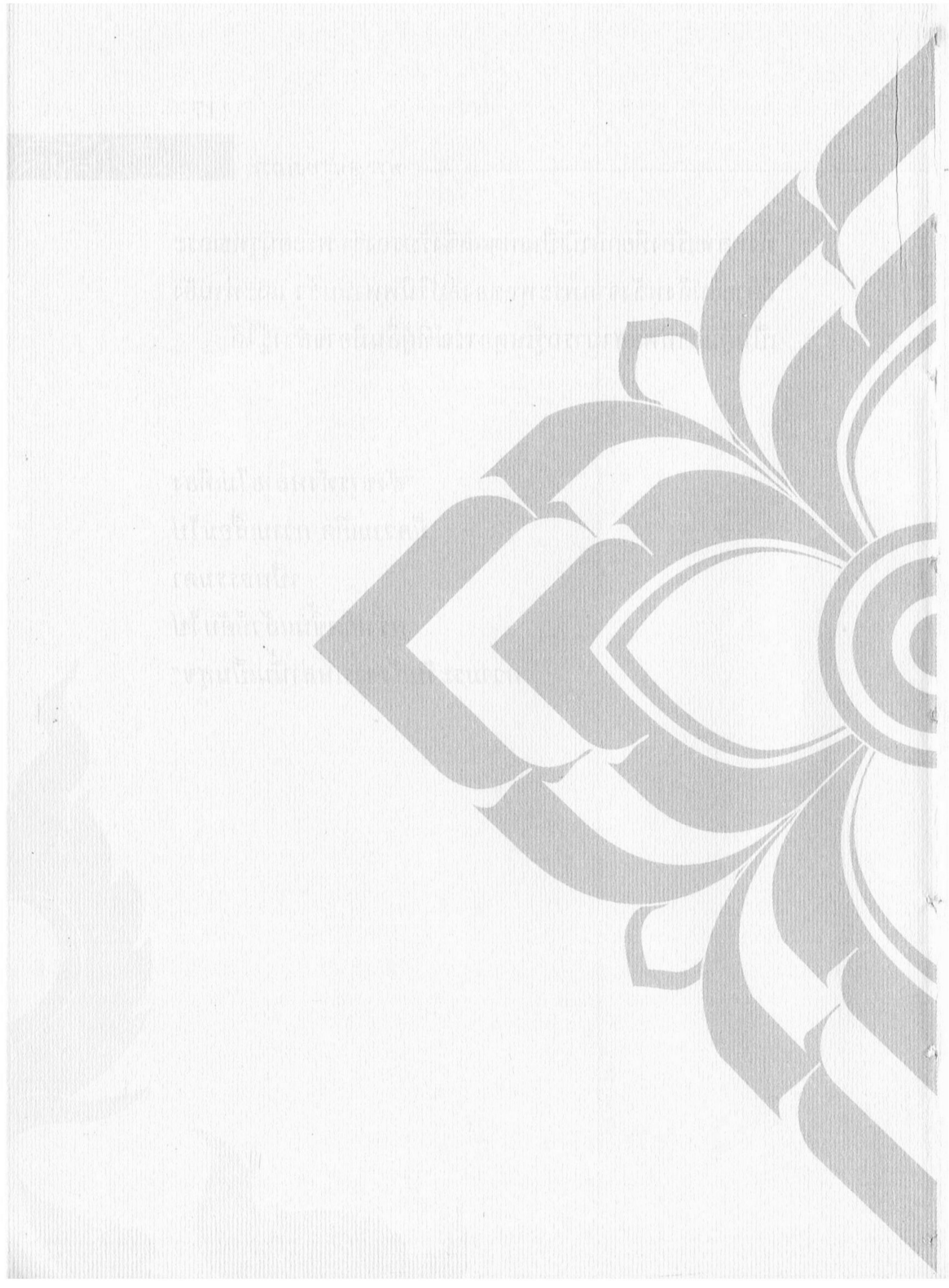
พอพวกมัลลกษัตริย์ ทราบความเป็นไปนั้นจากพระอนุรุทธเถระแล้วจึงพากันปฏิบัติตาม ความประสงค์ของเทวดา

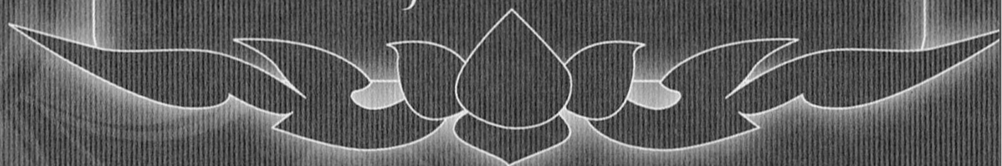
ทั้งหลายเรื่องที่ยกมานี้เป็นเหตุผลซึ่งรับรองว่า พระอนุรุทธเถระมีอายุยืนถึงหลังจากพระพุทธองค์ปรินิพพานแล้ว และท่านยังเป็นผู้มีตาทิพย์สามารถรู้เหตุการณ์ที่ผู้อื่นมิอาจล่วงรู้ได้

"สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง
มีความเกิด ความเสื่อมไป
เป็นธรรมดา
ครั้งเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป
ความระงับสังขารเหล่านั้นเป็นสุข"

พระอุบาลีเถระ

พระอุบาลีเถระ
ผู้เป็นเอตทัคคะด้าน "ทรงพระวินัย"

พระอุบาลีเถระเป็นกำลังสำคัญของพุทธศาสนา ในฐานะที่ดำรงตำแหน่งเป็นเลิศด้านทรงจำพระวินัยปิฎก อันเปรียบเหมือนรากแก้วของต้นไม้ อีกทั้งตั้งใจปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดอีกด้วย

บูรพเหตุ (มโนปณิธาน)

ในอดีตท่านได้เกิดเป็นพราหมณ์ ชื่อว่า "สุชาต" ผู้มีทรัพย์สมบัติถึง ๘๐ โกฏิ เรียนสำเร็จวิชาไตรเพท พร้อมคัมภีร์พิเศษอีกหลายคัมภีร์ด้วยกัน กาลต่อมา เมื่อพระปทุมุตตรสัม-มาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงอุบัติขึ้นในโลก และได้ทรงแสดงธรรมโปรดพุทธบิดาท่ามกลางประชุมชน ซึ่งอยู่เต็มบริเวณสถานที่ประมาณ ๑ โยชน์

ในคราวนั้น สุนันทดาบส หรือ โคตมฤาษี (พระปุณณ-มันตานีบุตร) ได้เนรมิต ปะรำดอกไม้ขึ้นมุงบังประชาชนทั้ง

หลายในที่นั้น ขณะที่พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมอยู่ตลอด ๗ วัน ๗ คืน รุ่งขึ้นวันที่ ๘ จึงได้ทรงพยากรณ์สุนันทดาบสว่า วันหน้าจะได้เป็นสาวกของพระโคดมพุทธเจ้ามีนามว่า "ปุณณมันตานีบุตร"

ฝ่ายสุชาตพราหมณ์ ได้ฟังพระพุทธดำรัสทำนายสุนันทดาบส ของพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ต้องการจะกระทำบุญบ้าง และเมื่อได้เห็นภิกษุองค์หนึ่ง ได้รับยกย่องจากพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเลิศในทางทรงไว้ ซึ่งพระวินัย จึงกระทำบุญแล้วตั้งปณิธานปรารถนาเป็นผู้เลิศ ในทางพระวินัย และได้สร้างอารามที่ชื่อว่า "โสภณะ" ถวายแด่พระภิกษุทั้งหลาย มีพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงเป็นองค์ประธาน

จากนั้นก็ได้รับพุทธทำนายไว้ว่า "สุชาตพราหมณ์ ผู้สร้างอารามถวายสงฆ์นี้ จะเป็นผู้เพียบพร้อมความสุขในมนุษยโลก และเทวโลกอยู่ตลอดกาลนาน คือจะได้เป็นอมรินทราธิราชหนึ่งพันชาติ จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิหนึ่งพันชาติ และเป็นพระราชาในประเทศต่าง ๆ จนนับไม่ถ้วน และจะได้เป็นสาวกของพระโคดมพุทธเจ้า ในกัปที่หนึ่งแสนข้างหน้าโดยมีชื่อว่า " อุบาลี "

แต่ในกัปที่ ๒ โดยการนับถอยหลังจากภัทรกัปนี้ไป พระอุบาลีในชาตินั้น ได้เกิดเป็นโอรสของพระมหากษัตริย์ นามว่าพระเจ้าอัญชสะ โดยพระองค์มีนามว่า จันทนกุมาร ในชาตินั้นได้กระทำการเบียดเบียนพระเทวลสัมมาสัมพุทธเจ้า จนเมื่อจันทนกุมารเสด็จสู่พระราชอุทยาน ก็มีอาการเร่าร้อนเหมือนกับถูกไฟไหม้ที่ศีรษะ แล้วดิ้นรนเหมือนปลาที่ติดเบ็ด ทั่วทั้งปฐพีสำหรับจันทนกุมาร เสมือนกับแผ่นเหล็กแดงร้อนไปทั่วทุกตารางนิ้ว

เมื่อพระราชบิดาของจันทนกุมารทราบเรื่องเข้า จึงได้ให้จันทนกุมารไปขอขมาโทษ ต่อพระเทวลสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อนั้นพระเทวลสัมมาสัมพุทธเจ้าจึงได้ตรัสถึง การตกในอำนาจแห่งความโกรธนั้น ย่อมไม่มีแก่พระพุทธเจ้าผู้ทรงไว้ซึ่งขันที ครั้นทรงตรัสแล้ว ความเร่าร้อนของจันทรกุมารจึงหมดไป แต่ด้วยอกุศลกรรมที่พระจันทกุมาร ทรงกระทำผิดต่อพระเทวลสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะความเมาในอำนาจราชศักดิ์ จึงทำให้ต้องมาเกิดในตระกูลช่างตัดผมในชาตินี้

ชาติภูมิ

ในชาติปัจจุบันนี้ พระอุบาลี หรือสุชาตพราหมณ์นั้น ได้มาเกิดเป็นบุตรของนายช่างกัลบก คือ ช่างตัดผมหรือช่างโกนผมในพระนครกบิลพัสดุ์ และได้รับการขนานนามว่า อุบาลี

เมื่ออุบาลีเติบใหญ่แล้ว ได้รับตำแหน่งเป็นนายภูษามาลาแห่งพระเจ้าศากยวงศ์ทั้ง ๖ คือ ภัททิยะ อนุรุทธะ อานนท์ ภัคคุ กิมพิละ และพระเทวทัตแห่งโกลิยวงศ์ เหตุที่ได้รับตำแหน่งนี้ เพราะเป็นที่เลื่อมใสเจริญพระหฤทัยแห่งเจ้าศากยวงศ์ทั้ง ๕ พระองค์

บรรพชา

การออกบวชของพระอุบาลีเถระ มีความเกี่ยวเนื่องกับกษัตริย์ศากยะทั้งห้า และจากโกลิยวงศ์หนึ่งพระองค์ คือ เทวทัต ทั้ง ๖ นี้ มีความปรารถนาจะบรรพชาในพุทธศาสนา กษัตริย์ทั้ง ๖ ได้ทรงมอบเครื่องทรงแก่อุบาลีกัลบก แล้วให้นำกลับไป

ฝ่ายอุบาลีนั้นก็ไม่พึงรับเลย แต่ก็มิอาจขัดราชอาชญา คืออำนาจได้ จึงจำใจรับ แต่ในที่สุด เมื่อคิดได้ว่า หากกษัตริย์

ทั้งหลายเห็นเราเอาของเหล่านี้ไป คงต้องคิดว่าเราฆ่าพระราชกุมารและแย่งชิงมาแน่ ทั้งฉุกคิดว่า เหตุใดท่านเหล่านี้จึงทิ้งโอฬารสมบัติ และเครื่องอาภรณ์เหล่านี้ โดยมิได้อาลัยใยดี ประดุจถ่มซึ่งก้อนเขฬะทิ้ง แล้วออกบรรพชาในพระศาสนา แต่ทำไมเราผู้มิได้มีสมบัติใดเลย จะเสียสละออกบรรพชามิได้

จากนั้นจึงได้นำเครื่องประดับเหล่านี้ ไปแขวนไว้บนกิ่งไม้ แล้วประกาศว่า "ใครปรารถนาจะนำเอาไปใช้ประโยชน์ของจงถือเอาไปได้ตามความปรารถนา" แล้วก็รีบติดตามกษัตริย์เหล่านั้นไป

เมื่ออุบาลีทูลความประสงค์ต่อราชกุมารทั้ง ๖ แล้ว ได้รับความเห็นชอบ และเดินทางไปเข้าเฝ้ากราบทูลขอบรรพชาอุปสมบท แต่ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะประทานบรรพชา เหล่าราชกุมารเหล่านั้น ได้กราบทูล ขอให้พระอุบาลีได้บวชก่อน เพื่อที่จะขจัดขัตติยมานะให้หมดไปจากสันดาน พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงทรงพระกรุณาโปรดประทานบรรพชาอุปสมบทแก่อุบาลีกัลบกนั้นก่อน แล้วโปรดประทานบรรพชาอุปสมบทแก่ราชกุมารทั้ง ๖ ภายหลัง

บรรลุธรรม

เมื่อพระอุบาลีเถระบรรพชาอุปสมบทแล้ว ได้รับเอาพระกรรมฐานในสำนักของพระพุทธเจ้า แล้วจึงกราบทูลว่า "ข้าแต่พระองค์ผู้ทรงพระเจริญ ขอพระองค์ทรงอนุญาตแก่ข้าพระองค์เพื่อทรงอยู่ป่าเถิดพระเจ้าข้า"

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า "อุบาลี เมื่อเธออยู่ในป่าเธอจะทำวิปัสสนาธุระให้เจริญได้เพียงอย่างเดียว แต่ถ้าเธอปฏิบัติอยู่ในสำนักของตถาคต ทั้งการศึกษา และการปฏิบัติทางใจเธอจะบริบูรณ์ แล้วเธอจะบรรลุอรหันต์"

พระอุบาลีเถระถวายบังคมรับพุทธดำรัส แล้วตั้งใจเจริญวิปัสสนากรรมฐานอยู่ไม่นาน ก็ได้สำเร็จอรหัตผล

ครั้งนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสสอนพระอุบาลีให้ศึกษาเล่าเรียนพระวินัยปิฎกด้วยพระองค์เอง โดยตลอด จึงเป็นสาเหตุทำให้พระอุบาลีเถระมีความเข้าใจ และทรงจำพระวินัยได้อย่างแม่นยำ และมีความชำนิชำนาญมาก ทั้งเป็นผู้ที่พิจารณาหาเหตุผลเกี่ยวกับเรื่องพระวินัยได้เป็นอย่างดี

ปฐมสังคายนา

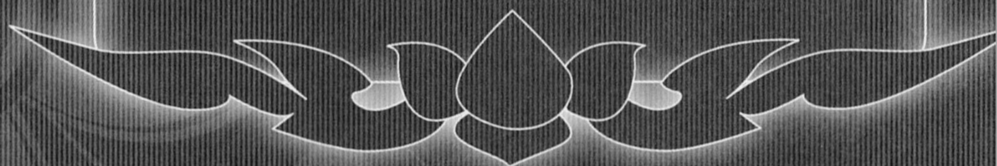
เหล่าสงฆ์ทั้งหลายได้ร่วมกัน ขอให้พระอุบาลีเถระเป็นผู้วิสัชชนาพระวินัยปิฎก เนื่องจากเคยได้รับการยกย่องจากพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า เป็นเอตทัคคะด้านพระวินัย โดยมีการถามตอบระหว่างท่านกับพระมหากัสสปเถระ ได้ถามถึงรายละเอียดว่าได้บัญญัติที่ไหน ปรารภกับใคร เพราะอะไร เป็นต้น รวบรวมเป็นคัมภีร์ทั้ง ๕ คัมภีร์ เป็นพระธรรมขันธ์ได้ ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์

" บุรุษผู้ถูกยาพิษเบียดเบียน(ความทุกข์)
แล้วแสวงหายาแก้พิษ (พระสัทธรรม)
เมื่อแสวงหาได้แล้ว
ก็ดื่มยานั้น
แล้วมีความสุข (ความหลุดพ้น)
เพราะหมดฤทธิ์จากยากพิษแล้ว ฉันใด
ข้าแต่พระมหาวีรบุรุษ
ข้าพระองค์ก็ฉันนั้น "

พระอานนทเถระ

พระอานนทเถระ
ผู้เป็นเอตทัคคะด้าน " พหูสูต "

พระอานนทเถระ ผู้เป็นจอมปราชญ์มีความเป็นเอตทัคคะหลายด้าน ทั้งพหูสูต มีสติ มีคติ มีธิติ และเป็นพุทธอุปัฏฐาก และยังเป็นผู้ที่ทรงคุณูประการต่อพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในการสังคายนาพระไตรปิฎก ที่มีท่านเป็นผู้เทศนาในพระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก

บูรพเหตุ (มโนปณิธาน)

นับถอยหลังไปหนึ่งแสนกัปจากภัทรกัปนี้ มีพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า "พระปทุมุตตรพุทธเจ้า" ได้ทรงอุบัติขึ้นในโลก มีอัครสาวกชื่อว่า พระเทวิลเถระ ๑ พระจุลชาตเถระ ๑ มีพระพุทธอุปัฏฐากนามว่า พระสุมนเถระ

พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า มีพระกนิษฐภาดา (น้องชาย) หนึ่งพระองค์ทรงพระนามว่า พระสุมนราชกุมาร

โดยพระสุมนราชกุมาร ได้รับพระราชทานบ้านส่วยให้ไปปกครอง โดยบางครั้งจะเสด็จมาเฝ้าพระราชบิดาและพระปทุมุตตรพุทธเจ้าบ้างตามโอกาสอันควร

อยู่มาวันหนึ่ง ที่ปลายพระราชอาณาเขตของพระสุนันทราชผู้เป็นบิดาเกิดจลาจลขึ้น พระสุมนราชกุมารได้รับบัญชาให้ปราบโจร เมื่อปราบสงบแล้ว พระราชบิดารับ สั่งให้เข้าเฝ้า ท่านจึงเสด็จไปพร้อมด้วยอำมาตย์หนึ่งพันคน ในระหว่างทางพระสุมนราชกุมารได้ปรึกษากับอำมาตย์ว่า "ถ้าพระราชบิดาทรงประทานพรแก่ข้าพเจ้า ให้เลือกเอาตามประสงค์ ข้าพเจ้าควรเลือกพรอย่างไร?"

เหล่าอำมาตย์แบ่งเป็นสองพวก พวกหนึ่งแนะนำให้ทรงขอเอาช้าง ม้า บ้านเมือง และแก้ว ๗ ประการ อีกพวกทูลคัดค้าน ว่าทรัพย์สินเหล่านั้นไม่จำเป็น เมื่อได้มาก็ต้องทิ้งไปเมื่อสิ้นพระชนม์ มีเพียงบุญกุศลเท่านั้นที่ตามไปได้ จึงให้ขอพรเพื่อปรนนิบัติพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ตลอดไตรมาสเป็นการดีกว่า

เมื่อถึงเวลา พระสุมนราชกุมารก็ขอพรเอาอย่างหลัง แต่พระราชบิดานั้นบอกให้ขออย่างอื่น อ้างว่าน้ำพระทัยของ

พระพุทธเจ้ารู้จักได้ยากแต่พระสุมนราชกุมารก็ยังยืนยัน และจะไปขอทราบน้ำพระทัยของพระพุทธเจ้าด้วยตัวเอง

เมื่อไปแล้ว พระภิกษุทั้งหลายถวายพระพรถามว่า "พระราชบุตรเสด็จมาทำไมในเวลานี้" พระสุมนราชกุมารก็ตอบว่า " กระผมมาในเวลานี้เพื่อจะเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า "ภิกษุเหล่านั้นจึงได้บอกว่าตนไม่สามารถจัดให้เข้าเฝ้าได้ และได้แนะให้ไปหาพระสุมนเถระ เมื่อไปพบ พระสุมนเถระท่านก็เข้าอาโปกสิณต่อหน้าพระราชกุมาร บันดาลให้แผ่นดินใหญ่เป็นแม่น้ำ แล้วดำลงไปโผล่ที่พระคันธกุฎี กราบทูลขออนุญาตพระปทุมุตตรพุทธเจ้า ซึ่งเหตุทั้งหมดนี้ พระสุมนราชกุมารได้เห็นมาโดยตลอด จึงทรงดำริว่า "พระภิกษุผู้นี้เป็นผู้สำคัญ" ดังนั้นเมื่อได้พบพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า จึงได้ตรัสถามว่า "ทำอย่างไรจึงจะได้เป็นที่โปรดปรานของพระพุทธเจ้าเหมือนพระสุมนเถระนี้พระเจ้าข้า" พระปทุมุตตรพุทธเจ้าตรัสตอบว่า "ราชกุมาร เธอต้องให้ทานรักษาศีล กระทำอุโบสถกรรม จึงจะสำเร็จความประสงค์นี้ได้" เมื่อได้สดับดังนี้พระสุมนราชกุมาร จึงได้กลับไปจัดเครื่องสักการะอยู่ตลอดราตรี และได้ถวายมหาทานต่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพร้อมพระภิกษุสงฆ์ ทรงถวายอยู่ ๗ วันติดต่อกัน และได้ตรัส

ขอปฏิบัติต่อตลอดไตรมาส จากนั้นจึงได้ไปสร้างวิหาร เพื่อทูลเชิญพระพุทธเจ้าและภิกษุทั้งหนึ่งแสนรูป จากนั้นได้เชิญพระพุทธเจ้าและพระภิกษุมาในวันเข้าพรรษา แล้วได้จัดถวายทาน แล้วตรัสบอกให้พระโอรสและพระชายา ตลอดจนอำมาตย์ให้ถวายทานเช่นนี้ตลอดไตรมาส ส่วนพระองค์เองจะนุ่งผ้า ๒ ผืน รักษาศีล ๑๐ ตลอดไตรมาส สุมนราชกุมารเมื่อได้มีโอกาสใกล้ชิดพระสุมนเถระผู้อุปัฏฐาก ได้ทรงเห็นข้อวัตรที่พระสุมนเถระปฏิบัติต่อพระพุทธเจ้า ยิ่งทรงดำริต้องการเป็นเช่นนั้นบ้าง เมื่อออกพรรษาแล้วราชกุมารได้ทรงถวายทานอีก ๗ วัน และทรงตั้งความปรารถนาว่า *"ขอให้ข้าพระองค์ได้เป็นผู้ปฏิบัติพระพุทธเจ้าอย่างสนิทส นมเหมือนพระสุมนเถระนั้นพระเจ้าข้า "* พระปทุมตตรพุทธเจ้าตรัสว่า " ราชกุมารเธอจะได้เป็นเช่นที่ปรารถนานั้น "

สุมนราชกุมารนั้นเมื่อเสด็จสวรรคต ก็ไปเกิดในดุสิตสวรรค์ และเกิดเป็นพระอินทร์อยู่ ๓๔ ชาติ เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ๕๘ ชาติ เป็นกษัตริย์เอกราชอยู่ ๑๐๘ ชาติ และเป็นกษัตริย์อยู่ในประเทศราชอยู่นับไม่ถ้วน แล้วจึงมาเกิดเป็นพระอานนทเถระ

แต่ก็มีการบันทึกถึงในอดีตชาติหนึ่ง ของพระอานนท์

ที่ได้กระทำความผิดไว้เช่นกัน

โดยความจริง ผู้ชายที่ไม่เคยกลับเพศเป็นหญิง หรือผู้หญิงที่ไม่เคยกลับเพศเกิดเป็นชายนั้นย่อมไม่มี ด้วยว่าผู้ชายผู้ที่ประพฤติล่วงในภรรยาทั้งหลายของชายอื่น เมื่อเวลาตายไปแล้วลงไปหมกไหม้ อยู่ในนรกอยู่สิ้นหนึ่งแสนปีนั้นมีเป็นอันมาก เมื่อกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ย่อมมีภาวะเป็นหญิงถึง ๑๐๐ ชาติ

ดังเช่นพระอานนท์เถระ ผู้เป็นอริยสาวก บำเพ็ญบารมีมาตลอดหนึ่งแสนกัป ท่องเที่ยวอยู่ในสงสาร มีอยู่ชาติหนึ่งที่ได้เกิดในตระกูลช่างทอง และได้กระทำ "ปรทาริกกรรม" คือประพฤติผิดในภรรยาของชายอื่น แล้วตกลงไปอยู่ในนรก

และด้วยเศษกรรมที่เหลือ ได้กลับมาเกิดเป็นหญิงบำเรอเท้าชายอยู่ถึง ๑๔ ชาติ และเป็นหญิงที่เป็นหมันอยู่อีก ๗ ชาติ

ส่วนหญิงทั้งหลายผู้คลายในความพอใจ ในการเกิดเป็นหญิงปรารถนาจะเกิดเป็นชาย เวลากระทำบุญทั้งหลายมีทาน ศีล เป็นต้น พึงตั้งจิตว่า "บุญของข้าพเจ้าทั้งหลายเหล่านี้

ของจงเป็นไปเพื่อได้กลับอัตภาพเป็นชายด้วยเถิด" และเมื่อเสียชีวิตไป ย่อมได้กลับมาเกิดเป็นชาย หรือหญิงผู้ใดที่ตั้งใจปรนนิบัติสามีด้วยดี ก็ย่อมได้กลับอัตภาพเป็นชายเช่นกัน

ชาติภูมิ

พระอานนทเถระเป็นโอรสของพระเจ้าสุกโกทนะ ผู้เป็นน้องชายของพระเจ้าสุทโธทนมหาราชพุทธบิดา มีพระมารดานามว่า พระนางกีสาโคตมี และท่านเกิดพร้อมกับพระผู้มีพระผู้มีพระภาคเจ้า ที่เรียกว่า สหชาติ

หากนับลำดับศากยวงศ์ ท่านก็เป็นพระอนุชาของพระบรมศาสดา

บรรพชา

สมัยเมื่อพระบรมศาสดา ประทับอยู่ที่อนุปิยนิคม ท่านได้ออกบรรพชาพร้อมเจ้าชายทั้งหลาย คือ ภัททิยะ อนุรุทธะ ภัคคุ กิมพิละ เทวทัต และพระอุบาลี ผู้เป็นภูษามาลา รวม ๗ ท่านด้วยกัน พระอานนท์ อุปสมบทด้วยพุทธวิธี "เอหิภิกขุอุปสัมปทา" และได้บรรลุโสดาปัตติผล หรือโสดาบัน จากการฟังธรรมกถาของพระปุณณมันตานีบุตรเถระ

พระพุทธอุปัฏฐาก

นับแต่พระบรมศาสดาตรัสรู้มาแล้ว ๒๐ พรรษา ในช่วงปฐมโพธิกาลนั้น ไม่มีพระภิกษุผู้ปฏิบัติวัตถากเป็นประจำ ไม่มีรูปใดรับผิดชอบประจำแน่นอน จึงสร้างความยุ่งยากแก่พระบรมศาสดาดังที่เคยเกิดขึ้น

ครั้งหนึ่ง บรมศาสดาเสด็จดำเนินไปในหนทางไกลร่วมกับภิกษุรูปหนึ่ง พอไปถึงทางสองแพร่งแห่งหนึ่ง พระภิกษุจะไปทางหนึ่ง แต่พระบรมศาสดาจะเสด็จไปอีกทางหนึ่ง แต่ภิกษุรูปนั้นไม่ยอมเลิกล้มความตั้งใจ จึงได้มอบบาตรและจีวรคืนพระบรมศาสดา เมื่อภิกษุรูปนั้นเดินไปตามทางของตน ก็ได้พบพวกโจรแย่งบาตและจีวรไป ซ้ำยังถูกทุบตีศีรษะแตกโลหิตไหลโทรมด้วย

กระทั่งครั้งหนึ่งพระบรมศาสดา จึงได้ประกาศให้ภิกษุทั้งหลาย จงพินิจพิจารณาเลือกดูภิกษุผู้ปฏิบัติประจำสำหรับพระพุทธองค์

ลำดับนั้นพระสารีบุตรเถระ จึงได้ลุกขึ้นกราบทูลรับอาสา แต่พระพุทธองค์มิได้ทรงอนุญาตด้วย พระสารีบุตรนั้นไม่ว่าอยู่ในทิศใด ก็ชื่อว่าไม่เปล่าประโยชน์ โอวาทของท่านคล้าย

ด้วยโอวาทของพระพุทธองค์ พระพุทธเจ้าไม่ต้องการให้คนเช่นท่านมาเป็นผู้ปฏิบัติ

ลำดับต่อมา พระมหาโมคคัลลานเถระก็ได้ลุกขึ้นกราบทูลรับอาสา แต่ก็ถูกพระพุทธองค์ทรงห้ามเสีย จากนั้นพระอสีติมหาสาวกทั้งหลาย ต่างก็เปลี่ยนวาระกันกราบทูลอาสา แต่ก็ไม่ได้รับพระพุทธานุญาต

ลำดับนั้นพระภิกษุทั้งหลาย จึงกล่าวแก่พระอานนท์ให้กราบทูลรับอาสา พระอานนท์กล่าวตอบว่า "หากพระบรมศาสดาทรงพอพระทัย ก็จะตรัสสั่งให้ข้าพเจ้าเป็นผู้ปฏิบัติพระองค์เอง" และในที่สุดพระพุทธองค์ก็เลือกพระอานนท์เป็นผู้ปฏิบัติซึ่งพระองค์ ก่อนที่พระอานนท์จะรับหน้าที่เป็นพระอุปัฏฐาก ได้ขอพร ๘ ประการ คือส่วนที่ขอห้าม ๔ และส่วนที่ ขอร้อง ๔ ต่อพระพุทธองค์ดังนี้

๑. ขอพระองค์อย่าประทานจีวร อันประณีตแก่ข้าพระองค์

๒. ขอพระองค์อย่าประทานบิณฑบาต อันประณีตแก่ข้าพระองค์

๓. ขอพระองค์อย่าโปรดให้ข้าพระองค์ อยู่ในพระคันธกุฎีร่วมกับพระองค์

๔. ขอพระองค์อย่าทรงพาข้าพระองค์ไปในที่นิมนต์

๕. ขอพระองค์จงเสด็จไปสู่สถาน ที่ข้าพระองค์รับนิมนต์ไว้

๖. ขอโปรดให้ข้าพระองค์นำพุทธบริษัททั้งหลายผู้มาจากทิศต่าง ๆ เข้าเฝ้าได้ทุกเมื่อ

๗. ถ้าความสงสัยของข้าพระองค์บังเกิดขึ้นเมื่อใด ขอให้เข้าเฝ้ากราบทูลถามได้เมื่อนั้น และ

๘. ถ้าพระองค์ทรงแสดงธรรมเรื่องใด ในที่ลับหลังข้าพระองค์ ขอพระองค์ทรงแสดงธรรมเรื่องนั้นแก่ข้าพระองค์อีกครั้งหนึ่ง

พระบรมศาสดาจึงได้ตรัสถามว่าเพราะเหตุใดจึงได้ขอพรเช่นนี้

พระอานนท์ตอบว่า ข้อ ๑ ถึง ๔ เพื่อมิให้ถูกนินทาได้ว่าข้าพระองค์ได้รับสิ่งเหล่านี้ เพราะเป็นผู้ปฏิบัติพระบรมศาสดา ใน ๓ ข้อต่อมา เพื่อมิให้ผู้คนกล่าวหาพระพุทธองค์ว่า กับผู้ซึ่งปฏิบัติพระองค์ พระองค์ยังไม่อนุเคราะห์แม้ซึ่งสิ่งเพียงเท่านี้ ส่วนข้อสุดท้าย เพื่อมิให้ผู้คนได้กล่าวว่าแม้แต่ข้อธรรมทั้งหลายยังมิทราบ จะติดตามพระองค์ไปทำไม

เมื่อพระอานนท์ได้รับพร ๘ ประการแล้ว จึงเข้ารับ

หน้าที่พระพุทธอุปัฏฐาก ท่านเป็นผู้ที่มีความรอบคอบฉลาดเฉลียว รู้จักกิจใดควรทำก่อนและกระทำหลัง และปฏิบัติประจำเป็นนิตย์ไป ทั้งมีความจงรักภักดีต่อพระพุทธองค์เป็นอย่างยิ่ง แม้ชีวิตก็สละเพื่อพระพุทธองค์ได้

เมื่อครั้งพระเจ้าอชาตศัตรู หลงเชื่อคำหลอกลวงยุยงของพระเทวทัตให้ปล่อยช้างนาฬาคีรีเชือกที่ดุร้าย เป็นช้างฆ่าคน ทั้งให้ดื่มเหล้าจนเมา เพื่อให้ทำร้ายพระพุทธองค์

ขณะที่ช้างวิ่งแล่นเข้ามา หมายจะชนพระพุทธองค์ พระอานนทเถระรีบถลันออกไปยืนขวางหน้าช้างนาฬาคีรี ป้องกันมิให้กระทำอันตรายแก่พระพุทธองค์ โดยไม่เห็นแก่ชีวิตของตนเลย

พระอานนทเถระ ได้รับการแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งที่เลิศกว่าภิกษุทั้งหลายใน ๕ ประการด้วยกันได้แก่

๑. เป็นพหูสูต คือ สดับตรับฟังมาก
๒. เป็นผู้มีสติ คือ มีความระลึกได้ดี มีความทรงจำดี
๓. เป็นผู้มีคติ คือ แนวทาง หรือ ทางที่ไป (คือได้หลักเพียงข้อเดียวก็เข้าใจได้หลายทาง)

๔. เป็นผู้มีธิติ คือ ความทรงไว้ ความมั่นคง มีปัญญา มีความเพียร

๕. เป็นพุทธอุปัฏฐาก คือ หน้าที่รับใช้พระพุทธเจ้า

นอกจากนั้น พระอานนท์ยังเป็นผู้ที่ได้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติอีก ๗ ประการ ได้แก่

๑. อาคมสมบัติ คือความถึงพร้อมด้วยการสดับเล่าเรียน

๒. อธิคมสมบัติ คือการถึงพร้อมด้วยการบรรลุโสดาปัตติผล

๓. ปุพพเหตุสมบัติ คือความถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยแห่งบารมีมาแต่ปางก่อน

๔. อัตถานัตถปริปุจฉาสมบัติ คือความถึงพร้อมด้วยการถามสิ่งที่เป็นประโยชน์และไม่เป็นประโยชน์

๕. ติฏฐวาสสมบัติ คือความถึงพร้อมด้วยการอบรมคุณ-ธรรมให้ตั้งอยู่

๖. โยนิโสมนสิการสมบัติ คือความถึงพร้อมด้วยการพิจารณาเหตุผลโดยอุบายอันชอบ

๗. พุทธอุปนิสสัยสมบัติ คือ ความถึงพร้อมด้วยอุปนิสัยที่จะได้เป็นผู้ปฏิบัติพระพุทธเจ้า

พระปฏิภาณ

ครั้งหนึ่งที่เมืองโกสัมพี มีคฤหบดีศิษย์ของอาชีวกคนหนึ่งไปถามท่านว่า "พระอานนท์ ใครได้แสดงธรรมไว้ดี ใครชื่อว่าปฏิบัติดีในโลก ใครชื่อว่าไปดีในโลก?"

พระอานนท์ใช้วิธีย้อนถามว่า "คฤหบดี ผู้ใดแสดงธรรมเพื่อละราคะ โทสะ โมหะ พวกนั้นชื่อว่าแสดงธรรมดีหรือไม่?"

"พระอานนท์ พวกนั้นชื่อว่าแสดงธรรมดี" คฤหบดีตอบ

"คฤหบดี พวกใดปฏิบัติเพื่อละราคะ โทสะ โมหะ พวกนั้นชื่อว่าปฏิบัติดีหรือไม่ ?"

"ชื่อว่าปฏิบัติดี"

"พวกใดละราคะ โทสะ โมหะ ได้ขาดแล้ว ตัดรากราคะ โทสะ โมหะได้สิ้นแล้ว กระทำราคะ โทสะ โมหะ ไม่ให้มีอยู่แล้ว ไม่ให้เกิดอีกต่อไปแล้ว พวกในชื่อว่าเป็นผู้ไปดีในโลกหรือไม่?"

" พวกนั้นชื่อว่าไปดีในโลก "

คฤหบดีฟังการกล่าวแก้ปัญหา ของพระอานนทเถระแล้ว จึงกล่าวแสดงความชื่นชมยินดีว่า

"พระอานนท์ อัศจรรย์นัก การที่ท่านแก้ปัญหานี้ ท่านไม่ได้ยกตัวเอง ทั้งไม่ได้กล่าวดูถูกผู้อื่นเลย "

มหาสังคยนา

หลังจากพระพุทธเจ้า ได้เสด็จดับขันธปรินิพพานแล้ว พระอานนทเถระได้เที่ยวไปในชมพูทวีป ผลงานที่จัดว่าเป็นเอกที่สุด และมีผลสืบเนื่องมายังปัจจุบัน คือการได้รับมอบหมายจากการประชุมของภิกษุสงฆ์ ๗ แสนรูป ในวันแบ่งพระบรมสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้า โดยให้ท่านเป็นผู้วิสัชนาพระไตรปิฎกถึง ๒ ปิฎกคือ พระสุตตันตปิฎกและ พระอภิ-ธรรมปิฎก

แต่พระอานนท์มีอุปสรรค ในการร่วมสังฆกรรม เพื่อกระทำการปฐมสังคยนา คือ ท่านยังไม่ได้เป็นพระอรหันต์ตามที่ได้กำหนดในที่ประชุมคือผู้ได้วิชชา ๓ ปฏิสัมภิทา ๔ อภิญญา ๖ ประการ ประมาณ ๕๐๐ รูป แต่คัดเลือกเพียง ๔๙๙ รูป คงเหลือไว้ให้พระอานนท์อยู่อีกหนึ่งรูป

ในขณะนั้นเมื่อพระอานนท์มาถึงเมืองสาวัตถี เมื่อผู้คนทราบว่าพระอานนท์มาถึง จึงถือของหอมและดอกไม้มาต้อนรับร้องไหรำพันรำลึกถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า กล่าวกันว่า "พระอานนท์ผู้เจริญ เมื่อก่อนพระคุณเจ้ามากับพระผู้มีพระภาคเจ้า วันนี้พระคุณเจ้าเก็บพระผู้มีพระภาคเจ้าไว้เสียที่ไหน จึงมาแต่ผู้เดียว " การร้องไห้มีขึ้นอย่างใหญ่หลวงเหมือนในวันดับขันธปรินิพพานของพระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อพระอานนท์สั่งสอนมหาชนให้เข้าใจซาบซึ้งด้วยธรรมะอันเหมาะ แล้วท่านก็เข้าสู่พระเชตวันมหาวิหาร ทำความสะอาดที่ต่าง ๆ กระทำการทั้งปวง เหมือนครั้งที่พระผู้มีพระภาคเจ้าทรงพระชนม์ชีพอยู่ และขณะทำกิจต่าง ๆ ท่านก็รำพันไปพลาง เช่นพูดว่า ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า เวลานี้เป็นเวลาทรงสรงน้ำ เวลานี้เป็นเวลาทรงแสดงธรรม เวลานี้เป็นเวลาประทานโอวาทแก่พระภิกษุเป็นต้น

เหตุที่เป็นเช่นนี้ด้วยว่าท่านมีความเคารพรัก มั่นคงในพระผู้มีพระภาคเจ้า และยังไม่ได้เป็นอรหันต์ จึงเป็นผู้มีจิตใจอ่อนโยนที่เกิดขึ้นโดยชอบ ด้วยความที่ได้เคยอุปการะช่วยเหลือกันมานับแสนชาติทีเดียว

เมื่อวันสังคยนาใกล้เข้ามา พระมหากัสสปเถระ พระ

วัชชีบุตร ต่างก็ได้พากันมาเตือนพระอานนท์ให้กระทำการอุตสาหะ เพื่อบรรลุธรรมให้ได้ แต่ก็มีภิกษุบางรูปที่กล่าวเหน็บแนมท่านว่า มีภิกษุรูปหนึ่งที่เที่ยวส่งกลิ่นเหม็นอยู่

พระอานนท์จึงได้ไปเดินจงกรมอยู่ตลอดเวลา ส่วนมากของราตรี แต่ในเวลาย่ำรุ่งของราตรีนั้น ท่านลงจากที่จงกรมไปสู่วิหาร เอนกายลงด้วยตั้งใจจะพักผ่อน เพราะท่านไม่สามารถจะกระทำความเพียร ให้บรรลุอรหันต์ได้ เมื่อพระอานนท์ได้นึกถึงว่า ตนเองนั้นอาจจะกระทำความเพียรมากเกิน จึงเกิดความฟุ้งซ่าน ต่อจากนั้นจึงได้คิดว่า ต่อจากนี้จะกระทำความเพียรอย่างสม่ำเสมอให้พอเหมาะพอควร

เมื่อพระอานนท์ คิดได้เช่นนี้จึงลงจากที่จงกรม ยืนล้างเท้าแล้วเข้าไปในวิหาร ขึ้นนั่งบนเตียง ด้วยคิดว่า เราจะพักผ่อนสักชั่วเวลาเล็กน้อย แล้วเอนกายลงบนเตียง พอเท้าทั้งสองพ้นจากพื้น ศีรษะยังไม่ถึงหมอน ในระหว่างเวลานี้จิตของท่านก็พลันหลุดพ้นจากกิเลสอาสวะทั้งหลาย ไม่มีอุปาทานความยึดมั่นถือมั่น สำเร็จเป็นอรหันต์

ครั้นพระมหากัสสปะ แลเห็นพระอานนทเถระที่บรรลุเป็นพระอรหันต์แล้ว ได้เข้ามาสู่สมาคม จึงบังเกิดความ

รู้สึกขึ้นว่า พระอานนท์ได้บรรลุอรหัตผลแล้ว ช่างงามจริงหนอ หากพระบรมศาสดายังทรงพระชนม์อยู่ คงจะพึงประทานสาธุการ คือการกล่าวยกย่องสรรเสริญ ตามที่พระบรมศาสดาควรประทานแก่พระอานนท์ แล้วท่านก็ได้ให้สาธุการแก่พระอานนท์ขึ้น ๓ ครั้ง

หมวดธรรมที่พระอานนท์ได้ ตรัสวิสัชนามีพระสุตตันตปิฎกและพระอภิธรรมปิฎก โดยหมวดพระสุตตันตปิฎกนั้น จะเป็นการเล่าถึงสถานที่ที่เกิดพระสูตรนั้น บุคคลในขณะนั้น เรื่องราวที่เกิดขึ้น และหลักธรรมคำสอนในขณะนั้น รวมถึงผลที่เกิดขึ้น ซึ่งมีทีฆนิกายเป็นสูตรขนาดยาว ๓๔ สูตร มัชโมนิกาย ๑๕๒ พระสูตร สังยุตตนิกายมี ๗,๗๖๒ สูตร อังคุตตรนิกาย ๙,๕๕๗ สูตร ขุททกนิกาย ๑๕ คัมภีร์ รวมแล้วได้ ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ หลังจากนั้นก็ได้สังคยานาพระอภิธรรมปิฎก อีก ๔๒,๐๐๐ ปิฎกซึ่งพระอานนท์สามารถตอบปัญหาต่าง ๆ ที่พระมหากัสสปเถระถามได้อย่างถูกต้องทั้ง ๒ ปิฎก จนเป็นที่ยอมรับของอรหันตสาวกทั้ง ๔๙๙ รูป

ปรินิพพาน

สิ่งที่พระอานนทเถระกระทำอยู่ตลอดชีวิตคือ การสั่งสอนประชาชนด้วยธรรมกถาต่าง ๆ กาลต่อมาเมื่อท่านพิจารณาอายุสังขารของตนแล้วคิดว่า เรามีอายุ ๑๒๐ ปีแล้ว

อายุสังขารของเราจะยั่งยืนไปอีกเท่าไร ก็เห็นว่าอีก ๗ วัน เท่านั้นจะนิพพาน จึงประกาศให้พระภิกษุทั้งหลายทราบเรื่อง แล้วสั่งสอนภิกษุทั้งหลายในทาง อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา พอมหาชนได้ทราบ ล้วนแต่กล่าวอย่างเสียดายว่า "เราได้เคยอุปัฏฐากพระเถระทั้งนั้น แต่ท่านจะต้องมากจากพวกเราไปเสียแล้ว" บุคคลทั้งสองฝั่งแม่น้ำโรหิณี มีทั้งพระประยูรญาติและที่มิใช่พระประยูรญาติต่างก็มุ่งหวังจะให้พระอานนท์มานิพพานที่ฝั่งของตน พระอานนท์ได้ทราบก็คิดว่าหากนิพพานที่ฝั่งใดฝั่งหนึ่ง ก็จะเกิดการวิวาทแย่งชิงอัฐิธาตุของเราเป็นโกลาหล จึงได้ให้ทุกคนต่างประชุมอยู่ในฟากของตน

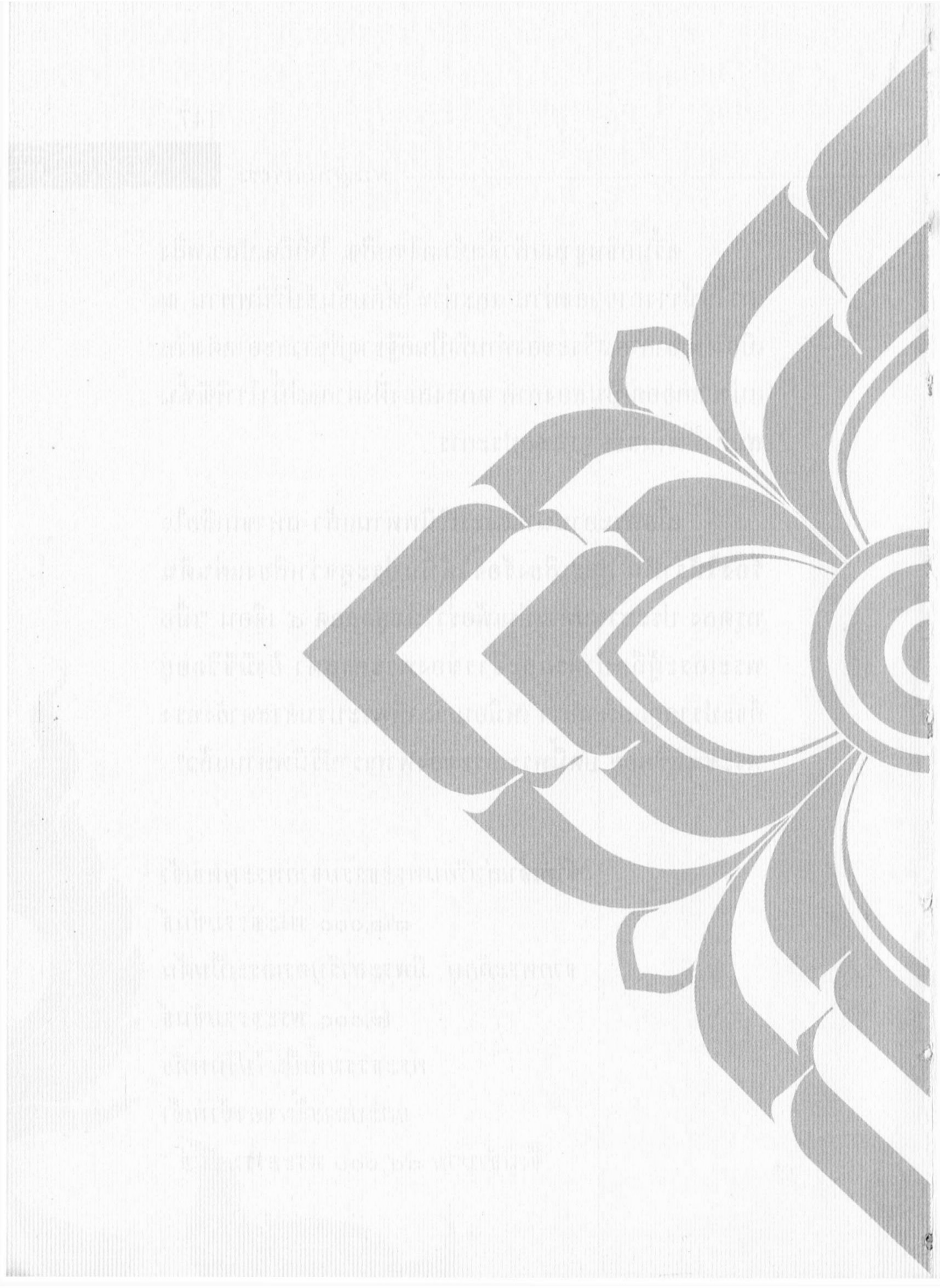
ครั้นพอถึงวันที่ ๗ ท่านจึงไปสู่แม่น้ำโรหิณี แล้วจึงอธิษฐานให้เกิดบัลลังก์สูง ๗ ชั่วลำตาล แล้วจึงขึ้นไปแสดงธรรมเรื่องไตรลักษณ์ และ อริยสัจ ๔ ให้คนทั้งหลายที่มาประชุมได้บรรลุมรรคผลตามแต่บารมีของตน ต่อจากนั้นจึงแสดงอิทธิปาฏิหาริย์ บันดาลให้ท่อน้ำท่อเพลิงพุ่งออกมาจากร่างกายของท่านคล้ายกับพุทธปาฏิหาริย์ แล้วตั้งสัตยาธิษฐานว่า

"เมื่อเรานิพพานแล้ว ขอให้ร่างกายของเรานี้จงแตกแยกออกเป็น ๒ ภาค แล้วตกลงภาคละฝั่งแม่น้ำ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการวิวาทกันแห่งชนสองพวก เพราะเหตุแย่งอัฐิ"

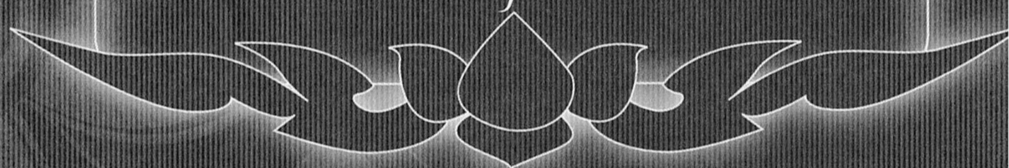
ครั้นอธิษฐานแล้วจึงเข้าเตโชกสิณ ให้เกิดเปลวเพลิงเผาไหม้ร่างกายของท่าน และท่านได้ดับขันธ์ปรินิพพาน ณ เบื้องบนอากาศ สรีระของท่านที่เป็นอัฐิธาตุสีขาวสะอาดดังเงินแบ่งแยกออกเป็นสองภาค ตกลงสองฝั่งฝากแม่น้ำโรหิณีนั้นสมดังที่ท่านอธิษฐานทุกประการ

เมื่อพระอานนทเถระปรินิพพานแล้ว มหาชนเสียใจร้องไห้รำพัน และเสียงร้องไห้นั้นประดุจว่าเสียงแผ่นดินทรุดลง ประชาชนต่างบ่นเพ้อร่ำไห้อยู่ตลอด ๔ เดือน "เมื่อพระเถระผู้ถือบาตรและจีวรของพระศาสดา ยังมีชีวิตอยู่ก็จะปรากฏแก่พวกเรา เหมือนเวลาที่พระบรมศาสดายังทรงพระชนม์ชีพอยู่ บัดนี้พระเถระของพวกเราปรินิพพานแล้ว"

"ข้าพเจ้าเล่าเรียนพระธรรมจากพระพุทธเจ้า
๘๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์
จากพระภิกษุ มีพระสารีบุตรเถระเป็นต้น
๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์
พระธรรมที่เป็นไปในหทัย
และปลายลิ้นของข้าพเจ้า
จึงมีจำนวน ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ "

พระราหุลเถระ

พระราหุลเถระ

ผู้เป็นเอตทัคคะด้าน "ใคร่ต่อการศึกษา"

พระราหุลเถระ เป็นพระอรหันตสาวก ผู้เกิดในวรรณะสูง มีการศึกษาอันยอดเยี่ยม มีความประพฤติดี ทั้งท่านยังถูกจัดไว้ว่าเป็นเลิศในการใคร่ศึกษา

บูรพเหตุ มโนปณิธาน

ในอดีตท่านเกิดเป็นบุตรของคฤหบดีมหาศาล คือ เป็นตระกูลที่มีสมบัติมากร่วมกับพระรัฐบาลเถระ (ในปัจจุบัน) ตรงกับพุทธกาลแห่งพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้าในประมาณแสนกัปล่วงมาแล้ว

เมื่อทั้งสองเจริญเติบโตแล้ว บิดาได้ล่วงลับดับชีวิตไป ได้หน้าที่ปกครองสมบัติทั้งหมด เมื่อเห็นว่ามีมากมายนับไม่ถ้วน จึงคิดว่า สมบัติเหล่านี้ บรรพชนทั้งหลาย ไม่สามารถนำติดตัวไปด้วยได้ ต้องพากันทอดทิ้งไว้เช่นนี้ บัดนี้เราทั้ง

สอง ควรหาอุบายอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้สมบัติเหล่านี้ติดตัวไปได้ในอนาคต จึงได้ตั้งโรงทานขึ้นที่ประตูบ้านทั้ง ๔ แห่ง บริจาคทานให้แก่คนกำพร้าและคนเดินทางไกลเป็นต้น

ขณะนั้นมีดาบสผู้มีฤทธิ์มาก ๒ ตน เหาะมาจากป่าหิมพานต์ คฤหบดีทั้งสองไปเจอเข้า จึงขอนมัสการนิมนต์และต่างนำกลับไปที่เรือนของตน และนิมนต์ให้ท่านมาฉันอาหารที่บ้านของตนเป็นนิตย์

ดาบสผู้หนึ่งมักจะอนุโมทนา ด้วยการขอให้ท่าน (พระราหุล) ได้ภพอันประหนึ่งพญาปฐวินธรนาคราชเถิด "จากนั้นคฤหบดีผู้นี้ก็จะอธิษฐานทุกครั้งที่ถวายทานเพื่อให้ได้สมบัติแห่งพญาปบวินธรนาคราช

ส่วนอีกผู้หนึ่งมักจะอนุโมทนา ขอให้ที่อยู่ของท่าน (พระรัฐบาล) จงเป็นสักกเทวราชเถิด จากนั้นคฤหบดีผู้นี้ก็จะอธิษฐานที่ครั้งที่ถวายทาน เพื่อให้ได้เป็นท้าวสักกเทวราชเสมอมา

เมื่อคฤหบดีทั้งสองตายไป ก็ได้ไปเกิดในสถานที่ที่ได้ปรารถนาไว้ คฤหบดีบุตรผู้ตั้งปรารถนาไปเกิดที่ภพนาค

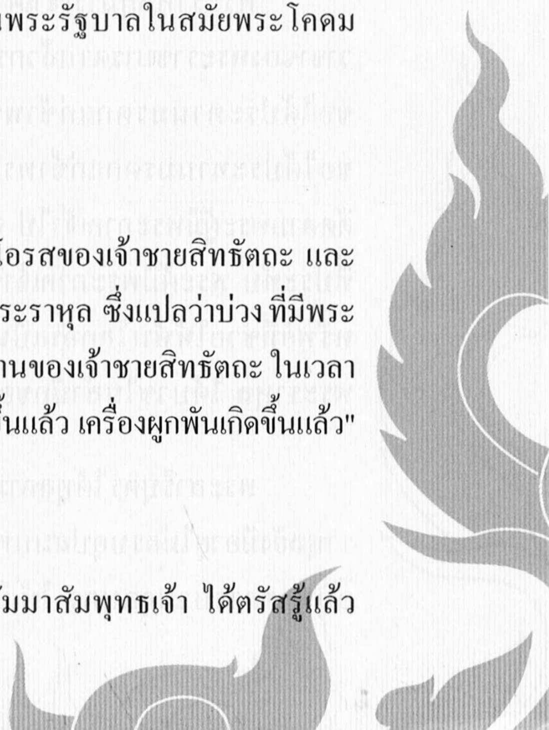
ก็ได้เกิดเป็นพญานาคชื่อ ปฐวินธร แต่เมื่อได้เกิดแล้วก็เสียใจ เมื่อได้ขึ้นไปเฝ้าพระอินทร์ (ท้าวสักกเทวราช) ก็จำพี่น้องตนได้ จึงได้ทักทาย และพญานาคได้กล่าวตัดพ้อว่าได้บังเกิดในสถานที่ไม่ดี และท้าวสักกเทวราชก็ได้แนะนำให้ไปถวายทานแด่พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่ออธิษฐานขอให้มาเกิดในดาวดึงส์นี้

พญานาคปฐวินธรจึงรับปากแล้ว ไปเฝ้าพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า เพื่อกราบทูลอาราธนา ให้ไปเสวยพระกระยาหารยังนาคพิภพของตน ครั้นเมื่อกลับถึงนาคพิภพแล้ว พญานาคปฐวินธร พร้อมกับนาคบริวารช่วยกันจัดแจงเครื่องสักการบูชาตลอดคืน

พระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า และพระภิกษุหนึ่งแสนรูปก็ได้ไปยังนาคพิภพ พญานาคปฐวินธร และบริวารพากันออกไปต้อนรับ และได้แลดูพระภิกษุสงฆ์แวดล้อมพระผู้มีพระภาคเจ้า ไปตลอดจรกระทั่งเห็น อุปเรวตสามเณร ซึ่งเป็นโอรสของพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งมีอายุน้อยที่สุด แล้วมีสรีระที่ปรากฏคล้ายคลึงพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วก็เกิดความปีติปราโมทย์

เมื่อถวายทานอยู่ ๗ วันแล้ว จึงตั้งความปรารถนาต่อหน้า พระพักต์ของพระปทุมุตตรสัมมาสัมพุทธเจ้า *"ขอให้ข้าพระองค์ได้เป็นโอรสของพระพุทธเจ้าองค์หนึ่ง ในอนาคตกาลโน้น เหมือนดังสามเณรอุปเรวตะนี้ ด้วยอานุภาพอธิการกุศลของผลทานนี้เถิด"*

ครั้นเมื่อได้รับพุทธพยากรณ์ทำนายแล้ว จึงได้กลับไปหาท้าวสักกเทวราช แล้วเล่าเรื่องทั้งหมดให้ฟัง ทำให้ท้าวสักกเทวราชก็ได้มากระทำทานจนอธิษฐาน มาเกิดเป็นภิกษุที่มีศรัทธามาก ซึ่งได้มาเกิดเป็นพระรัฐบาลในสมัยพระโคดมพุทธเจ้านี้

 ชาติภูมิ

พระราหุลได้เกิดเป็นโอรสของเจ้าชายสิทธัตถะ และพระนางพิมพา มีพระนามว่า พระราหุล ซึ่งแปลว่าบ่วง ที่มีพระนามเช่นนี้ เพราะอาศัยพระอุทานของเจ้าชายสิทธัตถะ ในเวลาพระโอรสประสูติว่า "บ่วงเกิดขึ้นแล้ว เครื่องผูกพันเกิดขึ้นแล้ว"

 บรรพชา

เมื่อพระสมณโคดมสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ตรัสรู้แล้ว

ก็เสด็จมาทรงเทศนา โปรดพระประยูรญาติที่กรุงกบิลพัสดุ์ ประทับอยู่ที่นิโครธาราม

วันหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จไป พระราชนิเวศน์ของพระนางพิมพา พระนางพิมพาจึงจัดแจงตกแต่งองค์ให้พระราหุล ให้ไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า และสอนให้ดูว่าองค์ไหนคือพระผู้มีพระภาคเจ้า แล้วจึงไปกราบทูลขอมรดกจากพระบิดา

พระราหุลกุมารเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า ตามพระวาจาของพระราชมารดาแล้วกราบทูลขอว่า "ข้าแต่พระสมณะขอได้ประทานมรดกแก่ข้าพระองค์เถิด ข้าแต่พระสมณะขอได้ประทานมรดกแก่ข้าพระองค์เถิด "ดังนี้แล้ว ได้เสด็จติดตามพระผู้มีพระภาคเจ้าไป จนกระทั่งถึงพระอารามอันเป็นที่ประทับ พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงคิดจะยกโลกุตตรทรัพย์ คือทรัพย์ที่ช่วยให้พ้นโลกอันเป็นทรัพย์ภายในให้แทน จึงให้พระราหุล ได้บวชในสำนักของพระสารีบุตร

พระสารีบุตรได้ทูลถามพระบรมศาสดา ถึงการที่พระราหุลยังมีอายุไม่ครบอุปสมบท พระบรมศาสดาจึงได้ตรัสให้อนุญาตการบวชกุลบุตร ให้เป็นสามเณรด้วยไตรสรณคมน์

คือให้ถือ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์เป็นที่พึ่ง โดยระลึกใน ๓ ครั้ง จึงทำให้พระราหุลเป็นสามเณรองค์แรกในพระพุทธศาสนา

การศึกษา

สามเณรราหุลที่มีอายุเพียง ๗ ขวบ ได้ศึกษาเกี่ยวกับหลักธรรมมากมาย ทั้งไม่ดูหมิ่นบัณฑิต การละกามคุณ การรู้จักประมาณ การคบมิตร การสำรวมปาฏิโมกข์ อานาปานาสติ พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ทรงสอนให้ส่องดูก่อนคิด ก่อนพูด ก่อนทำ ได้สอนเรื่องกรรม ๓ เรื่องขันธ์ทั้ง ๕ บ้าง ก็ได้รับการอบรมจากพระสารีบุตรเถระ ความเป็นผู้ใคร่ในการศึกษาของพระราหุลนั้น นอกจากความหมายว่าท่านเป็นผู้ประสงค์และยินดีในการเรียนรู้อย่างยิ่งแล้ว ยังหมายความรวมไปถึงอ่อนน้อมเชื่อฟังและเคารพในคำสั่งคำสอนของพระเถระทั้งหลายเป็นอย่างยิ่งอีกด้วย

ในเรื่องความยินดีประสงค์ในการเรียนรู้นั้น มีเรื่องเล่าว่า เมื่อพระบรมศาสดาทรงให้ราหุลกุมารบรรพชาแล้ว พระราหุลนั้น ลุกขึ้นแต่เช้าตรู่ เอามือกอบทรายขึ้นกล่าวว่า วันนี้เราพึงได้โอวาท ได้การตักเตือนมากมีประมาณเท่าเม็ดทรายนี้จากพระทศพล และอุปัชฌาย์อาจารย์ทั้งหลาย

เกิดการสนทนากันในท่ามกลางสงฆ์ว่า

"ราหุลสามเณร ทนต่อพระโอวาทหนอ เป็นโอรสที่คู่ควรแก่พระชนก"

เมื่อพระศาสดาทรงทราบวาระจิตแห่งภิกษุทั้งหลาย ทรงพระดำริว่า เมื่อเราไปสู่ที่ประชุมของภิกษุเหล่านั้นแล้ว ธรรมเทศนาอย่างหนึ่งจักบังเกิด และคุณของราหุลจักปรากฏ จึงเสด็จไปประทับนั่งเหนือพุทธอาสน์ ตรัสเรียกภิกษุทั้งหลายว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พวกเธอนั่งประชุมสนทนากันด้วยเรื่องอะไรหนอ?"

ภิกษุทั้งหลายกราบทูลว่า

"ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า พวกข้าพระองค์สนทนากันถึงความที่ราหุลสามเณร เป็นผู้อดทนต่อโอวาทพระเจ้าข้า"

พระศาสดาทรงตรัสว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ราหุลเป็นผู้ใคร่ต่อการศึกษาในบัดนี้เท่านั้นหามิได้ แม้ในกาลก่อน แม้บังเกิดในกำเนิด

เดียรัจฉาน ก็เป็นผู้ใคร่ต่อการศึกษาเหมือนกัน"

ในเรื่องการเคารพต่อถ้อยคำของพระเถระนั้น มีเรื่องเล่าว่า ครั้งหนึ่ง ภิกษุทั้งหลายเห็นสามเณรราหุลกำลังมาแต่ไกล เพื่อต้องการจะทดลองท่านสามเณรราหุลนั้น จึงทิ้งกำไม้กวาดหรือภาชนะสำหรับทิ้งขยะไว้เมื่อท่านราหุลนั้นมาถึง จึงกล่าวว่า

"ใครทิ้งสิ่งนี้ไว้อย่างนี้" ภิกษุอีกพวกหนึ่งจะกล่าวอย่างนี้ว่า

"ท่านผู้เจริญ! ท่านราหุลเที่ยวมาในบริเวณนี้ ชะรอยเธอวางทิ้งไว้กระมัง "

แต่ท่านราหุลนั้นด้วยความเคารพในคำของพระภิกษุ จึงไม่กล่าวว่า ท่านผู้เจริญ ผมไม่รู้เรื่องนี้ กลับเก็บงำสิ่งนั้นไว้ในที่ ๆ ควร แล้วขอขมาว่า ท่านผู้เจริญ ขอท่านทั้งหลาย ขอจงอดโทษแก่กระผมด้วย แล้วจึงจากไป

และในเรื่องที่ท่านสามเณรราหุล ต้องเข้าไปอาศัยนอนในเวจกุฎีของพระบรมศาสดา เนื่องเพราะเหล่าภิกษุไม่ยอมให้ท่านอาศัยอยู่ในที่พักของท่าน ด้วยเกรงต่อสิกขาบทท่านราหุลเป็นผู้เคารพต่อโอวาทของภิกษุอย่างนี้ ท่านจึงเข้าไป

อยู่ในเวจกุฎีนั้น (ห้องส้วม)

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อจะทรงตั้งพระราหุลไว้ในเอตทัคคะ จึงทรงตั้งให้เป็นผู้เลิศในการศึกษาว่า

"ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บรรดาภิกษุสาวกของเราผู้ใคร่ต่อการศึกษาราหุล เป็นผู้เลิศของภิกษุเหล่านั้น"

ความกตัญญู

เมื่อพระนางพิมพาเห็นว่าพระราหุล ได้ทรงผนวชแล้ว จึงได้เสด็จออกไปขอออกบรรพชาในสำนักภิกษุณี วันหนึ่งพระนางพิมพาเถรีได้เกิดอาพาธ ด้วยโรคลมเสียดแทงขึ้นในพระอุทร เป็นโรคอาพาธที่เคยเกิดมาแต่ครั้งเมื่อเป็นฆราวาส

สามเณรราหุลได้ไปเยี่ยมโยมมารดา แล้วถามถึงว่าต้องอาศัยสิ่งใดมารักษาอาการอาพาธ พระนางพิมพาจึงได้บอกว่า ในอดีตตอนอยู่ในราชนิเวศน์เคยดื่มน้ำมะม่วงผสมน้ำตาลกรวด โรคลมนี้จึงมาระงับไป แต่มาบัดนี้อาศัยการบิณฑบาตเลี้ยงชีพ มิรู้ที่จะหาน้ำมะม่วงผสมน้ำตาลกรวดมาได้อย่างไร

สามเณรราหุล จึงรับปากโยมมารดาว่าจะแสวงหามาถวาย จากนั้นจึงได้ไปหาพระสารีบุตรเถระ แล้วยืนอยู่ด้วยอาการเศร้าโศก พระสารีบุตรเถระจึงได้ถามว่า

"ราหุล เธอมีอาการเศร้าโศก เพราะเหตุใดเล่า"

"ข้าแต่พระอุปัชฌาย์ กระผมมีความทุกข์ระทมใจ เนื่องมาจากพระเถรีผู้เป็นโยม พระมารดาเกิดโรคลมเสียดแทงขึ้นในพระอุทรขอรับ"

"ราหุล เธอมีความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จงบอกมาเถิด"

"กระผมมีความประสงค์จะได้น้ำมะม่วงผสมน้ำตาลกรวด นำไปถวายโยมพระมารดาขอรับ "

"เรื่องนี้ไม่เป็นไร ราหุล รอไว้วันพรุ่งนี้ คงจะหาได้"

พอวันรุ่งขึ้นพระสารีบุตรเถระ จึงพาพระราหุลเข้าไปในนครสาวัตถี แล้วให้สามเณรราหุลรออยู่ จากนั้นก็ได้เข้าไปยังพระราชวัง พระเจ้าปเสนทิโกศล บังเอิญมีนายอุทยานได้นำมะม่วงมาถวายพระราชา พระราชาจึงทรงปอกเปลือกมะม่วงนั้นผสมน้ำตาลกรวด แล้วทรงขยำในภาชนะอันสะอาดด้วย

พระหัตถ์ของพระองค์เอง แล้วใส่ลงในบาตรของพระสารีบุตรเถระ แล้วก็นำไปให้พระราหุลถวายแด่โยมพระมารดา

พอพระนางพิมพาเถรี เสวยน้ำมะม่วงผสมน้ำตาลกรวดแล้ว โรคลมที่เสียดแทงในพระอุทรก็ระงับไปทันที

บรรลุธรรม

ภายหลัง ในเวลาที่ราหุลเป็นภิกษุได้ครึ่งพรรษา ประทับอยู่ที่ป่าอันธวัน เขตพระนครสาวัตถี พระศาสดาทรงทราบว่า ธรรมเจริญด้วยวิมุตติ ๑๕ ของพระเถระแก่กล้าแล้ว จึงทรงตรัส จุลลราหุโลวาทสูตร ความในพระสูตรนั้นมีโดยย่อดังนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ที่พระวิหารเชตวัน อารามของอนาถบิณฑิกเศรษฐีเขตพระนครสาวัตถี ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคทรงหลีกเร้นประทับอยู่ในที่รโหฐาน ได้เกิดพระปริวิตกทางพระหฤทัยขึ้นอย่างนี้ว่าราหุลมีธรรมที่บ่มวิมุตติแก่กล้าแล้วแล ถ้ากระไร เราพึงแนะนำราหุลในธรรมที่สิ้นอาสวะยิ่งขึ้นเถิด ฯ

ต่อนั้น พระผู้มีพระภาคทรงครองสบง ทรงบาตรจีวร

เสด็จเข้าไปบิณฑบาตยังพระนครสาวัตถีในเวลาเช้า ครั้นเสด็จกลับจากบิณฑบาต ภายหลังเวลาพระกระยาหารแล้ว ได้ตรัสกับท่านพระราหุลว่า ดูก่อนราหุล เธอจงถือผ้ารองนั่ง เราจักเข้าไปยังป่าอันธวัน เพื่อพักผ่อนกลางวันกัน ท่านพระราหุลทูลรับพระผู้มีพระภาคว่า ชอบแล้ว พระพุทธเจ้าข้า แล้วจึงถือผ้ารองนั่งติดตามพระผู้มีพระภาคไป ณ เบื้องพระปฤษฎางค์ (เบื้องหลัง) ก็สมัยนั้นแล เทวดาหลายพันตนได้ติดตามพระผู้มีพระภาคไปด้วยทราบว่า วันนี้พระผู้มีพระภาคจักทรงแนะนำท่านพระราหุลในธรรมที่สิ้นอาสวะยิ่งขึ้น

ครั้งนั้นแล พระผู้มีพระภาคเสด็จเข้าถึงป่าอันธวันแล้วจึงประทับนั่ง ณ อาสนะที่ท่านพระราหุลแต่งตั้ง ณ ควงไม้แห่งหนึ่งแม้ท่านพระราหุลก็ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาค แล้วนั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง ฯ

พอนั่งเรียบร้อยแล้ว พระผู้มีพระภาคได้ตรัสดังนี้ว่า "ดูก่อนราหุล เธอจะสำคัญความข้อนั้นเป็นไฉน จักษุ เที่ยงหรือไม่?

"รูป จักษุวิญญาณ จักษุสัมผัส โสตะ ฆานะ ชิวหา กาย มโน

ธรรมารมณ์ มโนวิญญาณ มโนสัมผัส เที่ยงหรือไม่เที่ยง ฯ

เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เกิดเพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัย แม้นั้น เที่ยงหรือไม่เที่ยง ฯ ?"

พระราหุลทูลตอลว่า " ไม่เที่ยง พระพุทธเจ้าข้า ฯ"

พระผู้มีพระภาคทรงตรัสว่า "ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือเป็นสุข ฯ ?"

พระราหุลทูลตอบว่า "เป็นทุกข์ พระพุทธเจ้าข้า ฯ"

พระผู้มีพระภาคทรงตรัสว่า "ก็สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์มีความแปรปรวนเป็นธรรมดา ควรหรือที่จะตามเห็นสิ่งนั้นว่านั่นของเรานั่นเรา นั่นอัตตาของเรา ฯ"

พระราหุลทูลตอบว่า "ไม่ควร พระพุทธเจ้าข้า ฯ"

พระผู้มีพระภาคตรัสว่า "ดูก่อนราหุล อริยสาวกผู้สดับแล้ว เห็นอยู่อย่างนี้ ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในจักษุ แม้ในรูป แม้ในจักษุวิญญาณ แม้ในจักษุสัมผัส ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในเวทนา สัญญาสังขาร วิญญาณที่เกิดขึ้นเพราะจักษุสัมผัสเป็นปัจจัยนั้น ฯ

ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในโสตะ แม้ในเสียง แม้ในฆานะ แม้ในกลิ่น แม้ในชิวหา แม้ในรส แม้ในกาย แม้ในโผฏฐัพพะ แม้ในมโน แม้ในธรรมารมณ์ แม้ในมโนวิญญาณ แม้ในมโนสัมผัส ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในเวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่เกิดขึ้นเพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัยนั้น ฯ

เมื่อเบื่อหน่ายย่อมคลายกำหนัด เพราะคลายกำหนัดจึงหลุดพ้น เมื่อหลุดพ้นแล้ว ย่อมมีญาณรู้ว่า หลุดพ้นแล้วและทราบชัดว่า ชาติสิ้นแล้วพรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำได้ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้มิได้มี ฯ"

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสพระภาษิตนี้แล้ว จิตของท่านพระราหุลหลุดพ้นแล้วจากอาสวะทั้งหลาย เพราะไม่ถือมั่น และเทวดาหลายพันตนนั้น ได้เกิดดวงตาเห็นธรรมอันปราศจากธุลีหมดมลทินว่า

สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา

สิ่งนั้นล้วนมีความดับไปเป็นธรรมดา ฯ

ในครั้งหนึ่งที่พระราหุลเถระ ได้ไปนอนที่หน้ามุขของพระคันธกุฎีของพระผู้มีพระภาคเจ้า เพราะหาสถานที่อัน

สมควรไม่ได้ สมัยนั้นพระราหุลเถระได้บรรลุพระอรหัตผลแล้ว แต่ท่านยังบวชเป็นพระยังไม่ถึงหนึ่งพรรษาเลย

ครานั้นสวสัตดีมาร แลเห็นพระราหุล จึงคิดว่าพระหน่อน้อยนี้เป็นเหมือนจิตใจของพระพุทธเจ้า หากเราบีบคั้นพระหน่อน้อย ก็เหมือนบีบคั้นพระพุทธองค์ด้วย จึงได้แปลงเป็นช้างใหญ่ แล้วเอางวงรัดพระราหุลเถระ แล้วแผดเสียงร้องดังลั่น

เมื่อนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสบอกแก่วสวัตดีมารว่า "นี่แนะมาร ผู้เช่นท่านถึงแม้มีจำนวนตั้งหนึ่งแสนตน ก็ไม่สามารถเพื่อจะทำให้พระราหุลบุตรของตถาคตเกิดความกลัวได้ เพราะบุตรของตถาคตเป็นผู้มีปรกติไม่สะดุ้งกลัว ไม่มีตัณหา มีมหาวิริยภาพ มีปัญญามาก และเป็นมหาบุรุษ"

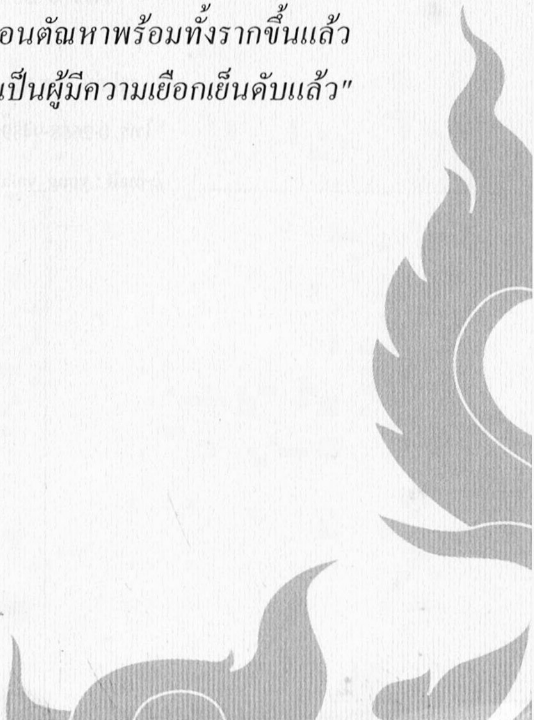

ปรินิพพาน

ไม่มีรายละเอียดว่า ท่านปรินิพพานอย่างไร ทราบเพียงว่า ท่านปรินิพพานก่อนพระอัครสาวกทั้งสอง และก่อนพระพุทธเจ้า โดยการทูลลาพระพุทธเจ้าไปนิพพานที่สวรรค์ชั้นดาวดึงส์

"สัตว์ทั้งหลายดังคนตาบอด
เพราะเป็นผู้ไม่เห็นโทษในกาม
ถูกข่ายคือตัณหาปกคลุมไว้
ถูกหลังคาคือตัณหาปกปิดไว้
ถูกมารผูกแล้วด้วยเครื่องผูก
คือความประมาท
เหมือนปลาในปากลอบ ฉะนั้น
เราถอนกามนั้นขึ้นได้แล้ว
ตัดเครื่องผูกของมารได้แล้ว
ถอนตัณหาพร้อมทั้งรากขึ้นแล้ว
เป็นผู้มีความเยือกเย็นดับแล้ว"

สิบอัครมหาสาวก

ISBN 974-93970-6-1

จัดพิมพ์และเผยแผ่โดย กลุ่มวารสารเต๋อสุ่ย

พิมพ์ครั้งที่ 1

โทร 0-2895-0181

รูปเล่ม โดย RK PRINTING

โทร. 0-2668-9489, 0-9458-8690

e-mail : yong_yalak@yahoo.com

傳記

覺生死熾然，苦惱無邊；
發大乘心，普濟一切。
願代衆生，受無量苦；
令諸衆生，畢竟大樂。
佛陀

แจ้งเกิดตายดังไฟที่ลุกโถม
ทุกข์โหมโรมไร้เขตสิ้นสุดได้
บังเกิดจิตมหายานอันยิ่งใหญ่
โปรดกว้างไกลสรรพสัตว์ถ้วนทั่วกัน
ยินดีเป็นตัวแทนเวไนยนิกร
รับทุกข์ร้อนที่สุดประมาณนั้น
เพื่อให้มวลเวไนยทุกผู้นาม
ที่สุดนั้นพบสุขสถาพร
พุทธวจนะ

德慧雜誌社